

res. in de. re. un. an.
xccc. l. i. sic. p. e. s. d. no.
m. n. g. d. i. e. h. o. s. t. q. e. o.
e. b. q. n. o. n. p. o. s. s. u. n. t. h. e.
c. i. t. q. u. i. x. c. c. x. i. i. i. h. e. e. p. t. p. u. i.
c. u. i. l. a. s. i. c. d. i. e. c. b. a. t. o. l. i.
p. x. d. i. e. c. c. c. x. i. i. i. i. m. s. o. f. a.
q. u. i. s. e. n. a. t. u. r. i. s. e. a. u. d.

14. pres. in d. i. c. t. a. s. in d. o. c. u. s. i. n. p. i. s. c. r. o. s. d. u. m. i. n. i. a. r. a.
n. a. t. i. o. i. s. a. e. t. i. t. e. m. b. o. m. b. i. t. i. n. e. s. p. r. e. s. p. i. a. p. o.
l. i. t. o. n. g. u. i. m. s. p. u. a. l. e. d. i. s. o. i. m. n. o. p. l. e. s. i. p. p. i. p. a. s. a. i.
s. e. a. u. t. p. l. e. a. t. u. m. c. u. i. u. s. p. u. a. u. s. a. u. g. u. i. t. e. m. e. t. e. i. t. o. s. i.
m. a. n. u. s. s. e. e. n. o. s. t. r. e. s. c. e. c. i. m. e. t. a. i. s. i. n. i. s. s. o. l. u. i. t. e. c. u. i. u. s. i.
c. a. n. o. n. i. s. d. i. c. t. a. t. e. d. i. t. i. m. e. a. l. i. a. d. i. a. s. i. a. u. i. s. e. n. s. e. i. t.
c. o. s. p. a. l. i. a. q. u. i. m. e. d. i. a. x. i. i. f. a. s. e. c. a. t. a. r. e. o. m. n. i. u. m. v. r. i. t. a. t. u.
o. i. a. c. o. s. p. a. l. i. a. s. i. t. c. o. n. t. r. a. s. i. c. m. i. n. i. m. u. s. q. u. a. l. i. t. e. o. m. n. i. b. u. s. p. i. d. e. a.

H-12-139

25-3

1/0 = 5

L 14959

Homilia in

EVANGELIA DOMINICALIA IUXTA LITERAM, ADIECTIS HOMILIIS IN EUANGELIA TRIUM FERIARUM PASCHALIIUM, & TOTIDEM PENTECOSTALIIUM, PER F. IOANNEM ROYARDUM ORDINIS F. MINORUM, NUNC PRIMUM ÆDITÆ.

PARS HYEMALIS
de Convento de S. Eusebio de Carago

PARISIIS

Apud Ioannem Foucherium sub scuto
Florentiæ via ad D. Iacobum.

1 5 4 2

Reuerendis. do

MINO GEORGIO AB EGMONT
in signis ecclesie Traiectensis Antistiti domino
plurimum obseruando F. Ioannes Royar-
dus coelestem fauorem & salutem.

Obluisci nequeo venerande præsul il-
lius erga me tuæ humanitatis atque
dignationis, quum me non fortuitò,
verum (vt arbitrò) prouidò locus ille
quictus & solitarius ac proinde me-
ditationibus aptus haberet, quo & ip-
se tumultus aulicos religiosa deuotio-
ne declinans solennitatem spiritus san-
cti (nempe pentecostalia gaudia) deuotissimè celebraturus
adueneras. Vbi quum inter sacra contemplarer non
solum in antistite, verum etiam in domesticis specimen
sinceræ Christianæque pietatis, mecum ipse reputare cre-
pi mirum haud quaquam esse si in illa magna Cæsaris
aula (quæ & si te illustrat, veritatem tuæ magis illam) p-
bitatem atque religionem vel primo loco haberi, vbi in-
ter egregios heroes præsul talis elucet. Libet autem in te
dei dona & agnoscere pariter & venerari. Cœlesti nam-
que fauore accessit tuæ claritudini vnâ cum eruditione
eximia dignitas sublimis, cui inter venerandos antistites
cœlitus data est sacra sedes illa antiquitate sua venera-
bilis, sedes (inquam) sanctorum antecessorum tuorum A-
mandi, Villibrordi, & aliorum (quos recensere longum
esset) insigni quondam pietate & immortalis gloria famo-
sa, celebris & illustris. Sanè placuit ei qui te suæ gratiæ
donis abundè decoratum illustrauit vti que accensam à se
lucernam non sub modio delitescere, verum quo multis
lucet hoc ingenti candelabro sublimare. Non solum au-
tem hæc & alia huiusmodi gratuita dei munera, quin e-
tiam & natales non parum tuæ adiucent claritati. Nec
enim contemnenda est etiam in sanctis nobilitas originis.

Nam

Nam (vt ceteros taceam) & b. Lucas in euangelii sui ex-
ordio sancti præcursoris domini vitam & opera descri-
pturus, ab ipsius auita generositate (repetitis longè antè
progenitoribus) intentam narrationem orditur. Nempè,
teste Boetio, vel hoc vnum est in nobilitate bonum, vt no-
bilibus imposta necessitudo videtur ne à maiorum vir-
tute degenerent. Quis autem ignoret egregiam illam &
illustram in antiqua Bataurorum gente quæ te addidit fa-
miliam? Sed quid illustrium progenitorum tuorum no-
bilitatem commemorem? quandoquidem te fauor coele-
stis morum præstantia, probitate vitæ, consilio atque pru-
dentia, religione & fide, & quod his maius è singulari in
deum pietate, eoque prouerexit vt non immeritò quæ-
libet è magnis illis retroacti temporis patribus te referre
fateamur. Age ergo & his in te collatis donis horum au-
thori deo indefesse (vt facis) perpetuò placere contende.
Porro venerande præsul & si eximia tua dignitas nostris
haud quaquam obsequiis egeat, quia tamen ita fert ani-
mus pro tua erga nos clementia & humanitate, opuscu-
lum hoc quod iam dudum in sancta euangelia dominica
lia conscripseram & nunc dum non modo primorum
nostri ordinis prælatorum, quin etiam venerandorum at-
que doctiss. magistrorum nostrorum D. R. urardi insignis
vniuersitatis Louaniën Cancellarii suorumque venerabi-
lium collegarum auctoritate est æditum, eidem V. reueren-
dissimæ dignitati deuotus offero, nuncupo, dedico. Si tibi
vni probatum fuerit, facile contempsero superciliosa iu-
dicia tetricorum. Quin etiam (vt reor) ampliss. tuæ dioce-
sis clerus numerosus eo lubentius hæc amplectetur, quo
sub nomine sui antistitis cognouerit produsse. Reueren-
dissimam tuam dignitatem longè quam nobis & incolu-
men Christi Iesu domini nostri clementia tueatur. Anno
salutis humanæ Millefimo quingentesimo quadragesimo
primo, die mensis Decembris decima.

* 2 Eorum

INDEX

I Eorum quæ in opere sequenti sparsim tractantur
 compendiosus Index Alphabeta digestus.
 Bbatis ioachim delirium 22 K
A Abominatiõnũ apud Ezechielem figura 138 O
 Abraham vt diem christi vidit 200 I
 Abraham vt deum pascit lbidem
 Aduentus christi duplex 11 A
 aduentus Christi in maiestate 19 C D
 Aduentus Christi tempus Iudæos cognouisse 35 C
 Aduerſitas prosperitate salubrior 96 B
 adulatores quales sunt 31 E
 Affectio duplex, commodi & iustitiæ 120 AA
 Amantium mos 201 G
 Amen quid sit 22 K
 Angelus etiam vt per christum salus 9 M
 angelorum ministerium in die iudicii 20 E
 Angelorum & prophetarum officia vt differunt 32 H
 angelus resurrectionis natus qua specie apparuit 207 L
 angelus Xpi resurrectionem primus prædicat 208 O
 Angelum malum quo signo dinoscas 207 N
 Animæ fideli quanta sit gratia 75 L
 animæ pereuntis typus 269 R
 aias suas vendit, pdunt, impignorant, gratis dāt 112 I K
 anna prophetissa commendatur 50 P & inde
 annæ de Iesu confessio 52 S
 Animæ peccatricis typus 4 I
 apparitionis christi tempus, locus, modus, 239 A
 apostolis vt christi virtus cooperata 7 F
 apostolorum vestimenta, myst. 7 G
 apostolos quæ ipsi faciebant non intellexisse 7 G
 apostolorum annona qualis 184 Q
 apostolorum obedientia 186 A
 apostoli ad quid in mundum missi 244 O
 apostolos ceteros æque vt Thomam dubitasse 248 C
 apostolorum vt post trinitatis gaudium 264 F
 apostoli quando adhuc vtres veteres 277 K
 apostoli vt de christo testificantur 290 E
 apostolorum vitæ integritas 201 G
 apostoli cur christum spiritum esse putabant 224 G
 apostoli quando necdum intelligebant scripturas 228 Q
 aqua quibus in sanguinem vertitur 80 M

aquæ

INDEX,

Aquæ Iericho vt sanata, myst. 266 K
 Aquæ marath vt dulces effectæ 267 M
 Architrilino cur primum ferri iubetur 80 K
 Arma diaboli & spolia 174 P
 Arrogantes sibi falso scientiam arguunt 67 B
 Arundo moraliter 30 C
 Asina cum pullo alligata, myst. 3 G
 Aselli vt sessor diabolus 4 I
 Asellus ante ianuam in biuio 4 K
 Asellus vt plurimum dominorum, myst. 4 K
 Assentationis notam vt christus vitauit 29 A
 atrii & pax diaboli 174 P
 P auarus, vt aspis furda 130 O
 auari mens spineto similis 131 P
 auari quidã cur christum sequuntur 182 L
 auari vt malè tristes 271 T
 autoritate clauium qualiter vtendum 245 QR
 audacia præsumptionis exemplo cõpescitur 63 G
 audit quæ quisq; libenter 193 E
B alaam quid optauit 131 Q
 Baptisio in aqua, expanditur 39 C 42 H
 Baptismus ioannis quid valuit 41 C
 Baptismus ioannis qualis fuit 41 D
 Baptismi virtus à ministro lbidem
 Baptista cur singulariter ioannes est dictus 14 E
 Baptizat in salutem solus christus 14 E
 Beelzebub describitur 170 E
 Benedictionis genus triplex 46 F
 Benedicendi præscripta forma 46 F
 Benigna christi sollicitudo 121 B
 Bestiæ infernalis inuasio clamare compellit 162 G
 Bethabaralegendum Ioan. 1. pro Bethania 41 Z
 Bella & seditiones in mundi fine 12 E
 Bini cur discipuli mittuntur 211 A
 Blasphemus in christum Iudæorum furor 193 F
 Bona ex malis elici 107 O
 Bona infima qualiter petenda 281 C
 Bona item media & summa qualiter petenda 281 D
 Bonarum cogitationum & malarũ differens origo 225 A
 Boni cur tentatione pulsantur 99 H
 Boni cur christum sequuntur 183 M
 Bonis vnde pernicies 99 H

* 3 Bono

INDEX.

Bonorum contubernium sectandum 247 B
 Bonus pastor vt ante oues vadit 236 H
 Bonis in hac vita consolatio triplex 265 IZ
 Bonitas pastoris erga oues in vocando 255 G.
 Bonitas pastoris in educendo 255 H
 Botrus vt è spinis colligitur, myst. 258 N
 anes moraliter 166 P
 C
 Caro & sanguis tripliciter dicuntur 242 I
 Carnis christi virtus 85 I
 Castelli nomine cur Ierosolyma denotatur 3 F G
 Chananea mulier, cutus typus 160 C D
 Chananeæ fides spectanda 150 D
 Chananeæ virtutes imitandæ 164 IZ
 Chananeæ supplicis humilitas & fides 165 O
 Chananeâ supplicante cur Christus distulit 166 Q
 Cæci, claudi, leprosi & cæteri myst. 27 L
 Cæcus mentis vt palpate recusat 140 C
 Cæcus cur christum sequi permittitur 144 M
 Cæcum cur christum interrogat 143 I
 Cælum & terram transire quid sit 22 L M
 Centurionis laus 89 A Cæturionis pietas singularis 90 C
 Centurionis fides & humilitas 92 F
 Centurionis prudentia 92 G
 Clamare in oratione quatuor compellunt 162 F
 Clamor christi ad quos 126 F
 Cognitio triplex, sui, seculi, dei, 102 C
 Constantiæ documentum 89 G
 Cophini duodecim, myst. 190 I
 Corpus christi glorificatum, quale 249 F
 Corruptionis morum indicia 15 NP
 Credere contingit dupliciter 26 G
 Christi ingressus in Ierusalem quid significat 1 A
 Christus vt ad passionem properat vltroreus 2 C
 Christus vt pacificat, illuminat, sanat, 2 D
 Christus tam pullum q̄ afinam equitavit 8 H
 Christus vt venit in nomine patris 9 M
 Christus sol iustitiæ vt obscurabitur 14 L
 Christus cur medijs ludæorum setis dicitur 42 F
 Christus non nisi Ioanne tradito prædicat 42 G
 Christus vt Ioanni anteponitur 42 H
 Christus quibus in ruinam 46 G

Christi

INDEX.

Christus vt in resurrectione 47 I.
 christus in pueritia quis esset vt aperire cepit 56 H
 christus vt parentibus obediens 67 D
 christus vt descendit 68 E
 Christus cur venit ad nuptias 72 C
 Christus vt ad seruum venire præsto 90 D
 christus Helia & Moyle maior 99 IZ
 christus vt variè traditus 135 F
 christus vt illusus, Ibidem H
 christus vt indignè occisus 136 H
 christus cur vitam egit popularem 146 C
 christus cur seiuauit 148 G
 christus cur elurrit 149 I.
 christus vt non vltra. 40 dies debuit ieiunare 148 G
 christus vt à diabolo assumptus 154 S
 christus num solus iudæis missus 163 H
 christus vt ad perfectiora prouocat 188 E
 christus tria fecit imitanda, Ibidem
 christus vt de sua securus innocens 191 A
 christus vt maior quam Abraham 200 H
 christus post resurrectionem cum discipulis tantum cõ-
 uersatus 253 L
 christus animam suam pro nobis dedit ad tria 254 E
 Christus vt nos dilexit 154 E
 christus vt pro nobis fideiussor, Ibidem
 christus vt ad patrem vadit 286 D
 christus quibus præsens est 211 B D
 christus cur ea quæ nouit interrogat 214 H
 Christus vt typis prænuntiatus 216 A
 christus vt tenendus 219 IZ
 christus cognitus cur mox disparuit 229 N
 christus iam immortalis, vt comedit 227 M N
 christus vt peregrinus, ortulanus, mercator. 234 H I
 christi mira dignatio 72 C E, 226 IZ
 christi munificencia in nuptiis 79 I.
 christi potentia singularis Ibidem.
 christi q̄ præsto beneficentia 86 L M.
 christi iniuriæ vt compensatæ 136 I
 christi contempti typus 138 N
 christi potentia vt in resurrectione manifestata, 208 O
 christi mysteria vt prænuntiata 228 P
 christo testimoium operum 261 LMN * 4. christi

INDEX.

Christo, forti testimonio opus fuisse, 39 P
 christum se dominus quando vocari vetuit 25 E F
 christum verè Messiam esse, 32 G
 christum in pueritia nulla signa fecisse 36 G
 christum nihil de non subiacente materia fecisse 77 C
 christum qui mysticè concipiunt & pariunt 177 X
 christum aliter mitti, & aliter spiritum sanctum 289 B C
 Christum discipuli peregrinum putabant, 214 G
 christum pati & resurgere vt oportebat 229 R
 christianorum ingratitudo 137 L
 cubile diaboli 175. S
 cubitus duplex, geometricus & vsualis 235 M
 Annationis reprobatorum indicia 16 Q
 D Dauid vt seruus Aegyptiū lassum rescit 90 C
 Dauid regis misericordia 141 E
 Deitatis christi signum 4 k
 Deliciae vt mentem indurant 129 M
 daemionum mutum & caecum 168 B
 daemionum concordia 172 Lz
 daemionum habere christū cur Iudaei blasphemāt 164 H
 denarius mysticè 111 G
 denarius vt regis habet imaginem. Ibidem
 desperantes vt male tristes 271 V
 deus nequaquam dicendus diaboli deus 156 V
 deum qui ignorare dicuntur 199 G
 deum se esse vt christus insinuat 201 L
 diabolus vt malos immiscet bonis 103 D
 diabolus vt seminat in alieno 103 E
 diabolus cur christum tentauit 150 L
 diabolus de christo vt dubitauit. Ibidem,
 diabolus vt christum obseruauit 150 M
 diabolus christum cur tribus modis tentauit 151 M
 Diabolus a christo primus miraculum flagitat 152 P
 diabolus vt scripturam allegat 155 T
 diabolus vt e caelo abiectus 108 a
 Diabolus in hoc mundo vt tria sibi vsurpauit. Ibidem,
 diabolus vt vsurpatis per christum spoliatus. Ibidem,
 diabolus aduersarius pacis 224 F
 diaboli astus 104 G
 diaboli semen cauendum, 124 E
 diaboli satellitium vt congregatur 138 O
 diaboli commercium omnino vitandum 152 P. R.

INDEX.

diaboli vocem hinc pernosce, 154 S
 diaboli suggestio futilis 155 T
 diaboli arrogantia mendax 157 Y Z
 diabolo locus commodissimus, 131 P
 diabolum in tentationis certamine vt christus vicit
 156 V. Digitus dei 173 N
 dignatio dei erga nos, 110 E
 discipuli duo à Bethpäge missi, myst. 3 F
 discipuli vt christum suscitant dormientem 97 D
 discipuli cur christi verba non intelligunt, 136 Lz
 discipuli cur christum non agnoscebant 213 E 233 F
 discipuli vnde tristes 213 F
 discipuli stulticiae & tarditatis arguuntur 216 a b
 discipuli cur ibant piscari 211 B
 discipulis suis informandis vt Ioannes interrogat 26 G
 discipulorum Ioannis contra christum zelus 23 B
 discipulorum fides minor arguitur 97 E
 discipulorum trepidantium qualis de christo confessio
 214 H
 dispensatio christi erga supplicè Chananæam, 161 E
 disputationis pueri Iesu in templo subiectum 62 EF
 diuites vt euangelium fastidiunt 29 N
 diuitiae vt pungunt 130 O
 diuitiarum contemptores beati. Ibidem,
 diuinitatis christi argumentum 228 Q
 docentis christi modestia 277 L
 doctor qualis christus 229 Q 287 F
 doctorum ruina 15 m
 doctorum de puero Iesu admiratio 61 h
 doctorum praesente Iesu focordia, Ibidem,
 doctrinam christus vt miraculo confirmat 82 B
 doctrina quadret auditoribus 277 L
 dominus vniuersorum christus 5 L
 domini sint erga seruos clementes 90 C
 domos quorum christus ingreditur 93 E
 dominica dies vt sabbato praestantior 204 F
 doloribus affecti vt christum sequuntur, 182 m
 dormitio christi in nauis 96 C
 dormit christus quibus 99 h
 dubitantium de christo discipulorum colloquiū, 212 B
 Ductus Iesus a quo spiritu in deserto 145 A

INDEX

Celesia, ciuitas super montem 2 E
 E ecclesia & hæreticorum cõuenticula sic differit, 173 R
 ecclesiam contra, quæ fieri permittit deus 50 O
 ecclesiam vt semper docet spiritus sanctus 277 M
 ecclesiam errare non posse. Ibidem
 ecclesiæ vnitas per quid 229 S
 ecclesiastica potestas in contemptum 15 N
 efficacia verbi christi 143 L
 electi cur cadere permittuntur 250 G
 electi, foras è synagoga malignantium 293 I,
 electi vt omnes magni 217 P
 electis promissa tempore iudicij consolatio 20 F
 electorum piscationis typus 214 H
 electorum numerus dupliciter consideratur 120 A A
 elements vt christus imperat, 98 F
 Emptores eorum quæ in foro prostant 111 H
 expendites, quid, 235 I episcopi gloria 255 F
 equi diaboli qui 7 E
 eradicatio hominis mysti, triplex 106 M
 erroris manichæorum occasio 105 K
 error circa christi conceptionem confutatur 177 V
 error Græcorum de persona spiritus sancti eliditur 289 G
 esca non esse opus post resurrectionem 227 N
 esurians christi moraliter 149 K
 Aetatis iesu differentia 55 E
 euangelium ne crubescas 44 A
 euangelium quibus in ruinam 47 IZ
 euangelia prudenter concordanda 53 T
 euangelistæ consulto testimonium matris christi tacuerunt, 204 D
 exemplum imitationis christus 255 P
 ex deo esse vel non 192 D
 exorcistas tempore christi demones eicere solitos, falsum, 173 M
 expostulatio christi metuenda, 224 M
 Acultates ecclesiæ ad quid 155 F
 F fames ante iudicium vnde 13 F
 Fœnum mysticè 186 B
 feris homines læuiores 242 H
 fermentum in tria sata farina 268 O
 festos dies abrogantium impietas 55 C
 festi dies quomodo celebrandi, Ibidem

INDEX,

Festi dies vt temperantur 55 D
 Fictio non omnis mendax 218 H
 Fides vna priscorum & sequentium 9 L 115 R
 Fides Centurionis magna 90 D
 fides apud deum quam sit pretiosa 93 H
 fides centurionis vt à christo commendatur 93 H I
 fides quanta possit 95 M 167 R
 fides pressuris crescit 147 h
 fides sic differt ab hæresi Ibidem
 fides supplicantis qualis esse debet 167 S
 fides popularium erga christum elucet 169 D
 fides nostra vt christi resurrectione firmata 208 P
 fides duorum discipulorum spes; collapsa 215 K
 fidei christianæ stabilitas 22 L
 fidei christianæ vt contradictum 48 M
 fidei nostræ vt christi resurrectione consultum 262 B
 fidei nostræ quanta attestantur 291 F
 fidei christianæ inuicta veritas 202 h
 fidelibus quæ procelle suscitantur 96 B
 fidelibus saturatis iudæis inanis 190 I
 fidelium iustitia 275 G
 fiducia nobis vñ 99 I 145 B figuræ de xpo variæ 217 F
 figurales ceremonias num christus seruare iubet 88 Q
 filia Sion ecclesia 5 A
 filios plerunque à parentibus degenerare 51 Q
 finis mundi num præsciri possit 18 A
 flere & plorare vt differunt 264 E
 fortis armatus 174 P
 fractione panis vt christus cognoscitur 222 Q
 fragmenta ne pereant 189 H
 fragmentorum collectio 189 G
 fugere licet pastor quando 250 O
 futuri sceleris scribarum indicium 169 E
 furebutis Iudæis vt christus cedit, 201 L
 Ailiæ quo loco & quando discipulis christus
 G rediituis apparuit 209 S
 Gaudent vnde Iudæi 205 G
 Gaudium quod nemo tollit 269 P
 Gaudium plenum vt petendum 284 K L
 Gaudium mundi perniciosum 262 F
 Gaudium triplex, naturale, secularè, spirituale 257 M
 Gau

INDEX

gaudia mundi vt luctus sequitur 265 G
 gedeonis vellus cuius rei figura 163 I
 gehennæ terror in oratione clamare facit 162 F
 Gemina dilectione pastor bonus 259 P
 gentiles christo æquæ æstimati vt iudæi 260 S
 gentium fides vt maior q̄ iudæorum 93 I
 gentium conuersio vt à christo prænuntiatur 94 K
 gentium fides vt cōmendatur 251 K
 gentilium obiectiōni respondetur 243 K
 gladius qui mariæ animam pertransiuit 49 N
 gladius ille quàm acerbus 49 O
 gladius quo diabolus læditur 153 Q
 gladius iudicii vt terret 162 G
 glorificare seipsum quid 108 E
 glorificauit vt filium pater 108 F
 gloriæ christi futuræ typus 179 D
 gloriam suam non quæsisse christum 105 L
 gloriã filii vt pater quærit 106 M
 gloriamdum non esse de donis dei 87 O
 gloriatio Ezechie vt punita ibidem
 gula etiam in esca vili 151 N
 gula quàm perniciosa 152 O
 gratia spiritus sancti vt pios solatur 266
 gratias vt agit christus 187 C
 gratiarum actiōnis materia 190 IZ
 gratia amissa qualis sit homo 4 I
 Eliæ cum iōanne similitudo 37 H
 Hæreses, vt domus super arenam 277 M
 Hæreticus vt diaboli receptaculum 175
 Hæreticus hinc erubescat 229 T
 Hæretici vt fidei contradicant 48 M
 Hæretici bona opera negantes confutantur 110 F
 Hæretici cuiusque insultantis typus 138 N
 Hæreticis nunc quod olim Iudæis accidere 67 C
 Hæreticorum contra Christum infamia 15 L
 Hæreticorum impietas inexcusabilis 51 R
 Hæreticorum exæcrationis causa 67 C
 Hæreticorum vt falsitas conuincitur 113 M
 Hæreticorum vñ ruina 471Z homo vt mutatur 23 M
 Homine vt vitia transformata nt 103 F
 homines quidam carnales vt christum sequuntur 182 L

hoæ

INDEX

Hominum dolenda peruersitas. 65, O
 hominum diuersimoda conuersio. 94, K
 hominum elucet ingratitude. 100, K
 hominum genus vt deprauatum. 120, AA
 horę diei vt in scripturis accipiendę. 115, R
 horarum diei significatio. 112, L
 horror de christo mortuo nullus. 203, C
 humana in forma cur christus iudicabit 19 B
 humanitas in christo vera probatur 176 V
 humilitas christi. 1 B
 humilitas christi benigna. 212, D
 humilitatem ab Iesu discere. 63, G
 hydræ quid mysticę. 77, D E F
 hydræ vacuæ. 78, G
 Hydræ aut vento aut veneno plenæ. 79, H
 hypocritæ vt similes arundinis. 30 C
 hypocritæ malè tristes. 271, V
 Iesus vt crescebat. 53, V
 I Iesus vt puer & vir. 54, Y
 Iesus vt vitam suam difponebat. 54, Z
 Iesus cur ignaris parentibus remansit. 57, I
 Iesus quo loco reperitur. 58, N, 61 B
 Iesus vbi quærendus. 59, O
 Iesus amissus vt requirendus. 59, Q R S, 64, K
 Iesus cur agit in deserto. 145, A
 Iesus cur inter homines conuersatur. Ibidem B
 Iesus cur in littore stetit iam immortalis. 232, E
 Iesu ætati vt sapientia iungitur. 53, Y
 Iesu perditio vt parentes excusantur. 57, H
 Iesu amissio parentum confectio. 57, L M
 Iesum qui non inuenient. 58, N
 Iericho ciuitas latrocinii infamis. 140, A
 Idolatriæ prima occasio. 170, F
 Incredulitas exordium vitiorum. 274, F
 Incredulitatis peccatum vt graue. 250, G
 Incredulorum cęca peruersitas. 275, F
 Infidelium vt ignorantia contumax. 294, L
 Ingratitudini humanæ retaliatio. 100, L
 Inuidiæ typus. 270, T Inuidiæ descriptio, Ibidem
 Inuitari vt vult christus. 218, I
 Inuitari per christum quàm desiderandum. 237, P

Incipi

INDEX

Incipiendum cur ab Ierofolymis 229 S
 Ioannes vt christo fidelis 24 B C
 Ioannes vt moribus & vita spectabilis 29 B C
 Ioannes vt Heliae similis 30 D
 Ioannes vt plusquam propheta 31 F
 Ioannes vt angelus 32 G I
 Ioannes vt christo viam preparauit 33 I
 Ioannes stellæ matutinæ comparatur Ibidem K
 Ioannes vt confessor 36 G
 Ioannes cur vocem se esse dicit 38 M N
 Ioannes vt vox clamantis 39 O
 Ioannis constantia 31 E
 Ioannis inter diuos eminentia 33 K
 Ioannis erga christum sinceritas 34 A B
 Ioannis apud Iudæos quanta autoritas 38 L
 Ioannis humilitas 36 G 43 I
 Ioannem de christo nil dubitasse 25 F G
 Ioanne tradito, primum cõpse christum 23 A
 Iordanis mysteria 43 K
 Iosephi de Ioanne testimonium 35 D
 Iudaica vt patet perfidia 144 L
 Iudæi vt præsto Ioannem pro Messia recipere 35 G
 Iudæi vt in lapidem offensionis impeerunt 47 H
 Iudæi cur eliciuntur in tenebras 94 L
 Iudæi vocatione primi gentiles vltimi 118 Y
 Iudæi vt apostolis perspicaciores 136 K
 Iudæi cur a filiis iudicandi 172 L
 Iudæi vt domus vacans 176 T
 Iudæi vt deum non cognouerunt 199 G
 Iudæi vt iusti à deo derelicti 201 L
 Iudæis auspicio sinistro xps in gentiũ fines secessit, 159 A
 Iudæis antiquum signis gloriari 171 H
 Iudæis vt diabolus dominatur 6 D
 Iudæorum cæcitas 8 H
 Iudæorum contra christum inuidia 34 A
 Iudæorum expectatio vana 35 C
 Iudæorum perfidia vt patuit 90 G
 Iudæorum de christo iudicium peruersum 172 L
 Iudæorum populus, puer stultus 185 Q
 Iudæorum persecutio non diuturna 293 L
 Iudæos quid in Ioanne offendeat 35 D

Iudæi

INDEX

Iudæos habuisse dæmonium 175 S
 Iudicem christum cur angeli comitabuntur 19 D E
 Iudicium de homine particulare 11 B
 Iudicium quæ præcedunt signa 12 E
 Iudicii vniuersalis ratio 11 B C
 Iudicii dies, cur dies domini 12 D
 Iudicii terror quantus 17 S T
 Iumenta christi qui sunt 7 E
 Aborandi dies quouisque 111 F
 L Lamenta infantum 16 N
 Lapis offensionis christus 47 H
 Lapidum remouendo cur non venerunt discipuli 205 H
 Lapidem sepulchri angelus reuoluit 206 I
 Latere cur christus voluit 160 B
 Latria & dulia vt differunt 158 Z
 Lepra vt peccati typus 84 E
 Lepræ incommoda Ibidem F
 Leprosus cur se iubetur ostendere sacerdoti 87 P Q
 Leprosus moraliter 88 R
 Leprosi deprecatio 83 C Leprosi fides Ibidem D
 Leproso mundato tria præcipiuntur à christo 89 N
 Leprosus christus cur tactu mundauit 85 I
 Leprosus christus cur tetigit Ibidem K
 Leprosorum leges 84 G H
 Lex triplex, quasi triplex semen 123 D
 Legis & gratiæ distantia 226 L
 Legis amulorum error 293 K
 legisperiti vt inexcusabiles, Ibidem
 Legitima quæ in tristitiam vertitur 269 R
 læticia quæ in læticiam commutatur Ibidem R
 liber de infantia Iesu apocryphus 65 N 81 N
 liberum arbitrium quando captiuum 41
 longanimitas expectatio dei 106 N
 lucam non fuisse de numero .72. discipulorum 211 A
 Iugubris officii ratio 108 A
 luna vt mutatur in sanguinem 15 N
 Lupus vt rapit & dispergit oues 258 M
 lux cur maxime petenda 143 K
 Alum vnde 105 K
 M Malos cur sustinet deus 106 M
 Malorum omnium causa gemina 102 D

Mali

INDEX.

Manichæorum error confutatur. 184. P. 224. G
 manufactudo christi imitanda. 194. I. K
 manus & Latus cur christus ostendit. 225. I. 242. I
 mare & nauicula mysticæ. 100. L
 mare Galilææ christus cur abiens transit. 178. A
 maria & Ioseph Iesu parètes differētē appellatur. 44. A
 maria qua ratione mater Iesu. Ibidem B. C
 maria dei & hominis mater. 45. C
 maria non Ioseph cum filio exposulat. 64. I
 maria cur Ioseph patrem Iesu nominat. Ibidem K
 maria cur filio de vino suggerit. 73. F
 marie dolor Iesu amfio. 59. P. marie prudētia. 69. I. K
 mater christi vt monet ministros. 76. A
 mater christi cur nobis exoranda. Ibidem M
 matris christi & dei patris vt verba consonant. Ibidem A
 matris suæ Xpm rediuuium se primum ostendisse. 204. D
 matrem christus vbi ignorat. 74. I
 matrem christus vbi agnoscat. 75. K
 matrem christus vt honorauit. 68. E
 medicus benignus christus. 73. D
 mediū vt semper Iesus tenuit. 240. D. E
 mendacium ineptum vt emerunt Iudæi. 206. I
 mercenarius quis sit. 256. I
 mercenarius socius furum. 256. K
 mercenarius non est pastor. Ibidem
 mercenarius à pastore sic differt. 257. L
 mercenarius vt fugit. Ibidem. & 258. N
 mercenarius vnde arguitur. 257. L
 mercenario non sunt oues proprie. Ibidem
 meriti magnitudo penes quid sumitur. 116. S
 metaphora mulieris parientis applicatur. 268. N
 messia nomen qui vsurparunt. 36. F
 militari christo vt coadunantur. 128. O
 miraculum christi primum. matre petente. 152. P
 miraculo panum vt tempus congruebat. 180. F
 misereri vt proprium deo. 142. F
 miseretur quo modo super turbas christus. 181. K
 misericordia dei & iustitia. 110. E
 moysi manus vt leprosa. myst. 260. T
 montem cum christo qui ascendunt. 82. A
 mors triplex. 196. N

mors

INDEX

Mortis christi tempus. 179. E
 Mortuos non esse qui viuunt deo. 197. C
 Mons oliuarum. mysticæ christus. 2. D
 Mulieres sanctæ vt in lachrymis peruiquiles. 203. A
 Mulieres sanctæ cur ad sepulchrum obstupuerūt. 207. M
 Mulierum sanctorum pium obsequium. 203. B. C
 Mulierum sanctorum per angelum consolatio. 207. N
 Multiplicationis panum modus. 182. F
 Mundus vt per spiritum sanctum arguitur. 275. F
 Mundi termino prenotificando similitudo. 21. H
 Mundi in fine uel flores multi. Ibidem
 Mundi finis. Iudæia. Ibidem
 Mundi mutatio calamitosa. 23. M. Mundi cætes. 123. N
 Mundo renuntiantes curam parentum deserant. 76. A
 Murrur operariorum vineæ. quid. 116. S
 Mutus tribus modis. mora. 169. C
 Murrur Iudæorum contra Gentes. 117. X
 Naigare & periclitari. myst. 101. N
 N. Nazareth in monte christum discipulis appa-
 ruisse. 210. V
 Negatores suos vt christus negat. 259. Q
 Nobilitas quid sit. 51. Q
 Nomina quibus spiritus sancti persona exprimitur. 288. A
 Nouissimi in opere. in mercede primi. 114. Q
 Nouissimi primi & eorum expositio. 118. Y
 Nuptiæ christi. myst. 71. A
 Nuptiis cur interesse rogati Iesus & maria. 73. E
 Nuptias non adent viri religiosi. 73. D
 Nuptias ad quas & ipsi vocamur. 75. L
 Bedire nolentes parentibus vt puniuntur. 69. G
 O. Obediendum parentibus. Ibidem
 Obediētia christi. 1. B
 Obediētiam vt nobis christus commendat. 68. F
 Obediētia fructus vt apparuit. 223. G
 Obitus sanctorum non funebri sed natalitius. 268. O
 Occasio mali vt ex bono rapitur. 48. K
 Ocium vitandum exemplis. 113. O
 Ociosi arguuntur. 113. M
 Ociosi qui sint. 113. O
 Oculi intentionis qualiter subleuandus. 180. H
 Oculi sinister vt claudendus. 181. H

* * Oculi

INDEX

Oculus dexter vt aperiendus, 181.
 Oculi discipulorum vnde tenebantur, 213, E
 Oculorum Iesu pia subleuatio, 180, G
 Occulta cordis vt cernit christus, 263, E
 Olius, myft, 2, D
 Olla Helifici, myft, 266, L
 Omnem veritatem hic non posse comprehendere, 276, K
 Opera bona vt celanda, 86, N
 Opera perfidorum huius temporis, 110, E
 Opera Christi parabolas fuisse, 128, I
 Opera bona quibus celanda, 153, R
 Opera christi operibus diaboli vt contraria, 172, Q
 Operatio dei gemina, 203, G
 Operando bona vt illuminamur, 220, M
 Operariis mercedem reddere vt Christi est, 114, Q
 Operum iustitia defenditur, 110, E
 Opinio discipulorum Christum non moriturum, 263, C
 Opus dei Christus ostendit ceteris preferendum, 75, I
 Opus sermoni sit primum, 214, H
 Opus inter & opus vt distinguendum, 232, C
 Oratio & ieiunium commendatur, 51, R
 Oratio exaudiri indigna, 282, F
 Orationi necessariam esse perseverantiam, 283, I
 Orationi impedimentum triplex, 281, E
 Orantes quidam cur non exaudiuntur, 280, B
 Orantes quosdam exaudiri ad perniciem, 282, E, F
 Orantes peccatores num exaudiuntur, Ibidem
 Orantes pro indignis non exaudiri, 283, G
 Oranti triplicem esse vitandam malitiam, Ibidem, H
 Orantibus petita interdum differri, 282, G
 Ore tantum negasse Petrum, 292, I
 Ofanna quid sit, 9, L
 Offentationem vt christus vitauit, 87, N
 Ofia per clausa vt Christus intravit, 239, B, 249, E
 Oues vt mercenarium sustinent, 257, L
 Oues vt propriam amant perniciem, Ibidem
 Oues fultæ, quæ, 260, S
 Oues errantes vt reduciæ, 261, V
 Ouibus pro defendendis vt xps stetit, 260, R
 Ouibus suis adducendis vt bonus pastor laboravit, 260, T
 Ovis vnum & vnus pastor, 261, V

1. Pax

INDEX

Ax per Christum triplex, 247, G
 Pax diaboli qualis, 174, P
 Pax cum deo, cum homine cum semetipso, 223, D, E
 Pacis impedimenta, 224, E
 Pacis aduersarius diabolus, Ibidem, F
 Pacem homini vt natura suadet, 242, H
 Pacem vt xps admittit, 223, C. Pace qui caret, 242, G
 Patientię exemplar Christus, 196, M
 Palmarum & ramorum mysteria, 9, K
 Panes nouos cur non creavit Christus, 187, C
 Panis triplex petendus, 189, H
 paracleti ratio, 288, A
 parabolas intelligendi modus, 117, V
 parabolicè cur loquitur Christus, 122, C
 Parentes Iesu vt benedicuntur, 46, E
 parentes Iesu vt legem peferunt, 52, T
 parentes cur honorandi, 59, H
 parentum Iesu vnde admiratio, 45, D
 parentum Iesu religiosa deuotio, 54, A, B, 55, F
 parentibus Iesus in quibus subditus, 68, G
 Paruulis prodesse fidem ecclesie, 167, T
 pascit tripliciter christus, 184, O
 pastus triplex, 253, C
 pastoris bonitas ex tribus patet, Ibidem, C, D, E
 pastoris christi typum vt Dauid gessit, 254, D
 pastor bonus christus, 252, A, B
 pati christum vt nobis expediebat, 273, D
 passionis christi causæ multæ, 217, D
 passionis christi typus, 100, M
 passionem suam christus cur sæpe prædixit, 132, B
 passionem christi adgrauant, quæ, 133, C
 passionis Christi nos conuenit remoueri, 133, C
 passionis suæ christus cur signa seruauit, 243, K
 passione christus vt exaltatus, 134, D
 passione sua christus prophetias impleuit, Ibidem, E
 passum christum vt sequamur, 133, C
 passionum christi & Ioannis inter se distantia, 178, A
 pater Iesu alius à Ioseph, 65, L
 pater vt amat credentes, 285, B
 paterfamilias deus qualiter exit, 109, B
 paulus cur manibus suis operatur, 231, C

** 2 pau

INDEX

Paupertas christi elucet. 1. B
 pauperes christus primus beatificat. 28. N
 pauperes euangelizari. quid sit. 28. M. N
 peccatum deo quantum displicat. 139. Q
 peccati causa. 105. K
 peccati in spiritum sanctum grauitas. 170. F
 peccator vt cecus & mendicus. 140. B
 peccator deterius mente cecus q̄ corpore. Ibidem.
 p̄na Arri cur nondum terminata. 12. C
 peregrinus mysticē. quis. 2. 4. I
 peregrini vt inuitandi. 2. 19. I
 pestilentia vltices à domino. 13. G
 petendum in christi nomine. 280. A
 Petrus cur negare permittus. 209. R
 petrus virorum primus rediuuim videt christum. 221. P
 petrus vt sibi typos. 235. L
 petrus quorum fuit figura. 237. O
 petro cur speciatim xpi resurrectioni nūtiari scipis. 209. R
 piscis assus. myst. 227. O
 piscatur & ad dextram & ad sinistram. 233. G. H
 pondus diei & ætus. 116. R
 prandium discipulis vt per Christum præparatū. 236. N
 preces commendant. quæ. 165. M. N
 precum instantia commendatur. 165. M
 prædicare quibus inuincit. 126. F
 prædicator longanimis sit. 124. G
 prædicator qualis esse debet. 139. P
 prædicator adfentator quis. 152. N
 prædicator hoc attendat. 220. M
 prædicatori fiducia exemplum. 5. L
 prælati taxantur. 182. L. prælatorum munus. 186. A
 pressura gentium ante iudicium vnde. 17. R. S
 principis secularis munus. 16. O
 principes iniqui arguuntur. Ibidem
 proficere se in spiritu vt homo nescit. 54. Z
 prophetarum officium. 37. I
 prophetisse mulieres. 50. P
 pleudopredicatorum frequens auditorium. 28. O
 puer Iesus quid egit in templo. 62. E
 puer Iesus qualis. 65. N
 puer Iesus vt proficiebat 70. L

INDEX

Puer Iesus vt ætati se conformauit 70. M
 Puer Iesus quale pueris exemplum dedit. 37. I
 Pueri quibus rebus adfuescendi 55. F
 Pueri quales futuri sunt prænotificia 56. G
 Pueri num parentes suos relinquere possint 57. K
 pulmentarium quid 233. F
 Puluis vt excutiendus 191. A purificatiōis iudgorū 76. B
 Vadragesima dieb? cur ieiunauit xps 142. G
 Quadragesimæ ratio 149. H
 Quadragesima vt præfigurata Ibidem.
 Quadragesimale ieiunium cur verno tpe 148. G

Quadragesimalis ieiunii authoritas Ibidem
 Quærentes piè Iesum inueniunt 62. C
 Quærenda vt summo studio salus 59. Q. R
 Quærendus Iesus quomodo O & inde 59. 64. K
 Quærun quidam impiè Iesum 62. D
 Quærun sollicitè quatuor Q & inde 59
 Quæsitus à diuersis puer Iesus 61. B
 Quærela contra deum stulta 117. T
 Quinq; panes ordeacci. myst. 188. D
 Quinquagesimæ ratio 132. A
 Quinquagesimæ in dominica cur christi passionem Eccle
 sia commemorat 137. I. M
 Quinquagenarium remissionis numerum esse 132. A

Recidui grauitas 176. T
 Rectorem Ecclesie duo modi 239. M
 Rediuu? xps cur nō assidue vi? discipulis 230. A
 Refugia à turbis vt tria christus habuit 246. B
 Regio mortis 94. L
 Rex christus quo schemate venit in regiam ciuitatē 6. B
 Regis christi præsentia. dignitas. & propinquitas 6. C
 Regis christi aduentus causa 6. D
 Regis christi mansuetudo & humilitas 6. DE
 Regis christi aduentus vt cum gloria 8. I
 Regium nomen Christus passurus cur non refugit 10. N
 Regnum dauid vt christus accepit 10. O
 Regnum dei vt optandum 21. I
 Regnum celorum vt Ecclesia præfens 109. B
 Regnum discors desolandum 172. K
 Regnum dei vt in iudeos peruenit 173. O
 Regna mundi oia vt christo diabolus ostendit 156. X

INDEX.

Religiosi secularia sectantes arguuntur 39 O
 Rem eandem causam nunc licitam nunc facit illicitam. 272 D
 Remittere peccata ut hominibus datum 245 Q
 Remissio peccatorum non nisi per christum 230 T
 Reprobatorum in fasciculos colligatio 107 P
 Reprobatorum typus 237 O
 Resurgere christum ut deicit 208 O
 Resurgens christus ut verum corpus habuit 240 B
 Resurrectio christi cur per mulierem nuntiatur. 209 Q
 Resurrectio cur erat acceleranda 262 B
 Resurrectio christi ut paulatinum aperiret 222 A
 Resurrectio mortuorum difficulter credita 225 I
 Resurrectionis fug die christi? quiques vis? 209 S 222 B
 Resurrectionis christi veritas 262 C
 Retributio ut iusta & misericors 116 S
 Reuelata cordium cogitationes 49 N
 Reuerentia discipulorum erga christum 238 Q
 Ruben & Gad filii, quorum typus 185 R
Sacerdotis vitium non praeddicare sacramento 246 R
 Salome, non viri nomen esse sed feminae 203 B
 Samaritanus pius, christus 195 I
 Samaritanum iudaei cur xpm vocitant 194 G
 Salutationem christus ut adfert nouam 241 F
 Samion ut christi typum gessit 208 P
 Sanator christus qualis 143 L Saluari paucos 120 AA
 Sapientia quondam patribus non aequaliter data 77 E
 Sapientiae suae Iesus ut prima prodit indicia 65 M
 Sarcellitium diaboli 175 R
 Sanitate recepta cauenda ingratitude 87 Q
 Scandalum in christo passi. 27 K
 Scriptura sacra ut dulcia profert & amara 266 L
 Scripturae mysteria ut per christum reuerata 187 D
 Scripturis veteribus qualiter vtendum 185 R
 Scripturas sacras iudaei ut non sibi sed nobis ferunt 185 Q
 Scripturas non facile intelligi 67 C
 Seminae contraria christus & diabolus 103 E
 Seminare quid ipsi debeamus 123 F
 Semen triplex seminat christus 102 B
 Semen diaboli quale 103 E
 Semen diaboli cur adeo proficit 104 G
 Semen ut in germine manifestatur 104 H Semen triplex 126 D
 Semen

INDEX.

Semen duobus modis recipitur 142 A
 Semen secus viam 125 B 128 L
 Semen super petram. 125 C 129 M
 Semen inter spinas 125 D 130 N
 Semen in terra bona 126 E 136 R
 Semen verbi ut fructificat. 131 R
 Seminator Christus ut exiit 121 D
 Separare se contingit dupliciter 247 A
 Septuagesime ratio. 108 A septuagesime finis. Ibidem.
 Sepulchri dominici schema 206 K
 Sepulchro clauso Christum exiuisse 206 I
 Sero mystice 114 P
 Seruorum patrifamilias obsequium praesto 106 L
 Sermonem christi seruas quo modo non moritur. 196 N
 Sexagesimae ratio 121 A signum finis mundi 14 K
 Signum cui contradicitur, christus 48 L
 Signum cui contradicitur ut vincit 48 M
 Signum diuinitatis christi 171 I
 Signum, num quis ex deo sit 192 C 193 E
 Signa in sole & luna 13 I.
 Signo Thau quis frontes signat 139 P
 Signi prioris & signi posterioris mysterium 260 T
 Signorum nouissimorum causa 14 K
 Signorum a magnitudine ut christus obtinuit. 77 C
 Signorum lesu praclarum initium 81 N
 Sileat eum inter senes adolescens 63 F
 Simeonis prophetiae excellentia 46 G
 Simeonis verba ut christus confirmat 47 I.
 Situs dominici corporis in sepulchro 205 K
 Solatium propter christum afflictis 269 Q
 Spem supplicantibus suppeditant, quae. 141 E
 Spiritus sanctus ut in remissionem peccatorum datus. 245 P
 Spiritus sanctus ut bis datus 246 S
 Spiritus sanctus ut arguit mundum 274 E. & inde
 Spiritus sanctus ut christo consona loquitur 278 N
 Spiritus sanctus ut christum clarificat 279 P
 Spiritus sanctus ut christo testimonium perhibuit 290 D
 Spiritus sancti diuinitas defenditur. Ibidem
 Spiritus sancti operatio in discipulis 290 D
 Spiritus mendacii quis 278 N
 Spousus & sponsa, myst. 72 C sponsa Christi mones. 75 L
 Stelle ut in caelo cadunt, mystice 15 M

INDEX.

Stetit Iesus mysticè 240 C
 stetit Iesus in medio, quid Ibidem.
 superbis signum humilitatis Christi 171 H
 Emeritas præsumptuosorum arguitur 228 Q
 T Tempestas prouisa 96 & 97 B C
 Tempestas propter malos 101 O
 Templi Iudaici altitudo 154 S
 tempora felicia prædicatoribus 178 B
 tentari christus cur Voluit. 146 D
 tentari vt expediat. Ibidem. Tentatur vnde 151 M
 tentat christum diabolus de vana gloria 154 S
 tentandum non esse deum 155 V
 tentantium christum perdata 171 G
 tentatio num sit appetenda. 147 E
 tentationis occasio duplex. Ibidem
 tentationis modi 147 F
 tentationis diabolicæ artificium 152 O
 tentationis superatæ præmium 159 Z
 tentationis tempore quid facias 98 G
 tentatus grauer Ioannes, & inuentus fidelis 35 E
 tentatis vt adest xps 98 G tentatis consolatio. 147 D
 tentatis vt diabolus cedit 158 Z
 tentator ille christi quis fuit 150 M
 tentatori locus oportunus 146 C
 tentatori quo modo resistas 153 Q
 terrores de cælo ante iudicium 13 H
 Testatur de christo ecclesia 202 H
 testimonium Ioannis vt nos confirmat. 31 F 39 P 43 lz
 testimonium Ioannis quantæ authoritatis 30 N
 testimonium christo & nostræ in ipsum fidei quadru-
 plex 201 G
 testem christi Ioannem quem esse decebat 40 B
 thomæ absentia vt prouisa 247 B
 thomas vt Iudæi populi typus 248 C
 thomas plus credidit q̄ vidit. 251 lz
 thomæ dubitatio vt profuit 251 I
 Tiberiadis ad mare cur christus apparuit. 230 A
 timor duplex 79 G timor optimus, Ibidem H
 tolerantia christi imitanda 201 M
 transmigrat vt salus à Iudæis ad gentes 210 T
 transe vt à Iudæis ad gentes christus 178 C
 tribulatio vt compellit in oratione clamare 123 F

INDEX.

tribulationibus perferendis vt electi destinantur. 224 O
 triduum amisti & quæsti Iesu 61 A
 tristitia discipulis cur christus prædicit. 261 A 272 C
 tristitia naturalis 265 H tristitia secularis. Ibidem
 tristitia spiritualis multiplex 265 I.
 tristitia quæ in tristitiam verbitur 270 S
 tristitia male tristitium. Ibidem
 triticum dei, qui. 107 Q Turba intentione varia. 122 B
 turba quæ cæcum clamantem increpat. 142 G
 turba cur Christum sequitur 179 D
 Atticinia prophetarum de Christo 217 G
 V Venales in foro, qui 111 I.
 verbū dei vt differet in audientib⁹ p̄ficet 70 N
 Verbum Christus tam indignis quàm dignis communi-
 cat 125 A
 verbum erga, tribus modis delinquitur 127 G
 verbum dei vt intelligamus 127 H
 verbum cur semen vocatur 128 lz
 verbum quibusdam ad salutem, quibusdam ad perni-
 ciam 131 P
 verbi sensus quibusdam absconditur 127 I.
 verborum christi virtus 221 O
 veritas quibus se abscondit 202 N
 veritati christus vt attestatur 199 G
 vestri mollibus non caret culpa 30 D
 vestimentum Iu Ioannem commendat. Ibidem
 vestimenta sua christo qui sternunt 2 lz
 via triplici christus ad patrem redit 271 A
 via qua christum sequamur. 217 E
 viam nobis vt christus ostendit 1 B
 victoriæ christi typus 11 P
 viduarum curam esse deo 51 Q
 viduarum vitia arguuntur 51 R
 viduis viuendi exemplum in Anna 51 Q & inde.
 videt & christum sequitur quis 441 M
 vinea dei quæ & qualis 109 C
 vinea vnde purganda. Ibidem
 vinea degenerans vt iudicanda 110 D
 vineę procurator christus 114 P
 vineę vt ecclesia comparatur. 109 C
 vineam qui egrediuntur in H
 vini defectus, mysticè 77 D

INDEX.

virginibus sacris num licet ire ad nuptias 71 B.
 virginibus sacris vbi periculum 72 B
 virtutum comparatione vitia apparere 104 H
 vita nostra vt vergit in vesperum 219 IZ
 vitæ argumentum, manducare 227 O
 voca operarios 114 P Vocatio triplex, 119 Z
 vocati vt fugiunt Ibidem,
 voluptatum sectatores taxantur 138 N
 vulnera sua vt christo ad gloriam. 243, L.
 vulnere Christi quantitas 249 F

10 Finis indicis partis Hyemalis.

INDEX.

BENIGNO LECTORI F.

Ioannes Royardus
 Felicitatem.

VVM iamdudum opusculum Ho-
 miliarum in epistolas dominicales,
 præter Quadragesimale & Homi-
 lias per festiuitates sanctorum ædi-
 disse, & huiusmodi quicquam de
 cetero scribendi imposuissent ipse mi-
 hi rudè, multorū pie studiosiorū quī
 & quorūdā nostri ordinis nō contē-
 nendi noīs atq; loci patrū prouocatus hortatu, torpente
 tam animum q̄ manū ad scribendū in S. Euangelia dñi-
 calia qualescūq; Homilias rursū induxi. non equidem
 proprio ingenio, sed de illius miseratione confusus qui nō
 solum infantium linguas quum vult facit disertas, ve-
 rum etiam cuius impulsū (vt quidam ait) ædidit huma-
 nas animal pecuale loquelas. Deterruit autem me tētare
 opus & arduum & à compluribus doctiss. viris præoc-
 cupatū, nec opus fore ab vllō repeti quod à summis inge-
 niis constaret optime completum. Quinetiam superflui
 esse laboris post fortissima S. patrum dicta vel eadē qua
 si compilatorem dicere, vel certè longè minus doctum in
 firmiora velle subicere. Deniq; ne mihi & illud antiqui
 dicatur prouerbiū:

In mare quid pisces, quid aquas in flumina mittas?

Larga sed indiguis munera funde locis,
 Nam & iuxta Comicum: Nihil dictum quod non sit di-
 ctum prius. Verum inter hæc vacillantem ea quæ om-
 nia sustinet charitas confirmabat, quia nec piis vnquam
 moris fuerit iniucem inuidere, iniucē prouocare, sed vnū
 quemq; in ornanda domo domini pro viribus quod po-
 tuerit obtulisse. Et (vt ait beatissimus pater Augustinus)
 ideo necesse est plures à pluribus fieri libros diuerso stilo
 sed nō diuersa fide, etiā de questionib⁹ eadē, vt ad pluri-
 mos res ipsa pueniat, ad alios sic, ad alios autem sic.

Viderunt sanctæ mulieres Iesu corpus per Ioseph &
 Nicodemum viros magnos, bonos & iustos abundè con-
 diari aromatibus, quod tamen illis non fat esse visum est,
 nisi

PRAEFATIO.

nlfi & ipſæ de ſuo aliquid ſuperaddidiſſent. Itaque ne
mo ſuccenſeat iis quibus ſopabile eſt ad ea quæ vel ipſi
Apoſtoli vel apoſtolicæ viri in ædificationem fidei Chri-
ſtiane ſcripſerunt proprii laboris aliquid ſuperaddidit.
Nam ſicut ſanctis illis mulieribus viuum ſe præbuit Do-
minus, & vt agnoſceretur Mariam ſuo nomine voca-
uit, quod vtique magnum eſt ſuæ dilectionis iudicium
iuxta quod ad Moſen ait: Noui te ex nomine, ſic olim
prope aderit quærentibus nunc em in Veritate ſatagen-
tibus; vt ei in ſuo myſtico corpore munus ſuæ deuotio-
nis impendant.

His fretus, rem quæ ſupra me eſt adorſus ſum, imi-
tatus qui magno ſeruntur pelago pauidos uautas, qui
placidam ſibi met auram primum imprecati fixa celo ſy-
dera reſpiciunt, terræ amiſſa tenent cœlum, ſedentesq;
ad clauum ſyderibus curruunt. Erratica vero ſydera ſe-
qui reſugiunt, ne aut in ſirtes naufragos incident, aut
in regiones ignotas deuecti portus opertos nunquam at-
tingant. Idem & nobis hoc opus adgreſſis agendum
fuit. Et primum quidem ille nobis placidus ſpiritus &
fuit & ſemper eſt inuocandus, de quo per P ſalmiſtam di-
citur: Spiritus tuus bonus deducet me. Deinde doctos
res ſacri mente ac vigilantibus oculis tenendi, qui tan-
quam arcturi nunquam occidentis lucida ſydera ſtabili
fide, & ſemper fixi lucem fidei ſuadentes, erroris in occa-
ſum neſcierunt. Hæreticorum uero lux erratica q̄ lon-
giſſimè ſemper eſt fugienda. Sunt enim (perhibente Apo-
ſtolo ſancto) ſydera errantia, quibus procella tenebra-
rum ſeruata eſt in æternum. Quilibet enim de illorum
errore quidpiam ſequitur, portu veritatis amiſſo nau-
fragio graui perire neceſſe eſt. Ipſo igitur adſpirante
à quo ſcripturæ fideles vniuerſæ conditæ ſunt felicia ſe-
quentes catholica doctrinæ ſydera, cæpto currendum
fuit nauigio, nil metuentes piratas hæreticos, quos ſcri-
pturæ pelagus non alere, ſed æterno demergere nauſtra
gus conſuevit. Sane veteres potius q̄ recentiores ſequen-
dos mihi ratus ſum, quod apud hos aduerſum hæreticos
potiora deſenſionum arma repererim. Quin & fonti ſa-
pientiæ propius accedentes veritatem ipſam puram, &
iuxta Ezechielem aquâ puriſſimam, neq̄e ſophiſtari con-
rariantium (quaſi immundarū pedibus beſtiarū) cōcerta-
tionib⁹

Ezec. 34.

PRAEFATIO

tionibus necdum turbatū, bibentes ea quæ fidei conducant
& moribus, integris ſinceriusque tradiderunt. Horum
diſtis firmis & ſinceris etiam ea quæ vel meditantibus
nante domino fuerunt obuia, vel quæ diuturnæ præ-
dicationis vſu tenebam prout chriſtiani tam conciona-
toribus expedire putauit q̄ auditoribus, intexui. Et quo-
niam teſte Plin. benignum & plenum ingenui pudoris
eſt fatari p̄ quos profeceſſis, obnoxii velle pro animi & ince-
llicis ingenii eſt deprehendi in furto male q̄ mutuū red-
dere, curæ nobis fuit (etſi non ſemper in ipſo contextu li-
tera, ne ſermo foret impeditior) autorum in margine no-
mina deſignare, quod & noſter typographus Ioan. Gra-
pheus vir iſpectatæ peritiæ vigilantèr obſeruare curauit.
Nihil itaque verebor ne maiorum diſta furari & quaſi
propria componere dicar qui horum è veſtigio non mo-
do ſententias, quin & verba ſequutus ſum. Quid enim in
expoſitione euangeliorum à quoquam nunc dici poſſet,
quod non ſit dictum ab illis? ſicut enim omnium rectè cre-
dentium eſt vna fides, ita & expoſitionis ſcripturarum
eſt vna veritas, quam proſecto quæ quot extiterunt ſan-
gæ fidei ſectatores ſpiritu ſancto reuelante cognouerunt
& hanc nobis intelligendam elucidarunt. Hos lubens
amplector & ſequor autores nihil veritus ſycophantas
qui non niſi alienorum me conſarinatorum ſunt clama-
turi. Non inſiciarum crimem. Conſarinatorum me vel
ſponte conſitor, atque vitam non ineptum, & qui non
proſus inutiliter conſarinauerim. Forſan enim & ipſi
conſarinatorum fuerunt (ſed purpuræ, iachinti, duploque
rubentis cocci, argenti & auri gemmarumque in veſti-
mento ſummi ſacerdotis CHRISTI) quos ipſe au-
tores habeo. Porrò veniam dabis amice lector, ſi in
expoſitione ſacræ ſeſtionis, præſertim in Euangelis
ſecundum Ioannem, quæ (vt conſans eſt) *Evangelium* ma-
gis quàm *perſe* redolent (vide & cæteris euangelis
ardua magis & intellectu difficiliora comprobantur)
tuo ſtudio non fecero ſatis, nec tantum præſtitero
quantum ipſe depoſcit, ſiquidem fluiuis ille aquarum *Ezec. 47.*
viuentium quæ iuxta viſionem Ezechielis è templo (ni-
mirum ſummæ ſempiternæque deitatis) egrediuntur, in
eam paulatim augeſcent altitudine em vt tranſudarit nō
poſſint. Vir, inquit propheta, qui habebat ſuniculum in
manu

PRAEFATIO

manu sua mensus est mille cubitos, & traduxit me per aquam vsque ad talos. Rursumque mensus est mille, & traduxit me per aquam vsque ad genua. Et mensus est mille, & traduxit me per aquam vsque ad renes. Et mensus est mille torrentem quem non potui pertransire, quoniam intumuerant aquae profundi torrentis qui non potest transuadari.

Pertransiant altius sapientiae viuificum flumen quibus caelesti fauore donatus est, pro magno mihi fuerit uentium aquarum fluentis uel ad talos vsque proliui.

VALE.

Ad beneuolum Lectorem alia
praefatiuncula.

Um haec fauentibus nostri ordinis Prae-
latis praecipuis essem auditurus, adeo
multis vallatus exercitatusque sum
aduersitatibus, ut parum abfuerit quoniam
me poneret instituti, utque non iniuria
& mihi quoque dictum existimarem:
Ecce Satan expetiuit te ut cribraret
sicut triticum. Adeo enim medi-
usfidius mihi ille iuxta nomen suum in suo
sane digno satellitio quo minus instarem
coeptis aduersatus est, mendacibus
elogis comminationibusque diris quasi
suis in me dentibus frendens, ut nisi me
confirmasset cuius & instinctu haec
attentaui & ope atque beneficio nunc
tandem utcumque peregi, inuasisset me
profecto fregissetque perficiendi
operis diffidentia. Accessit his malis
& agrotatio ferme continua & corporis
inbecillitas proculdubio fatiscens.
Nihilominus inter haec vacillantem
quorundam me confirmauit instantia,
praesertim honesti atque conspicui
uiri Ioannis Steelfii Antuerpiensis
biblioplae inter ceteros clarissimi, qui
& me ad haec non vnus exciuit
litteris, & sumptus ipse vnus impendit.
Quam ob rem si quidpiam pie Lector
utilitatis in horum lectione repereris,
id aequè illi atque mihi ferre debes
acceptum. Verum enim uero licet rem in
totum prohibente deo Satan non
uauerit impedire, hoc tamen inuidia
tabescens effecit, ut abstergendis
contractis à praelo erratis, uti uolebam
contenenter adesse non potuerim. Ipsa
nihilominus rata collegi, suisque locis
(ut potui) restituenta curauit. Verum
si Lector benigne aliqua compereris
non satis re et restituta, statim arripito
calamo suis locis restitutas quoque
so, legasque inoffense. Vale, & his
nostris laboribus scilicet fruere.

NVMERVS HOMILIARVM
huius partis hyemalis.

Dominica prima aduentus, Homilia	II.
Dominica secunda aduentus, Homilia	II.
Dominica tertia aduentus, Homilia	II.
Dominica quarta aduentus, Homilia	II.
Dominica infra oct. natiuit. Christi, Homilia	I.
Dominica prima ab Epiphania domini, Homilia	III.
Dominica secunda ab Epiph. domini, Homilia	II.
Dominica tertia ab Epiphania domini, Homilia	II.
Dominica quarta ab Epiphania domini, Homilia	I.
Dominica quinta ab Epiphania, Homilia	I.
Dominica in septuagesima, Homilia	II.
Dominica in sexagesima, homilia	II.
Dominica in quinquagesima, Homilia	II.
Dominica prima quadragesimæ, homilia	II.
Dominica secunda quadragesimæ, homilia	II.
Dominica tertia quadragesimæ, homilia	I.
Dominica quarta quadragesimæ, homilia	II.
Dominica in passione, homilia	II.
Dominica in ramis palmar. sicut domi. prima aduentus.	II.
Dominica Pasche, homilia	I.
Feria secunda pasche, homilia	II.
Feria tertia, homilia	I.
Feria quarta, homilia	I.
Dominica in albis, homilia	II.
Dominica secunda à pascha, homilia	I.
Dominica tertia à pascha, homilia	II.
Dominica quarta à pascha, homilia	I.
Dominica quinta à pascha, homilia	II.
Dominica sexta à pascha, homilia	I.

Summariè, homilia. XLVII.

 Homiliae in

EVANGELIA DOMINICALIA IUXTA
literã, adiectis Homiliis in euangelia trium feriarum Pa-
schalium, & totidem Pentecostalium, per F. Ioannẽ Roy-
ardum ordinis S. Minorum, nunc primum edita.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

Vm appropinquasset Iesus Ie-
rosolymis, & uenisset Bethpha-
ge ad montẽ Oliueti. Mat. xxi.

Tria præsentis lectione compre-
henduntur. Primum est, mysticum
Christi ad apostolos mandatum. Se-
cundũ est prophete prænitentiæ præla-
rum vaticinium, ibi: Hoc autem to-
tum factum est. Tertium est, turbæ plaudẽtis ingens gau-
dium ibi: Plurima autem turba.

Circa primum attende, q̄ præsentis euangelii lectio
bis in anno in ecclesia recitatur, hodie videlicet, i. Domi-
nica prima aduentus, & dominica in ramis palmarum. Si
quidem Christi in ierosolymã ingressum qui in ea descri-
bitur, considerare duobus modis possumus. Vno modo in
se, & vt opus factũ, quo modo dominica in ramis palma-
rum legitur, quoniam ea die vti hic descriptum est, Chris-
tus ierosolymã intrauit. Alio modo secundum id quod
significat, & quod nos docet. Nã sicut humiliter ciuitatẽ
Ierosolymorum intrauit super asinã sedens, sic & humi-
liter assumpta nostra mortalitate in hunc mundum pri-
mò intrauerat. De qua ipsius humilitate per Apostolum dici-
tur. Quum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est
esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniri formam
serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & ha-
bitu inuentus vt homo. Humiliauit autem semetipsum
factus obediens vsque ad mortem, mortem autem cru-
cis,

A
Ingressus
Xpi in Ie-
rusalem
duo si-
gnificat.

Philipp. 2.

Sanè præter opus nostræ redemptionis propter quod & prius e cælo descendens in hunc mundum venerat, & postmodum completo iam suæ dispensationis tempore intrauit Ierosolymam, etiam viam nobis æternæ salutis ostendere dignatus est, & eundem quibus redemere etiam nos operibus instruit. Inter quæ tria nobis præcipue & verbo & exemplo commendauit. Hæc sunt obedientia, paupertas, humilitas.

De primo. I. obedientia, Descendi de cælo, inquit, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et alio loco: Qui me misit, mecum est, & non reliquit me solum; quia quæ placita sunt ei, facio semper. Vnde & nos commoneans, ait: Qui odit animam suam, id est propriam voluntatem in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.

De paupertate sua ipse, quum vniuersorum esset Dominus, testatus est, dicens: Filius hominis non habet vbi caput suum reclinet. Pauper enim fuit nascens, pauper in ter homines viuens, pauper & nudus moriens. Denique mortuus non proprio, sed alieno sepulchro conditus est.

De humilitate verò audimus ipsum virtutis istius exemplar & magistrum se proferentem, vbi dicit: Discite à me quia mitis sum & humilis corde; Ecce, ut in signum nobis positus est. In signum sanè, sed cui à multis contradicunt. Contradicunt enim propriæ voluntatis amatorum signo suæ obedientiæ, Diuitiarum cupidi & auari, ex emplum suæ paupertatis aspernantur. Superbi contemnant magisterium humilitatis. Et videtis non horum trium præiens lectio nos commonefacit.

Iteurus enim Dominus Ierosolymam à Bethania processit. Sic enim Ioannes testatur, dicens: Ante sex dies paschæ (id est, sabbato palmarum) venit Iesus Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitauit Iesus. Interpretatur autem Bethania, domus obedientiæ. Nam (ut dictum est) factus est obedirens ique ad mortem. Ad locum enim suæ mortis, patri obediens, quasi agnus ad victimam spontaneus venit. Memento fratres, ait Bernardus, xps ne perderet obedientiam, perdidit vitam.

Paupertatis elucet insigne, quia Ierosolymam spectando schemate iturus, non ex propria, quã non habebat, sed ex aliena domo processit. Nec minus patet eius humilitas, quã mortalium damnat superbiam, si attendim quod

sche

schemate Dauidici regni heres in eam ciuitatem vbi olim progenitores sui secundum carnem, magnifice potenterque regnauerant, plaudentibus turbis, & regias illi laudes ac clamantibus, se se recipit. Quippe (discipulorum suspensio) perfectis pallis, nequiquam pretiosis non ornata, sed strata, sedens.

Cæterum, magnam est hic attendere Christi misericordiam, & charitatem, cui parem habere nemo. Quum enim Iudeorum ipsum interficere volentium plures impii vota frustra esset, quando iam præsentium tempus humani generis oportendi salutem aduenisset, non subterfugit, non lanillarum culeros in suam iugulum acutos omnium præfatus agnus dei, exhorruit; quin magis vltione us (vbi dictum est) ad passionis locum accedit. Ad hoc enim appropinquabat Ierosolymis, qui antea de se dixerat: Nunc capit propheta perire extra Ierusalem.

Proinde à Galilæa Ierosolymam ascendens, conuocatis prænitauerat discipulis, dicens: Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandum & cruciandum, itaque ad passionem suam properat, sponte festinat ad opprobria, voluntarie transit ad mortem. Sed ad hæc quid eum impulit, nisi charitas illa, de qua per prophetam loquitur, dicens: In charitate perpetua dilexite, ideo attraxi misericors!

Et venisset, inquit, Bethphage ad montem Oliueti, Bethphage prædium erat & villula sacerdotum. Merito ibidem substitit Christus, verus vtique & summus sacerdos, ingressurus iam iam in sancta non manu facta, in cælum ipsum, ut interpellet pro redemptis; resurrexurus, inquit, non per sanguinem hucorum aut vitulorum, sed per sanguinem suum. Ad montem, inquit, oliueti, Bethphage enim sita erat in latere montis oliueti. Qui mons quia oliuis constitus erat, mons oliueti est appellatus.

Nec vacat mysterio quod saluatoris sua morte generis humanum dei filius, venit ad montem Oliuarum. Venit enim pacem inter deum & hominem morte sua facturus, venit cæcorum per ignorantiam spirituales oculos quibus deum cognoscant, illuminaturus; venit humane mentis ægritudines sanaturus.

A 2 Ipse

Ephe. 2. Ipse utique mons est oliuarum, qui pacis nostræ profert oliuam, dicente Apostolo: Ipse est pax nostræ, qui fecit utraq; vnum: Siquidem oliuæ ramus etiam veteribus Ethnicis signum pacis extitit. Proinde post exitiale diluuium pacis signum, columba virentis oliuæ ramum ad Noe detulit in arcam.

Xps illustrat. Ioan. 10. Quin & luminis fomentum est oleum. Vnde & hac ratione mons oliuarum Xps est, qui dicit: Ego sum lux mundi. Illuminat enim omnem hominem venientem in hunc mundum, ramet si gloria suæ inuidens, quasi quasdam nocturas, splendore suo amplius excaecat: non suo virtio, sed illorum. Vnde & ait: Ego in iudicium veni in hunc mundum, vt qui non vident viderent, & qui vident cæci fiant. Illuminat humiles corde, ignorantia suæ cæcitatem confitentes, & eos qui superbia inflati sapientes sunt in oculis suis, sua luce cæcat.

Christus sanat. Luc. 10. Denique mons oliuarum mysticè Xps est, q; videlicet oleum adysum medendi plerunq; necessarium est. Oleum enim misericordia est, quod vtiq; oleum vulneribus spoliati illius, & semiuuii relictis, prius Samaritanus infudit.

Ecclesia. pramontè Iraque credentium ecclesia perpetuè pacis federe permediatorem Christum deo reconciliata, illuminata fide & misericordia redemptoris sanata, ciuitas est supra montem posita, quæ nequaquam potest abscondi. Mons (sicut iam est dictum) Christus est, cuius veritati (quam fundamento quod conuelli non potest) ecclesiæ fides innitit, Vnde Beda.

Beda. Ciuitas hæc in monte oliueti posita esse refertur, vt ecclesiam per gratiam sui conditoris saluandam esse designet, qui nos vnctione spiritalium charismatum & scientiæ pietatis quæ perpetua luce refouet. Vnde quum dixisset: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, continuo subiicit: Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio. Quia mons oliueti, i. summus spiritalium distributor gratiarum Christus, qui ciuitatem suam vt emineat exalcat, hanc quoque oleo exultationis vt luce cere possit, ne deficiat, impinguat.

Mat. 5. Sequitur:
Tunc misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est.

Locorum

Locorum gestæ rei consideratione breuiter præmissa, Fubiungitur mysticum Christi mandatum. Misit, inquit, duos discipulos. Vnde eos misit? Vtique à Bethphage, à Bethphage villa sacerdotum eos misit. Nam quia vetus illud sacerdotium, vetusque testamentum cum suis sacrificiis ac ritibus dei filius voluit consummare, à villa sacerdotum Apostolos suos, qui veteris testamenti sacerdotibus erant successuri, ad intentum opus destinauit.

Duos sanè ad exhibenda sibi iumenta discipulos Dominus misit, vt significaret in vtrunq; populum (circumcisionis scilicet & præputii) predicatores esse destinandos. Vt certè duos misit, vt eosdem predicatores doctrina mysticè, & operatione perfectos esse moneret, ne vel erroris indocti verba, veritati miscerent, vel ea quæ rectè docti sent, peruerse viuendo negarent. Proinde duos misit, vt geminam (dei scilicet & proximi) dilectionem secundum scripturam tam noui quam veteris testamenti, mundum prædicantes commendarent. Quid autem illis præcepit, aduertet.

Ite, inquit, in castellum quod contra vos est. Ierosolymam castellum appellat, sita autem erat ad radices mōi cuius castella Sion, eminus scilicet & regione apostolis descendens, à monte oliueti. Quæ quia contra dominum regem suum impium trahebatur consilium, iure ciuitatis & nomen perdidit & dignitatem. Sic enim solent ciuitates contra Imperatorem consurantes iuste puniri. Hinc ergo eam per despectum castellum vocat. Quod contra vos est, inquit, non solum situ, sed etiam odii & contradictione. Huius castelli tyrannus, diabolus erat: murus, Gcordis duritia, & obstinata in malo voluntas: commeat⁹ seu annona, diuitiæ erant & carnis voluptates: turris alata, superbia, utique vnitura: arma eius contra Christum & Apostolos eius, blasphemie & persecutiones hostiles. Sequitur:

Et statim inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea: soluite, & adducite mihi.
Pullum quoque alligatum fuisse, alii euangelistæ testantur. Vterque enim populus tam Iudaicus, h. q; Gentilis alligatus, funibus peccatorum erat circumplexus, & solutione diuina opus habebat. Iste enim lege quam acceperat male vtendo,

vtendo, illi nunquam accipiendo peccauerat. Vnde bene Ro. dicit apostolus ad Romanos: Quia non est distinctio: Omnes enim peccauerunt, & egent gloria dei, iustificati gratis per gratiam ipsius.

Beda.

Et pulchre alii tres euangelista, qui gentibus scripserunt, pullum solummodo adductum domino memorat, Marthæ autem euangelista, qui ex Hebræis, sermone Hebræo scripsit euangelium, etiam asine facit mentionem. Prouida utique dispensatione, vt quorum salutem scribendo quesierunt, hos saluandos à domino mystice docerent esse figuratos.

Asina & pullus, mystice

Asina enim quæ sub iugalis fuit & edomita, synagogam quæ iugum legis traxerat: pullus asinæ lasciuus & liber, populum significat nationum, super quem nemo adhuc hominum sedit, natio enim rationabilium doctorum frenum correptionis, quo vel linguam cohibere à malo, vel in arctam vite viam ire cogetur, nemo indumenta salutis, quibus spiritaliter caleficeret, populo gentium viliia suadendo contulerat. Sederet namque super illum homo, si quis ratione vtens eius stultitiam deprinendo corrigeret.

H
vt hoies
stulti hic
significat
Chry.

Itaque duobus populis, Iudæis scilicet & Gentibus, magnis & multis vt dictum est peccatorum vinculis adstrictis, idolatriæ scilicet & blasphemie, & aliis multis, designatis per hæc animalia, predicatorum sancti apostoli à Christo erant designandi.

Et bene huiusmodi animalibus figurati sunt homines dum non cognoscentes. Est enim asinus animal immundum, & præ cæteris denique iumentis magis irrationale & stultum, infirmum & ignobile, & oniferum magis, sic & homines ante CHRISTI aduentum idolatriæ & passionibus diuersis, immundi erant & irrationabiles, verbi ratione carentes, & quantum ad Deum stulti. Quid enim stultius, quam factorem contemnere quasi facturam, & opus manuum suarum adorare quæ si factorem!

Erant infirmi secundum animam, & ignobiles, non valentes suis resistere passionibus, & obliui generationis suam cœlestem, facti fuerant serui passionum suarum & dæmonum, quibus resistere non valebant.

Et quicumque vel dæmonum, vel philosophorum cuiusq;

iussq; erroris vel dogmatis alicuius sarcinam eis voluisset imponere, sufferebāt, & oia, nō bona patientia supportabāt, nec resistebāt. At vbi Xps super eos ascendit, & induxit in tēplum, locū per baptisimū, facti sunt de immundis animalibus hoies sancti. Precepta enim verbi ratione, & sapientia dei, facti sunt homines rationabiles & prudentes.

Proinde apud Ioannē sic legit: Et inuenit Iesus asellum Ioan. 12. & sedit super eum, quia videlicet passiois suæ mysteriū saluator perdidit inuenit genus humani, & abactō fessō Aselli vt re diabolo, quem asellus ignobilis & stultus magno mystice decore suo nimis patienter portabat, & passio sustinet in fessor, frenatus, à quo & in stabulum mortis agebatur, ascēdit super eū nobilis eques, & in cluytus rex vt eū nobilitatis eum participem faceret, & in supernam ciuitatem Ierusalem equitatus sui saluatione perduceret.

Et quidem asina peccatrix quasi asina est alligata, id est, Asina peccatrix, asina diabolici erroris vinculo impedita, nō habens libertatem, quod vellet eundi. Vt enim ait Ioānes Chryostomus: Oēs homines priusquā peccemus, liberi quidem habemur, si volumus sequi voluntatē diaboli, an non. Quod si semel peccantes obligauerimus nos operibus suis, iam nostra virtute cadere nō possumus: sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur quō tempestas impulerit, sic & homo diuinæ gratiæ auxilio perditō per peccatū, nō quod vult agit, sed quod diabolus vult. Et nisi de peccato valida manu misericordiæ sue soluerit illū, vsq; ad mortem in peccatorum suorum vinculis permanebit. Ergo non sua quidem voluntate & negligentia alligamur, sed per dei misericordiam absolui mur.

Sicut enim videmus in istis mundanalibus regnis, quomodo in primis quidem nemo potest facere seipsum regem, sed populum creat sibi regem quem eligit: sed quā ille iam fuerit rex factus & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruice sua repellere. Nam primū quidem in potestate populi est facere sibi regem quē vult, factū autem de regno iam repellere non est in potestate ei.

A 4 Et sicut

Et sicut populi voluntas postea in necessitate conuertitur. Liberat, tunc, & sic homo priusquam peccet liberum habet arbitrium, utrum velit sub regno esse diaboli, vel non prout iam dictum est) quem autem peccando tradidit se sub regno ipsius, iam non potest de potestate eius exire.

Et tamen exultationem de peccato suo non habent, quia primum potuerunt non esse sub diaboli potestate si voluissent, postquam vero posuerunt thronum diaboli in cordibus suis, iam nemo potest eos eripere de potestate illius, nisi solus deus.

K Nec ociosum est quod apud Marcum legis: Et abeunt inuenient pullum ligatum ante ianuam foris in bethaniam, & soluant eum. Bene enim pullus ante ianuam foris Asellus? an inuenitur in bethaniam, lanua enim ipse est, qui ait: Ego sum te ianuam ostium ouium. Per me si quis introierit, saluabitur: & in bethaniam gredietur & egredietur, & pascua inueniet. Quibus vitæ pascuis pullus iste (id est, gentium populus) carebat, quod adhuc extra hanc ianuam in bethaniam ligatus stabat.

Et recte in bethaniam, quia non vnam certum vitæ fidemque viam tenebat, sed plures dubiosque sectarum calles sequeretur erroribus. Soluite, inquit, scilicet per doctrinam & per miracula vestra, sic enim & Iudei & Gentes per Apostolos liberati sunt. Et adducite mihi, id est, ad ministrandum mihi corrigite illos. Sequitur:

Et si quis uobis aliquid dixerit, dicite quia dominus his opus habet, & confessum dimittet eos.

Deiatis Manifeste deum se offendit, qui rerum omnium & potestatem haberet & presentiam, dum discipulos mittens non incertum, sed certum ait: Inuenieris asinam adligatam & pullum.

Sed manifestius hoc declarauit, dum ait: Et si quis uobis aliquid dixerit, dicite quia dominus his opus habet. Et confessum dimittet eos, id est, asinam & pullum. Sciebat enim quod iumenta hæc hi qui aderant statim essent discipulis audito Domini nomine permitturi. Ipse enim & si ahas hoc permitturi non essent, diuinitatis suæ potentiam faciebat ut essent permitturi. Et quidam (inquit Marcus) de illis statibus dicebat illis: Quid facitis soluentes pullum? In Lucæ scriptum est: Quia dixerunt domini eius ad illos. Quid soluitis pullum? Et apte satis. Multos quippe habebat do-

bat dominos, quia non vni dogmati & superstitioni dedit assensum, sed pro libitu immemoratum spirituum ad varios diuersosque miser raptabatur errore, ad simulachra muta aëriorum. prout ducebatur incedens. Denique vernacula quadam scripturæ consuetudine commune esse dicitur, quod immundum est sicut & ad Petrum vox de celo dicit: Quod de mundauit, tu commune ne dixeris. Quia qui sanctus est solus dei est, & cum nullo ei commune est. Qui autem peccator est, & immundus multorum est: multi enim demones possident eum, & ideo communis appellatur.

Dicite, inquit, quia dominus his opus habet. Quasi dicat: Non dicatis, dicit nos, nec dominus inuentoribus: ut intellegant omnes quia ego solus dominus, non solum animalium, nec solum eorum qui mihi subditi sunt, sed etiam omnium vniuersum hominum, etiam qui mihi contrarii sunt. Nam & peccatores conditione quidem mei sunt, voluntate autem sua diaboli. Meus est enim orbis terræ & plenitudo eius.

Proinde quod dixerat Iesus: Confessum dimittet eos, necesse erat euenire. Unde & in Marco sic habes: Qui dixerunt eis sicut præceperat illis Iesus, & dimiserunt eis, scilicet discipulis: ut iumenta abducerent. Sanæ qui soluedo pullos contraxerant, auditio domini noie quiescunt. Quia magistri errorum, qui uenientibus ad salutem gentium doctoribus obstitabant, eatenus suas tenebras defendere, ut expece donec miraculis attestantibus veri possessoris ac domini virtus emicuit. At postquam fidei dominicæ potestas apparuit, cedentibus passim aduersariorum querelis, liber credentium cæcus ad Deum quem corde portaret, adducebatur.

Moraliter. Etiam doctoribus præcipitur, ut si quid eis obstitit aduersitatis, & si quis prohibuerit peccatores à diaboli laqueis absoluti, & per fidei confessionem dominum non adducit, non tamen à prædicando desistant: sed constant inueniant, quia dominus ad ædificandam ecclesiam talibus opus habet. Quauis enim seuis sit persecutor & immanis, non potest eorum obstitere saluationi, quos non uult dominus quia sunt eius, & quos ad vitam præordinauit æternam.

Homilia

Predicator hinc discat.

Dicite filie Sion: Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum filium subiuugalis. Mat. xxi.

In hac parte lectionis euangelicę quo resat considerada. Primum est, Prophetę de xpi aduentu preclarę uarietatum: Secundum est, Turbę xpm excipientis ingens gaudiū, ibi Plurima aut turba. Circa primum duo sunt notanda. Primum est ipsum pphetale uaticiniū: Secundum est prout obsequium discipulorum, ibi: Eunt autem discipuli.

Circa primum præmittit Euangelista dicens: Hoc autem totum factum est, ut adpleretur quod dictum est per prophetam, dicitur: Dicitur: Sion, Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus.

A Adhibetur sane huic factio pphetę testimoniū, ut appareat dñm qui: em oia quę de ipso scripta erant cõplect se, sed inuidia carcatos scribas & phariseos, ea quę ipsi legabant intelligere nequiuisset. Non tamen ista facta sunt principaliter, sed erant scripta, sed magis ecomueretur: quia futura erant, scripta fuerant, & præuiciata.

Filia Sion ecclesia. Porro filia Sion, ecclesia est fidelium pertinens ad supernam Ierusalem, quę est mater: omnium nostrum cuius portio tunc non minima erat in Hebręa gente.

Chry. Et attende quod propheta præsciens malitiã Iudęorum, quę contra dicturi essent Christo, antequam prænouit, ut per hoc signum cognoscerent regem suum Iudęi dicens: Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus. Et quia propheta sciebat se Christum in carne non uisurum, nec uisus in tempus illud uicturum: ne tam præclara sua prophetia daretur in obliuionem, sequentes Dei præcones compellat, ut hanc suam prophetiam instanter annuntient, magno cum desiderio clamans: Dicitur: Filie Sion, pro quo in

Ioan. 12. Euangelio secundum Ioannem scriptum est: Noli timere filia Sion, hoc est, Noli timere Ierusalem, sed illum agnosce qui a te laudatur: & noli trepidare, quę patitur, quia ille sanguis funditur, per quem & delictum tuum deletur, & uita redimatur. (Quod autem propheta de Christi passione, ad quã tali schemate uenit, loquebatur: per hoc patet, quod mox ibi subditur: Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti uinctos tuos de lacu in quo non est aqua.

zach. 9. Itaque

Itaque dñs ascensurus ad mortem in Ierosolymã, magnã B gratiã cõcordię & pacis uinueris modo quasi in testamẽto Christof. to reliquit. Ecce, inquit, rex tu? uenit tibi mansuetus. Ecce Ecce rex ostendens est uerbum: quasi dicat, Videte, non quidẽ tantum tuum, carnalim aspectu, sed intellectu spiritali opera uirtutum eius? aspiciente, nõ schema uisionis eius. Si em schema eius tantum aspexeritis, decipiendi estis natura hũana: Si autem opus eius consideraueritis, saluandi estis in uirtute diuina.

Ecce, inquit, ut ostenderet, quod ille de quo loquebar, antequam nasceretur iam erat. Ecce, inquit, rex tuus uenit tibi mansuetus sedens super asinã. Vbi Chryostomus.

Vis cognosces mansuetudinẽ ueniẽtis, cõsidera specie Xpi uerã aduẽtu eius. Nõ sedat in curru aureo pretiosa purpura niẽris mã fulgens, neque ascendit super equũ feruidũ amatorẽ discor suetudo. die & litis: sed sedet super asinã, trã tranquillitatis & pacis amicã. Nõ uides in circuitu eius splendẽtes & radios, aut cetera ornãmẽta armorũ terribiliũ. Sed quid? R amos frõdẽtes, testimonia pietatis. Uenit ergo mansuet? nõ ut ppter potentia timetur: sed ut ppter mansuetudinẽ amaretur.

Sane ex propheta uerbis si expendatur, insinuat nobis primo, huius regis nostri præsentia, quã notã in uerbo Xpi regis bo Ecce. Ego, inquit, qui loquebar? uidelicet iuxta dudum p presentia phetas? ecce adũ. Adest enim uisibilis oculis, iuxta illud: Vidim? gloriã eius, gloriã quasi uingentĩ a patre, plenã gratiã & ueritatẽ. Adest audibilis auribus, si quidẽ olim Deus loquẽs patrib? in pphetis, nouissimẽ diebus istis loquutus est nobis in filio. Adest tractabilis manib?. Vnde B. Ioãnes: Manus nostrę, inquit, tractauerũt de uerbo ueritate. Adest cõ hominibus cõuersatione amabilis, si quidẽ in terris uisus est, & cõ hominibus cõuersatus est.

Secundo insinuat propheta ipius regis regalẽ dignitatẽ dicens: rex. Ipse em est rex pacis & ueritatis, de quo scriptum est: Rex uerus erit orbis imperans, & nõ erunt ultra due gentes, nec diuidetur amplius in duo regna. Ipse est enim lapis angularis, in quo isti parietes, duo ex Iudæis & gentibus unũ facti sunt. Ipse est rex clementiẽ & pietatis, iuxta quod scriptum est: R oborã clementia thronus eius.

Tertio insinuat huius regis, ppinquitatẽ quã dicit tu? Prou. 20 quasi dicat: Ecce rex iste alienigena nõ est, quod Herodes Xpi erga fuit, sed tu?, hoc est, seculũ carnẽ ex te pat?. Caro enim & nos, ppin frater noster est. Vnde & in lege scriptum est: Non poteris quitas, alteri

alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater
Deut. 17 tuus. Hinc tamen regem suum Iudæi spreuerunt, ac si di-
Gene. 17. cerent: Nunquid rex noster eris, aut subiciemur ditiori
tue? Hunc regem coram Pilato negauerunt, insuper & ab
Ioan. 19. iecerunt insana vociferatione clamantes: Tolle, tolle, cru-
cifige eum: denique regem hunc suum occiderunt.

D Quarto, insinuat regis huius aduentum, quem dicit:
Venit tibi. Non venit ut bella suscitaret, ut onera genti
& exactiones imponat, vel affligat subiectos, sed venit

Christus cur venit datus. Venit autem ut de mundi huius principa-
Ioan. 12. tu diabolum eiciat, iuxta quod ipse ait. Nunc prin-
Ioan. 7. ceptus mundi huius eicietur foras. Venit ut peccati re-
gnum destruat, prohibente testimonium qui ait: Ecce a-
gnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Venit ut regna ce-
lorum credentibus conferat. Vnde ait: Complacuit patri
vestro dare vobis regnum. Verum quia Iudæi regem hunc
Iudæis per fidem non receperunt, ideo diabolus manet regnans
diabolus super eos. Inhabitat enim eos spiritus immundus, assum-
Mat. 12. ptis secum septem alijs spiritibus nequioribus se, sic enim
factum est generationi illi pessimæ. Manet etiam in eis re-
Ioan. 8. gnum peccati dicente ad eos ipso rege quem abiecerunt:
Mat. 12. Dixi vobis quia moriemini in peccatis vestris, si non cre-
dideritis quia ego sum. Hinc iuste regnum eis colorum ne-
gatur: Auferetur, inquit, a vobis regnum Dei, & dabitur
genti facienti fru ctus eius.

Christi regis mansuetudo. Quinto insinuat regis huius mansuetudinem, quem
dicit mansuetus. Non enim venit cum indignatione, aut
ira, aut cõminationibus: sed cum mansuetudine & tranquilli-
tate. Mansuetus enim fuit ad Ipperia: quia cum malidiceret, non
Esa. 53. maledicebat: sed sicut agnus coram tonante se obmutuit,
& non aperuit os suum. Mansuetus etiam fuit ad plagas, & verbera: quia cum pateret, non cõminabatur. Corpus meum, inquit,
dedi percussibus. Denique mansuetus fuit usque ad mortem,
Iere. 11. tradebat enim iudicanti se iniuste. Ego, inquit, quasi agnus
mansuetus qui portatur ad victimam. Quoniam ergo man-
Heb. 4. suetus & clemens est, adeamus cum fiducia ad thronum
Christi gratiæ eius, ut misericordiam cõsequamur, & gratiam
Christi inueniamus in auxilio opportuno.

Christi humilitas. Sexto, insinuat regis nostri humilitatem, quæ dicit, se
dens super asinam, & pullum eius. Et quia utrunque ani-
malis

mal simul insidere non potuit, ut propheta fidelis inueni-
retur, quem super alterum per itineris sui partem sedisset,
descendens: etiam super alterum sedit: ut mystice ostende-
ret quod tam Iudæos quam gentiles per fidem sibi esset subiectus.
Sedere enim super iumenta rationalia, & mansuetata, Chry-
est ipsum in priorum præcordiis habitare. Quibus & dicit: Christi iumentum
Tollite iugum meum super vos, & discite a me, quia mitis & quiescens sum,
sum & humilis corde. Mansueti enim mansuetum portare de-
bent: quia vocati eos sessor, non vt eos propter peccata puniat, sed vt ipse p eorum mansuetudinem in ipsis regat.

Porro sicut sancti qui sunt Christi, ita & peccatores Equi diaboli
equi sunt diaboli. Et sicut diabolus in peccatoribus sedes li-
instigat eos per deserta facinorum, id est, per fornicationes
nes & auaritas: ita & Christus sedens in sanctis dirigit
eos per plana iustitiæ, id est, in castitate & humilitate. Er-
go equitatus diaboli, perditio est: equitatus autem Chri-
sti, salus. Vnde per prophetam ad ipsum dicitur: Qui alci-
dis super equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio.

Sedens, inquit, super asinam & pullum: quia (sicut dictum
est) requiescit in corde humilium, & tremen-
tium verba eius, siue eorum qui in synagoga iugum legis
trahere nouerunt, sine eorum qui gentili diu liberatae
effrenes, ad fidei & veritatis discipulatum sunt conuersi.

Euntes autem discipuli, fecerunt sicut præcep-
tum illis Iesus. Et adduxerunt asinam & pullum.
Hic notatur promptum obsequium discipulorum, Do-
mini iussa complementum. Euntes, inquit, discipuli, fecerunt
sicut præceperat illis Iesus. Quod cunctes Apostoli solu-
erunt asinam alienam, ministerium quidem fuit illorum,
virtus autem & autoritas Christi.

Nec enim potuissent tollere iumentum alienum ab il-
lo domino qui eos non agnoscebat qui essent, nisi præue-
niens eos spiritus Christi, cor domini eius præparasset ad
dandum. Sic, quod apostoli soluerunt Iudæos vel gentes
de vinculo inimici, prima quidem facie eorum videbatur
opus, re vera autem virtus fuit & gratia Christi. Nec
enim duodecim a Christo constituti, totum mundum li-
gerunt sub potestate diaboli soluere potuissent, nisi gra-
tia Christi virtutem confregisset inimici. Sequitur.

Et imposuerunt super eos uestimenta sua &

Abacu. 1.

Chry.

Nisi Christi virtute aialia non soluunt.

G & desuper eum sedere fecerunt.

Apostolo vestimenta apostolorum mysticè, vel doctrina virtutum, vel ediditio scripturarum, vel certè ecclesiasticorū mēta qd. dogmatum varietates intelligi possunt, quibus illa corda hominum, antè nuda & frigida, quo xpo scissore digna fiant, operunt.

Beda. Itaq; afinos quos nudos inueniunt discipuli, suis sternunt vestimentis, & ita desuper dñm imponunt, quum prædicatores sancti quoslibet à sanctitatis habitu vacuos, inueniunt, hosq; virtutum suarum exemplis ad suscipiendam fidem & dilectionem sui conditoris inbuunt. Non enim nudam dñs asinam, non nudum voluit ascendere pullum: quia siue Iudeus siue gentilis, nisi sanctorū fuerit dictis ornatus & actus, non potest dominum habere rectorem: sed regnat potius peccatum in mortali eius corpore ad obediendum concupiscentiis eius.

Apostolo hæc quæ xpo obsequentes faciebant significaretur, postea tamen hæc cogituri. Vnde in euangelio secundum iohannem scriptum est: Hæc non cognouerunt discipuli eius primum: sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt, quia hæc erant scripta de eo, & hæc fecerunt ei.

Io. 12. Primum, inquit, non cognouerunt. priusq; resurrexisset à mortuis, priusq; aperuisset illis sensum, vt intelligerent scripturas, sed qñ glorificatus est Iesus, videlicet gloria resurrectionis, & ascensionis, & effusionis sancti spiritus, tunc recordati sunt suggerente illis omnia spiritu sancto, quia hæc scripta erant de eo, & q; hæc fecerunt ei.

Quæ fecerunt ei? Hæc vtiq; vt inueniret asellum: imò vt sederet super eum, & quò impositis asello vestimentis suis eum desuper sedere fecissent. Etenim ipse quidem asellum vbi esset indicauit, & eum sibi adduci iussit (vt dictum est) sed certi ordinator mysterii: quauis ea intentione hæc iussisset, vt desuper sederet, & sic iam dictam impleret prophetiam, tamen non nisi rogantibus & vestimenta sua discipulis imponentibus, super eum sedere voluit. Hoc ergo fecerunt non cognoscentes, quod postmodum fecere scierunt.

Nūc apostolos Etenim missi per mundum à dño vt gentilem soluerent populum, cū labore prædicationis, addiderunt & instantiam orationis, vt super adductum sederet asellum. i.

vt

vt credentem iam in se Dominus dignaretur protegere gentilem populum.

Cæterum quum dicat sanctus euangelista discipulos H adduxisse ad Christum asinam & pullum, & imposuisse eis. i. asinæ & pullo, non tantum alteri horum animalium vestimenta sua, & fecisse dominum deum sedere: manifestum est eum tam asinam equitasse q̄ pullū (vt dictū ē) memorati ratione mysterii. Et pleriq; videtur q; primum sederit super pullum: quod etiam tres reliqui euangeliste omnino sentire videntur, qui nullam de asina, sed tantū de pullo faciunt mentionem, perhibentes dominum pullum equitasse. Verum quum insolens esset, & cepisset calceare, ipso dimisso super asinam dominus ascendit.

Nequaquam verò dominus ex necessitate à monte oliueti ierosolymam vsq; super asellum ferri voluit, quum omnem iudeam & Galileam pedes perambulasset: sed quod faciebat, signum erat, significabat enim q; mortē suam ad quam veniebat, honor regius sibi esset accessurus cuius regnum futurum erat ecclesia.

Quæratuŕ iam à Iudæis qui Christum regem negauerunt, quem lex & propheta certis signis venturū, & certis fore cognoscendum indicis annuntiauerunt: quale est illud presens zachariæ prophetae de Christo regis varicinium, quæratuŕ, inq̄, ab eis quando regem quiliquam super asinam vestus in ierosolymam, & in regnum ipsum venerit iudæorum? Et quum alium q̄ Christum nullum inuenire poterint, prophetica veritate conuicti, errorem aliquando suum agnoscant.

Circa secundum principale dicitur:

Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in uia, alii autem cædebant ramos de arboribus, & sternerbant in uia.

Hic ostenditur turbæ xpm venientem excipiens triūphale gaudiū. Vbi aduertēdū ē quāto hui? turbæ gaudētis plausu, quāto cū honore, cū quāta gloria xps ierosolymā venies tibi receptus. Alii nāq; vestimenta sua in uia cōsternūt, alii frōdes cædūt de arboribus, & piciūt in uia: quidā cū palmis, quā cū ramis oliuarū, & oēs simul alacres consonis vocibus dominum laudantes glorificant.

Frequenter quidem Iesus venerat ierosolymam, nunq̄ tamen

Chry.

Cecitas iudæorū.

I
Xps vt
receptus cū
gloria.

tamen adhibuerat ministeria iumentorum, nec ramorum circa se virentia ornamenta constituit, nec ad terribilem laudem suæ diuinitatis animos populi excitauerat, nisi modo, quando vt pareretur ascendit. Ideo ergo cum tanta gloria ingressus est, vt amplius illorum aduersum se excitaret inuidiam, quia iam tempus suæ passionis instabat: & non mors cum vrgebat, sed magis ipse aduersum se compellebat mortem. Quoties enim de manu sacerdotum elapsus euasit? Quando Iudei ipsum voluerant occidere, tangere eum non poterunt. Quando autem sequutus est mortem, parere ei Iudei non poterunt. Nec tamen erant propter hoc de Christi morte innocii. Non enim excitauit eos vt facerent quod ante noluerant, sed vt posset facere quod prius volebant: facultas eis data est, non mutata voluntas.

Sed ad plaudentis turbæ gaudium redeundo, confidere est, quemadmodum domino (vt iam dictum est) quidam vestimenta sua in via proferbant. Quidam ramos de arboribus cædebant. Quia ei vocis suæ præconium læti offerebant.

De primis: Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via. Portante etenim dominum asino multi vestimenta sua in via sternunt: quia sancti martyres propriae se carnis amictu exuentes, simplicioribus dei famulis in suo sanguine parant, vt videlicet inoffenso gressu mentis ad supernæ mœnia ciuitatis, quo Iesus ducit, incedant. Ne qui videlicet dubitarent ibi pedem bonæ actionis ponere in pace, vbi non paucos viderent in bello præcessisse martyrii. Quin & si domino vestimenta sua in via sternunt, q. corpora sua p. abstinentiã edomant, vt ei iter ad mentē parēt, vel exēpla bona sequētibz præbeant.

De secundis dicitur: Alii autem cædebant ramos de arboribus, & sternebāt in via. Frondes vel ramos de arboribus cædunt, qui in doctrina veritatis verba atq. sententias patrum de eorum eloquio excerpunt, & hæc in via dei ad auditoris animum veritatis humili prædicatione submitunt. Rami etenim arborum mysticè sanctorum patrum præcedentium exempla sunt. Et quisquis in eæ plū rectē credēdi siue operādi, quid propheta, quid Apostoli, quid ceteri sancti dixerunt, se fecerunt, pandit ramos profecto de arboribus cædit, quibus iter asini domini

num portantis complanet, quia, vt iam dictum est, sententias de sanctorum libris excerpit, per quas simplicium Christi corda, ne in via veritatis errent, ædifcet.

Sed & ramos palmarum domino præferunt, qui propter ipsius amorem diabolum & peccatum vicerunt. Palmarū ramos p. ferūt, my.

Oliuam verò (quæ pacis signum est) præferunt, qui intra semetipsos pace sancta compositi, adminicula charitatis, & opera misericordiæ proximis propter dominū impendunt.

De iis autem qui vocis suæ præconium domino offerebant, subditur:

Turbæ autem quæ præcedebant, & quæ sequēbantur, clamabant dicentes: Hosanna filio Dauid, benedictus qui uenit in nomine domini.

Præcessit quippe Iudaicus populus, sequutus est gen- L Beda,
tilis. Et quia omnes electi, siue qui ante in Iudæa esse poterant, siue qui nūc in ecclesia existunt, in mediatorē Dei & hominū crediderunt, & credūt vna cōfessionis & laudationis voce dñm qui præcedunt & qui sequunt, exaltant.

Vna enim est fides eorum qui ante incarnationem dominicam, & qui post hanc fuere probati, quantum sacramenta habuerint pro temporum ratione disparia. Petro attestante qui ait: Sed per gratiam domini Iesu credimus saluari, quemadmodum & illi. Ergo quoniam vna spes, & vna fides est præcedentium atque sequentium populorum, sicut illi sperata passione ac resurrectione eius facti sunt: ita nos præterita passione illius, ac permanente in secula resurrectione saluamur. Quem enim priores fideles ex Iudaico populo crediderunt, atque amauerunt venturū, hunc nos & venisse credimus, & amamus, eiusq. desiderio accendimur, vt ei facie ad facie cōtempnemur.

Quin ergo ab ipso saluitem & priores quæsierunt, & præsentēs quærent, & benedictum qui venit in nomine domini constituent, benè dictum est q. turbæ quæ præcedebāt, & quæ sequēbantur clamabāt: filio Dauid Hosanna. Est autem Hosanna verbum Hebraicum compositum ex duobus, corrupto & integro: salua nanque siue saluifica apud eos dicitur: ositat verò ana, interiectio est deprecantis, quomodo apud nos Latinos interiectio est dolentis portet. Osanna quid inno- tis, quomodo apud nos Latinos interiectio est dolentis portet.

heu. Denique in psalmo centesimo decimo septimo vbi B septua.

K
Beda.
Vestimenta
ra xpo
sternunt
myst.

Cedunt
ramos
moral.

Arborum
rami my.

septuaginta interpretes trāsulerunt: O Domine saluum me fac. In Hebr̄o scriptum est: Anna adonay oī anna. Quod interpres noster Hieronymus diligentius elucidās ita transtulit: Obsecro domine, salua obsecro. Iden nante que significat, O Domine, per interiectionem obsecran- tis, quod Obsecro Domine, per ipsum Verbum obsecrati- onis. Itaque Ofanna, salua obsecro significat, consumpta litera i vocali, que præcedēs verbi terminat, quum perse cte dicitur, Osi, per virtutem literæ vocalis: a qua verbū sequens incipit. I. Anna. In hoc aut verbo Ofanna i litera nante saltē scribatur, sed sensu loquēti saluo, funditus inte- rimatur. Clamabāt ergo turbæ salutē a magno mundi sal uatore filio Dauid flagitantes, Ofanna. Et quidē hoc est, qd̄ in Psalmo legitur: Dñi (subaudis solius) est salus, & sup populū tuū bñdictio tua. Hoc idē est quod in magnā lau dīs deuotionē in Apocalypsi sanctiorū chorus resonat. Sa- lus (subaudis adscribat ei) q̄ sedet sup thronū, & agno. Benedictus qui venit in noīe dñi, in nomine domini, in nomine patris significat, Vñ & alibi Iudæis non credenti- bus dicit: Ego veni in nomine patris mei, & non accep- istis me: si ali⁹ ueniret in noīe suo, illū accipietis. Venit xps in nomine dei patris, quia in oibus que gessit & dixit, Pa trē glorificare, & glorificādū hoibus prædicare curauit. Veniet antichristus in nomine suo, qui quā futurus sit homo oīm nequissimus, & diabolo comite plenus, non de dignabitur se dei filiū cognominari. Aduertatur enim & extollitur super omne quod dicitur deus, aut quod colit- ur. Adsumūt autē versiculū laudis turbæ de psalmo iā di cto, quem ad literam de domino cantatum, nemo est q̄ du biter. De ipso enim in eodem psalmo præmittitur: Lapidē quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Quia uidelicet Christus quem reprobauerunt Iu- dæi, ædificantes suarum decreta traditionum, factus est in munimentum vtriusque populi credentis, Iudæi scilicet & Gentilis. Quod enim in Psalmo lapis angularis vocat- ur Xps, hoc est vtrique quod in euangelio præcedentium sequentiumq; collaudatur voce turbarum.

Quod aut in euangelio secundū Marcū in ciuitē Ieru- s̄lētā ange dis prosecutione subiugitur: Ofanna in excelsis, per spi- ritus xpm eū docet aduentū domini in carne non soli humani ge- neris in terra, sed & angelorū in calis esse salutē, qui dū

Apoca. 7.
10. 5.
Xps uenit
nit i noīe
patris.

2. The. 2.

nos redēpti ad superna perducimur, eorum profecto nu- merus, qui factiana cadere erant minoratus, impletur. Hinc Eph. x enim Paulus ait instaurari omnia in Christo quæ in ca- lis & quæ in terra sunt in ipso. Rectē igitur Ofanna in al- tissimis in eius laudē canitur, cuius tota incarnationis di- spensatio pro implenda gloria patriæ caelestis aderat.

Bñdictus, inquit, qui uenit in nomine dñi. Ipsi laudā- tes clamabant de aduentu xpi iam impleto, dicens, qui uenit: qui autem præcedebat patriarchæ & pphete, ca- terique qui de xpi aduentu prædixerunt & cognouerit, dicebant eodem cum turbis isti exultationis spiritu, dice- bant, inquam, de futura Christi gratia pphetates: Be- nedictus qui uenturus est in nomine domini.

Nec solum diuinis domino, sed etiā regias laudes accla- mabant. Vnde in euangelio secundū Marcum scriptum ē:

Benedictum quod uenit regnū patris nostri Dauid. E- gimus in euangelio Ioannis q̄ refectā de quodique panis- bus & duobus piscibus turbæ uoluerūt rapere lesium, & constituere eum regem. Sed ne hoc perficere possent, ipse in montē fugiendo præcauit. Nūc autem ubi passurus te- rosolymam uenit, non refugit eos qui se regem faciunt, qui agmine glorifico & hymnis dei calis ac regē dignis ad ciuitatē regnā ducunt. Nō reprimūt uoces eorū q̄ regnū patriarchæ Dauid in eo restaurādū, & præcæ bñdictiois dona recuperādā cōtinūt. Vt quid ergo hoc quod pri⁹ fu- giēdo declinauit, modo libens amplectitur, regnūq; quod adhuc uicturus in mūdo suscipere nolit, iā exiturus p passionē crucis de mūdo, nō negauit suscipere, nisi ut apē doceret, q̄ non temporalis & terrens, sed æterni in calis rex esset imperiū. Ad quod profecto regnū q̄ contemptum mortis, gloriā resurrectionis, & ascēsis triumphū, pue- nitet. Hinc est em̄ q̄ post resurrectionē apparēs discipulis

Eph. x

N

Beda.
Io. 6

Xps pas-
surus cur
regium
nomē nō
refugit.

Mat. vld.
Turbe &
angeli cō-
tis, cū uoce
Gabrielis qui ait:
sonantia.
Hic erit magnus & fili⁹
altrissimū uocabit̄.
Et dabit illi dñs
Luc. x.
de sedē Dauid patris eius,
& regnabit i domo
Iacob i æo
ternū.

Ut regnē
tē eū ille quōdā
temporalis regni
& exēpla iustitiæ
psuit, quāq; modis
hymnorū spirita
Christus
liū ad fidē atq; amorē
sui cōditoris accēdere
solebat, hanc accepit,

ipse verbis, donis, factis & promissis, tanto mediator dei & hominum dignis, ad regnum coeleste & immortale uocaret, atque ad ipsam dei patris uisionem introduceret.

Non ergo uenit rex iste Dauidici regni haeres ad exigendum tributum, uel ferro exercitum armandum, hostesque uisibiliter debellandos: sed rex Israel est, quod dicitur me regar, quod dicitur in aeternum consular, quod in caelorum regna credentes, sperantes, amantesque perducatur.

Porrò dei filius aequalis Patri, Verbum per quod facta sunt omnia, quod rex esse uoluit Israel, dignatio est, non Xpi, non promotio: miserations indicium est, non potestatis augmentum. Qui enim appellatus est in terra rex Iudaeorum in caelis est dominus angelorum. Verum quia Christus in carne totius mundi propitiatus & hominum uidelicet & angelorum, illuxit pulchre sibi inuicem in laude dispensationis eius caelestia simul & terrena concinunt, Quomodo enim nascente caelestium uirtutum agmina deum laudantia decantant: Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus, eo de mundi principe triumphaturo, mox quod se caelis reddituro, mortales uicem laudis reponunt.

Luc. 2. P. Sane rami palmarum, insignia uictoriae sunt. Magnum Rami palmarum uictoriae signum. utique & mirum spectaculum. Nunc primum parabant bellum, necdum certamen ignitum, & iam triumphum celebrabat turbe populari. Sed nouit illud iam sciebat, quod ille sine dubio perfecturus esset uictoriae: Imo nec istud nouerat, quod ad praeliandum uenit rex Israel. Absconditum erat cunctis uiuentibus, & ab ipsis apostolis hoc diuinitatis consilium, quod passionem & mortem suam iste rex de structurus esset cum qui habebat mortis imperium, id est diabolo.

Heb. 2. Luc. 24. Laudis contores, scientes. Nam mysterium quod exterius praesignabatur, nesciebatur. Vnde quod dicitur ei scribae & pharisaei, audis quod dicitur. Respondit: Vtique. Nunquam legis, quia ex ore infantium & lactentium perfectissimi laudantur ipse qui pati ueniebat, nutu & uoluntate sua tales infantes & lactentes in comparatione scribarum & pharisaeorum, penes quos erat ueritas facundia, solidusque cibus legalis & prophetiae scientia, nutu inquam tales infantes & lactentes commouit, ut eomodo sibi occurrerent, ut eiusmodi ramos attollerent, ut sic

sic sibi acclamarent, & ita ex ore illorum, eius quam nesciebant uictoriae suae perficiebat laudem.

Sane sic uadens ad bellum contra diabolum rex Israel, (id est rex omnium qui deum uidere digni sunt) iam in hoc praefigurauit illud tripudium quod de uictoria eius habitura erat superna ciuitas Ierusalem. Illo namque resurgence a mortuis, & ascendente in caelum, carere habebat supernorum ciuium chori ramos uictoriae subleuando, & regem suum debita cum laude & honore suscipiendo. Nam sicut occiso a puero Dauid Goliath Philistaeo, quod reuerteret, & ferret caput eius in Ierusalem, egressa multitudine uictoriae lieres de uictoriae ueneris in occursum eius, canebant in Christi tympanis laetitia & sistris: sic superato diabolo per passioem typum, nempe Christi exiret erant animes sanctorum cum beatis angelis laudantes, & gloriam regi suo canentes, uiuentium quoque fidelium multitudines uictoriam eius per totum mundum praedicantes.

DOMINICA II. ADVENTVS.

Runt signa in sole & luna & stellis, Luc. xxi.

In hac lectione tria principaliter sunt consideranda. Primum est terribilium signorum ruinae mundi praecium denuntiatio. Secundum est, aduenientis iudicis conspicua manifestatio, ibi. Et tunc uidebitur, Tertium est electorum de propinqua reuersione sua consolatio, ibi. Huius autem fieri incipientibus.

Circa primum attende quod in officio dominicae praecedentis sancta mater ecclesiae commonefacit nos aduentus filii dei uenientis in hunc mundum per humanae carnis assumptionem, qui utique aduentus amabilis est, & desiderabilis. Misse enim deus filium suum in mundum, non ut iudicaret mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum: quo aduentu ipse uenit non iudicare, sed iudicari, & dare animam suam redemptionem pro multis. Hodie uero in sacra praesentis euangelii lectione illi nobis proponit Christi aduentum, quo in fine mundi uenturus est iudicare uiuos & mortuos. Et hic aduentus est expectatione terribilis: ut qui ad emendationem uitae tanto diuinae clementiae iudicio non assurgit, metuendi saltem terrore iudicii, quod effugere nequaquam possunt.

Aduentus
Xpi duplex.

10.3
Mat. 20

possunt, ad respiciendā oī excusso torpore sollicitus eius
 gijēt. Duobus & modis coerceri solent homines à pecca-
 to, timore. s. supplicii, & iustitiæ amore. Illud malorum ē,
 erceri ho- istud bonorum: iuxta quod per quandam dictum est:
 mines à Oderunt peccare mali formidine pœnæ.
 malo. Oderunt peccare boni virtutis amore.

Hora. Qm̄ ergo nouissimū illius & generalis iudicii nobis terror
 pponit, tria circa hoc sc̄ pmitēda. Primū de illi? cōgrui-
 tate & de cetera. Secūdu quæ sint signa iudicii pcedētia. Ter-
 tium de signorū illorū expositione & intelligentia.

B Circa primum est aduertendum q̄ licet in fine morta-
 lis vitæ vniūquisque iudicetur, dicente Apostolo: Statu-
 tum est omnibus hominibus semel mori, post hoc aut iudi-
 cium, quia tñ iudiciū illud est particulare, imperfectū, & o-
 culu, cōdecēs est diuinæ iustitiæ, vt suo tpe sit de omnib?
 iudicium generale, perfectum & manifestum.

Cuius ratio sic colligit: cū deus sit summē bonus, omnia
 ei hoī in p̄ta displicent. & tñ displicent, quantum bonus
 est. i. in infirmit. Quicq̄ sit summē iustus, summē vult ea pu-
 nire: Et summē sapiens quā sit, nihil eum potest latere:
 Sed & cū sit summē potens, nihil est quod eū possit impe-
 dire, quō minus vniuersa in ordinem reducat: Denique
 quī summē sit misericors & benignus, omne quod ab ho-
 minibus rectē gestum fuerit, summē vult remunerare.

Manifestum est autem q̄ in p̄senti vita non est oīm
 peccatorū punitio, sicut nec omnium bonorum remunera-
 tio: frequenter enim benē est his qui p̄uaricantur & Cini-
 quē agunt & abundant tabernacula p̄donum, & vt
 quidam ait: Scelerum supplicia bonos p̄amunt: & p̄mia
 virtutum mali rapiunt: Aliud ergo expectatur iudicium
 in quo omnium malorum perfecta punitio, & omnium
 bonorum plena atq; perfecta fiat retributio.

Porrō vniūcuiusq; in morte iudiciū (vt ita dictum est)
 particulare tantum est, nam pars hominis, i. anima tan-
 tum, iudicatur, corpus non iudicatur. Anima peccat: x
 iudicata ad gehennæ carcerem rapitur, caro in terram ab-
 sceditur, & fugit velut vmbra, quā tamē vna cū aīa par-
 ticeps fuerit in delictis, & reatuū debita simul cū illa con-
 traxerit. Itaq; in iudicio generali tam anima q̄ corpus, p
 ut simul gesserint vel bonū vel malum, sunt receptura.
 Nā & aīa sancta & si aīa iudicium gñale in pacis a lu-
 cis

eis regionē recipiatur, quādiū tñ sui corp̄is glorificationē
 nō fuerit assequuta, p̄fectē beata esse nō potest, p̄pter na-
 turale sui ad corp̄ inclinationem: nolēt cō apostolo Paulo
 expoliari: sed vsq; p̄ferrī, scilicet corpore immortali & glo-
 rificato: Vt abordeat, i. q̄, quod mortale est à vita. Vnde
 etiā secūdu Augustinū beatorū aīa aliquo modo nunc 2. Cor. 5
 retardant, nec ex toto feruntur in contemplationē diuini
 tatis. Similiter nec aning dātorum sui habent suppli-
 cij cōplementum, quādiū funt à corporibus separata.

Proinde iudiciū vniūcuiusq; in morte est imperfectū. C
 Cuius ratio est, quia de nulla re vel causa perfectū potest
 esse iudicium ante eius cōsummationem: non enim potest
 cuiuslibet hominis operatio iudicari, priusquā fuerit tā
 in se quā in suis effectibus terminata & cōsummata. Vt
 (verbi gratia) si quis in rixa multos grauiter vulnera-
 set, quorū iam reliqui mortui sunt, de ceteris adhuc in-
 certus est euentus, ille malefactor licet iam habeatur in
 vinculis, iudicari tamen nō debet, nisi sui sceleris magni-
 tudine per exitum rei manifestetur.

Proinde sicut de vita cuiuslibet hominis nū bona vel
 mala sit rectē iudicari nō potest ante mortē, quia viuens
 de malo ī bonū, & de bono in malū mutari potest: sic nec
 de aīa (que licet p̄ mortē à corpore separatur, ī suis tamē
 adhuc quodāmodo manet operibus) antequā opera eius
 finē fortianē, plenē ac perfectē nō potest iudicari. Vnde
 cit Augustinus p̄nā Arrij apud iferos nondū esse ad cer-
 tum acerbitates seu intētionis modū terminatā, sed adhuc
 eam augeri, quōd nondum finis sit sui prauī dogmatis,
 quōd plurimō in anima non cessat occidere.

Similiter dici potest de iis qui vel heretico dogmate, August.
 vel alio quocunq; scandabo ceteros inficiūt atq; corrūp- Arrij por-
 punt: q̄ scilicet corū sceleris finis non est, quinimō adhuc
 viuūt & serpit, quā diū in aliis permittit operatur. Hoc terminata
 ipsum attēde in iis qui fraude, furto, rapina, vfura, & ali-
 is huiusmodi nefariis artibus proximū spoliant, vfur-
 p̄at aliena, quæ & suis ad eorum dānationem relinquūt
 hæredibus, & illi similiter succedētibus sibi, qui nō minus
 ea tenentur restituere, quā ille primus horū acquisitor.

Sed & beatorū augescit gloria, quā diū per eorum
 vel salutarem doctrinam, vel operum exempla bonorū
 quicquam proficit ad salutem.

Deniq̄ quoniā particulare vniuscuiusq̄ iudiciū occultum est & incōpletum, necesse est succedere iudiciū aliud quod sit cōpletum, & manifestum. Multi enim nunc iudici peruerio viuificant animas quæ non viuunt: & interficiunt animas, quæ non moriuntur: qui iniquos iustificant, & iustos damnant.

Hinc ille dies iudicij, propriè dies domini vocat, quòd iam nullus tunc erit imperic̄ querelæ locus, quor̄ iniustus ille fit scelix, ille iustus infelix. Omnium namq̄ tūc, & non nisi malorum digna & summa infelicitas cunctis apparebit. Tunc cognoscet̄ se errasse iudicio, qui beatos discedit̄ eos, quos in hoc mūdo dexteri successibus, & honore mundano prosperari, & post mortem cum ingenti pompa tumulari conspexerunt: beatū putantes populum cui hęc sunt, quum tamen nemo beatus, nisi cuius est dominus deus eius.

Circa secūdam, id est signa iudicij præcedentia, aduerte quòd dignitatē iudicis pertinet habere quædam iudicia potestatis quæ ad obedientiā, & subiectionem iudicandos inducāt. Et idē multa signa terribilia præcedēt, vt hominū corda in subiectionem venturi iudicis Christi præparentur. Itaq̄ inter signa iudicij præcedentia,

Primum signum bella sunt & seditiones. Vnde dñs interrogatus à discipulis quod esset signum aduentus sui, & consummationis seculi, hoc inter alia respondit: Audi turri estis prælia, & opiniones prælorum. Videte ne turbenini. Oportet enim hæc fieri, sed nondum statim finis. Consurget enim gens in gentem, & regnum contra regnum, vltima sanctorum tribulatio multis tribulationibus præuenit, & per crebra mala quæ præueniunt, indicantur mala perpetua quæ subsequuntur. Et idē post bella & seditiones non statim finis, quia multa debent mala præcurrere, vt malum valeant sine fine nuntiare.

Porro de domesticis tunc seditionibus apud Mar. dicij. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium & insurgent filij in parentes, & morte eos afficiēt. Minorē dolorē mala faciunt quæ ab extraneis ingeruntur. Pater enim in ea nos tormenta sæuiūt, quæ ab illis patimur de quibus minus præsumebam⁹: quia dum damna rerū & corporis nos cruciant, plus amissio charitatis molestat.

Secundum

Secūdam signū erit fames, quæ præliis & seditionibus succedere cōsuevit, quæ tūc eo grauior ingruet, quo grauiora tūc fuerint bella & seditiones: quibus regiones tūc fuerint afflictæ, vsq̄ adeo vt p̄ligatis colonis, obusq̄ v̄stas tis nec semētis ipsa superit. Hinc nimirū fames, & anōne caritas tāta, vt hanc genus humanū vix possit tolerare.

Sed & nōnunquā bellis etiā absentibus. Deus ponit terram fructiferam in falsuginem à malitia inhabitantium in se. Vnde & filij Iacob q̄ fratres suum Ioseph vendiderant, septenni fame receperunt iniquitatem suam.

Similiter & in diebus Dauid propter peccatum Saul, qui Gabaoitas cōtra fas occiderat, fames fuit in terra tribus annis: nec pluuia data est, donec peccato Saulis expiādo, septem viri de stirpe eius essent crucifixi.

Sed & tēpore Helij propter peccata Achab & Iesabelis quæ occidebat, p̄phetas dñi, non pluit super terram annis tribus & mensibus sex: & facta est fames valida iumenta pariter & cōplurimos hominum absumens.

Deniq̄ in obsidione Ierosolymorum sub Tito, vsq̄ ad deo fames in ciuitate præualuit, vt pleriq̄ cloacas scrutātes, veterem finitū hominū, alimentum bonū haberēt. Vbi etiā deprehensum est m̄ trem quandā lactentem filiū comedisse. Et quare hæc omnia, nisi p̄pter incōparabile scelus interemptionis Christi? Similiter & in nouissimo tempore circa finem mundi, p̄pter extremā hominū malitiam fames non toleranda grassabitur.

Tertium quod iudicij præcedet signū erunt pestilentia & hominū mortes subitaneæ. Nā & naturaliter succedere cōsuevit in eā pestilentia, q̄ necessitate famis homines coacti impurū sumpserint alimentum. Et licet fames nulla præcederet, nihilominus tamen stipendia peccati, mors. Et sicut timor domini apponit dies, ita & anni impiorum breuiabuntur, sicut scripti est: Impij sublati sunt ante tempus suum. Et iterum: Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.

Hinc subita morte percussit Sodomitæ. Subitò etiā sorbente terra perierunt Dathan & Abiron. Chore similit̄ vnā cum suis complicitibus, igne & thuribus eorum exhalante, consumpti sunt.

Deniq̄ p̄pter peccatum Dauid in numeratione populū, quum trium ei optio daretur, id est famis septem annū, vlt,

Vnde facta mes.

Gene. 47.

2 Reg. 22

Reg. 17

Fames grassabitur da.

Iosephus

G Pestilentiæ vltices.

Rom. 6.

Prou. 10.

Gene. 10.

Num. 16.

2. Reg. vlt.

norum, belli & fugæ trium mensium, aut pestilentia tri-
duana: & ille males incidere in manus dñi quā in man-
hominū pestilentiam elegerit, cædente angelo mortui sūt
de septuaginta milia viuorum. Vn in nouissimis tē-
poribus, quando iam vel maxime abundabit iniquitas,
pestilentia contra impios plus solito grassabitur.

Quartum signum, erunt terrores de cælo. Cuius mali
exempla multa legimus. Grādis enim fut terror è cælo,
dum excussus è nubibus ignis incendio repentino cōbus-
sit quinq; cū vniuersa gente ciuitates. Terror etiam fuit
non modicus in Eegypto, dum totis tribus diebus tene-
bræ palpabiles eam terram occuparent. Deniq; terribili
exemplo ad imprecatōnē Heliæ ignis è cælo cadens con-
sumpsit duos princeps quinquagenarios vnā cum eorum
quinquagenis. At multo terribilior propter nimias ho-
minum impietates circa mundi finem de cælo signa atq;
terrores apparebunt.

Quintum signū ea signa cōplectitur, de quib; post præ-
missa apud Matthæum in generali subditur: Et signa
magna erunt. Hæc in litera specificantur, quū dicit: Erūt
signa in sole, & luna, & stellis. Verum qualia vel cuius-
modi hæc futura sint signa, in Euangelio secundū Mat-
thæum expressum est, vbi dicitur:

I Statim post tribulationem dierum illorum sol obscura
bitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent
de cælo. Vnde & per Ioelē prophetam dicitur: Sol cōuer-
tetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequā veniat
dies domini magnus & horribilis. Dies iste magnus, dies
extremus est. Sæpe enim in scripturis dies domini, dies il-
le vocatur, quo ad iudicandum venturus est Christus.
Nam dies ille peculiariter dies ipsi dicitur, quòd die illo
manifestum erit omnibus, q̄ omne iudicium filio dederit
pater. Et in Apocalypsi dicitur: Sol factus est niger tāquā
faccus cilicinus, & luna tota facta est sicut sanguis, & stel-
læ de cælo ceciderunt super terram. Solis quoque pars
non exigua percutietur, sicut ibidem scriptum est: Per-
cussa est tertia pars solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars
stellarum, ita vt obscuraretur tertia pars eorum, & diei
non luceat tertia pars, & noctis similiter. Hæc percussio
nem intelligere potes diminutionem influxus, quem ali-
as habent in ea omnia quæ ex terra nascūtur, & etiam in

Percussio
solis &
lunæ,

animantia quæ viuunt super terram. Hęc enim ex tali per-
cussione cælestium luminarium, detrimuntur graue, cū
sui imminutione patiuntur.

Nec tamen putandum est ipsa stellarū corpora è cæ-
lo in terram ruitura, quando quidem his capiendis terræ
magnitudo nequaquam sufficeret, sed propter ignes cæ-
lestes terribilibus flāmis lucentes. Impressiones videlicet
metheoricas (quas asub, vel stellas volantes appellant)
quæ tunc ad hominū terrorem horribiliter crebrentur.
Sicut enim Christo in cruce moriente sol radios sui lumi-
nis mundo negabit, vtiq; tenebras sempiternas dei filium
interficiētibz interminatus, ita scilicet consummatione
imminente, idem ille obscurabitur, suoq; radios negabit
indignis.

Et merito quidem (vt ait Beda) iam incumbente iudi-
cio, terrarum orbis prementibus se muicem colonis infi-
citur, maxima cæli prementaria percussis horrore nouo ra-
diis turbatam faciem velant. Et quo modo impulsæ ad ca-
sum arbores, fragoris motuq; sui præmittere solent in-
dicia, sic termino appropinquante quasi pauentia nutant
& tremunt elementa. Et quid mirum si sub ipsa iudicij
præsentia sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suū,
& stellæ de cælo cadent, quando quidem apparente iā ve-
ræ gloria lucis, omnia mundi lumina tenebris vmbriq;
comparatū. Quom ergo dicitur: Erunt signa in sole &
luna & stellis, præcursoris vicini eiusdem iudicij quasi nū-
tios indicat.

Porrò signorum huiusmodi causæ plures adsignan-
tur, quarum vna est, compassionis. Vbi enim pater fami-
lias moritur, omnis familia turbatur, & in luctus signum
nigris induitur: Sic etiam mundi huius occasus iam immi-
nente, vniuersa quæ propter ministerium hominis condi-
ta sunt, ipsius interitū tenebris, quasi pulla veste obuolu-
ta, suo modo lucebunt.

Secunda causa est, vltionis. Per quæ enim quis pec-
cat, per hæc & torquetur. Homo autem quia mudi crea-
tura multipliciter peccando abusus est, ideo eadem mun-
di creatura terribilibz ipsum signis iudicio iam propin-
quo torquebit. Nam quoniam ea quæ ad vsum vite acce-
pit ad vnum veritatis culpæ iure restat vt simul nos
omnia feriant, quæ vitis nostris malè subiecta seruiebāt.

Et Vnde

simile.

Chry.
Signorū
causæ.
simile.

Gregori⁹

Et vnde prius habuimus incolumes gaudia, inde postmodum cogamur sentire tormēta. Et quia in cunctis deliquimus, in cunctis ferimur, ut ipse iurat quod dicit: Pugnabit per eos orbis terrarum contra inferos. Vbi enim commouet ad iram pater familias, vna est ipso & familia turbatur. Et vbi in grauent bello rex parat se vindicare de inimicis, mox contra hostes regis vniuersa milita se accingit, sicut scriptum est: Armabitur creatura ad vltionem inimicorum.

Tertia est causa finalis terminationis, scilicet mundi. Sicut enim in exordio mundi deus fecit duo luminaria magna, luminare maius ut praesset diem, & luminare minus ut praesset noctem, & stellas, & posuit eas in firmamento caeli ut lucrent super terram, & sic mundi constitutionem indicarent esse completam: Ita etiam in fine mundi immutationes in eis fieri, quae mundum iam desicere demonstrent.

Circa tertium, quod est dictionum signorum mystica intelligentia, notandum est ex his tribus, scilicet sole, luna & stellis mystice intelligendo, accipienda esse signa non solum finis mundi & temporum, sed etiam signa corruptionis fidei & morum, & insuper signa damnationis hominum reproborum. Horum ergo signa primo in sole erunt.

Sol mystice Christus est, iuxta quod per Malachiam dicitur: Vobis timentibus nomen meum orietur sol iustitiae. Hic solem deus oriri fecit super bonos & malos, qui Christi mediatoris gratiam omnibus hominibus notam esse praedicabit. Apoc. 1. 2. Et sicut sol fons est & origo totius luminis, tam superioribus astris quae inferioribus: sic & Christus fons sapientiae, & homines illuminat & angelos. Ipse enim est lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Appropinquante autem fine mundi, hic sol Christus per haereticos, per antichristi discipulos, propter eius signa mendacium, uenera, tormēta, & obscurabitur, id est, inhonorabitur, contēnētur, blasphemabitur, negabitur. Omnes enim quotquot uenerunt & ueniunt haeretici, Christum solem iustitiae & lucem mundi paribus ausis nituntur obscurare. Sed casto labore in suo conatu & irritis votis deficiunt.

Quomodo enim fieri possit ut non tūc, vel omnes simul, agmine facto, inuisum quidem sibi, aliis autem omnibus desideratum & necessarium solis lumen extingant? Hoc tentando nihil aliud adsequuntur, quam ut a solis splendore

dore infirmus eorum & qualifque visus magis excæcetur.

Sic haeretici (qui quum male agunt, odiunt lucem) fallacibus prauisque dogmatibus, irrisionibus atque blasphemis contra Christum & ecclesiam semetipsos quidem magis atque magis excæcare possunt: sed ecclesiam Christi conuellere, fidei catholicae veritatem abolere, lucem mundi Christum extinguere omnino non preualebunt: tamen si hunc apud eos duntaxat qui corruptus sit moribus, & fatentur se nosse deum, factis autem negant, falso dogmate videantur ad tempus obscurare. Apud eos inquam hoc potest, qui nomen habent quod viuunt, & mortui sunt. Vnde ait beatus Ambrosius: Plurimus à religione deficientibus clara fides nube perfidiae obscurabitur, quia sol caelestis mihi fide mea minuitur vel augetur. Et fuit menstruis defectibus luna vel terrae oppositu quum fuerit è regione solis uanescit, sic & sancta ecclesia quum luminis celestis uita carnis obsistunt, fulgorem diuini luminis de Christi radiis non potest mutuari. Nam in persecutionibus lucem diuini solis plerumque amor uitae huius excludit.

Porro luna quia à sole lumen suum habet mystice ecclesiam designat: hæc quidem operante mysterio iniquitatis vergente in ruinam mundo, per antichristum & haereticos antichristi praecursores in sanguinem coevertetur, quum hanc non modo contumelis & blasphemis, sed etiam gladiis idem satellites antichristi persequuntur.

Sed & stellae, id est, doctores & praedicatores, qui putabantur in caelo iam mente coeuerari, qui aliis doctrinae lumen dederant: isti (inquit) cadent de caelo. Nam derelicta prioris uitae praesidio, abrenuntiata religione, mutata ueritate, huius seculo per omnia conformabunt, nihil aliud quam perituras diuitias, uoluptates carnis, & honoris mundani fastigia sectantes. Ita ut horum ruinam lamentatus fuisse uideatur, qui ait: Quo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? Dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omni platearum: sicut in ierusalem in ierusalem auro primo, quo reputati sunt in uasa testea, opus manu figuli? Qui uescēbatur uoluptatibus (delectati prius in uerbo dei) interierunt in uultu, errorum. Qui uariabantur in crucis, amplexati sunt sterora. Et quidem iam cernere est plurimos huiusmodi in haereticam dilapsum prauitatem ab ecclesia catholica, quasi è caeli firmamento in lutum, id est, in uitam contaminatam & omni criminum

Haeretico
rū isania,

Apoc. 1,

M
Doctores
vt ruent,

Thre. 4

stellas nūc
è caelo ce
cidisse,

num genere conspurcatam decidisse, sed nōdum finis. Et hec de stellis erraticis, vel potius de stellis cadentibus, qui & stellæ, & in cœlo esse putabā, sed veræ stellæ nō erāt sicut illi de quibus scriptum est: Qui docti fuerint, erunt quasi splendor firmamētī, & qui ad iusticiam erudiūt plurimos, erunt quasi stellæ in perpetuas æternitates: non in quā tales stellæ erant, sed nec in cœlo, id est, cœlesti vita & conseruatione erant, sed tantum esse putabantur.

Porrō de bonis doctorib? & verè sctis hoc quod scriptum est accipere possumus. Stellæ manētēs in ordine & cursu suo, pugnauerunt contra Sisaram.

Per Sisaram, qui exercitum aduersus dēi populum p̄ maximum ducebat, diabolus significatur. Interpretatur enim, excludens gaudentem, siquidem per ipsum intrauit in orbem terrarū mors, dolor, & omne malum: & de beatitudinis gloria per ip̄s dolum exulamus.

Aduersus hunc pugnant stellæ, i. sancti perseverantes in ordine suo, i. in ea vocatione qua vocati sunt. Super quos & si spiritus potestatem habentis forsan ascenderit, tamen locum suum non dimittunt. Perseuerant nihilominus & in cursu suo, hoc est, in augmento profectus spiritualis de virtute in virtute, duce gratia procedunt. Sic igitur mysticè in sole, luna, & stellis diminutionis fidei signa cernentur.

N Vt autem signa deprauationis & corruptionis mortū penes hæc colliguntur, aduerte per solem ecclesiasticum principatum figurari, iste sol obscurabitur qñ iam authoritas ecclesiæ & eius spiritualis potestas & contemnerit & vilipendetur. Sed & tunc sol obscuratur, qñ ii qui in ecclesiā p̄geminant, quorum erat virtutibus & sanctitate splendere, diuersorum squalore vitorū tenebescunt.

Luna p̄roinde per lunam principatum secularem intellige. Sicut enim luna à sole lumen habet, sic potestas secularis ad ecclesiasticum principatum sulcitur, diuigitur, ac fidei & morum p̄ceptis illuminatur. Sed obscurato (quo modo dictum est) sole, luna hæc, i. secularis potestas iam dicta, in sanguinem, i. in crudelitatem, impietatem, pauperum oppressionem, in iniusticiam, in sacrilegia, & in omne id ge-

Ecclesiastica potestas in cōtemptum ptum, & omnia sub potestate secularem fuerint redacta, quid

quid restat, nisi vt per omne nefas nemine prohibente, su perbiat impius, & pauper incēdatur. Et adhuc amplius fiat quod iam fieri cernitur, illud salicet de quo per Salomonem dicitur: Vidi calumias pauperum & Iacchymas Eccle. 4. innocētū, & neminem cōsolatorem, nec posse resistere eo Lamentarum violentiæ cunctorum auxilio destitutos. Et laudat innocētū, magis mortuos q̄ viuentes, & sctiorem vtroque iudiciū qui necdum natus est, nec vidit mala quæ vult sole fieri.

Vnde etiam per Ieremiam prophetam factiū impio Iere. 2. dicitur: In alis tuis inuentus est sanguis animarū pauperū & innocētum, & dixisti: Innocens sum & abiq̄ peccato. Alæ potentum sunt corū satellites & fatrapæ, qui de fudo re & sanguine pauperum diuitiis crescunt, & deliciis impinguantur: iis quorum erat eos coercere. i. dominis dissimulantibus & conuiuentibus. Quisque tamen eorum dicit: Absque peccato ego sum. Cui dicitur à Domino: Ecce ego iudicio contendam tecum.

Principium & potestatem habentium erat, non inferre o subditis iniuriam, sed ab aliis illatā repellere, iuxta illud: **Munus** Eripite pauperem, & egenū de manu peccatoris liberate. principis Sic enim fecit Dauid, sicut scriptum est: Omnis qui gemebat & vexabatur à Saul, fugiebat ad Dauid, & liberauit eum. Hoc enim decet facere principatum gerentes. Vnde Hieronymus: Regum est facere iudicium & iusticiam, & liberare de manu calumnantium vi oppressos: & p̄gri no, pupilloq̄ & viduæ (qui facilius à potētibz opprimūtur) p̄bære auxilium. Vnde etiā ait beatus Cyprianus: Rex debet furta cohibere, adulteria punire, impios de terra perdere, parricidas & p̄giros non sinere viuere, filios suos non sinere impiè geri.

Sed nunc verendum est, ne de iis illud verificetur Esa. 1. quod per Esaiam dominus loquitur, dicens: Principes tui iniq̄ prin infideles, socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur cipes ar̄ retributiones, pupillo non iudicant, & causa viduæ non guuntur, ingreditur adeos.

Vnde & per Ezechielem prophetam dicitur: Principi Eze. 22. pes eius in medio eius quasi lupi rapientes prædam. Audiant dicentem: Non facias violentiam pauperi quia. Prou. 2. 2. pauper est, neq̄ contra egenum in porta, quia iudicabit dominus causam eius, & configet eos qui confixerunt animam eius,

Deniq̄

P Deniq̄ corruptionis & deprauationis mortū signa in stellis est errere. Porro regularis cuiuslibet vitę p̄fessionis mores mystice stellę vocantur, nempe quorum erat terrenis calcatis, cęlestibus inhęrere; quę sursum sunt quęrere, vbi X̄ps est in dextera dei sedens; quę sursum sunt sapere, nō quę super terram. Sed nunc passim stellę istę de cęlo cadunt, dum insituro spiritalis vitę derelicto, nihil nisi transitoria ambire, nihil nisi terrena quęrere conspiciuntur. Siquidem cęnobiiis suis derelictis, per mundū vagantes commixti sunt inter gentes, & didicerunt op̄a eorum, & seruerunt sculptilibus eorum. i. mammonam colunt seculo prorsus confirmati, sicut scriptū est: Dispersus est populus Israel per omnem terram Aegypti, ad colligendum paleas. Hos beatus Hieronymus ad Paulinum scribens arguit, dicens: Si cupis esse monachus quod dixeris, quid facis in vrbibus? quę vtiq̄ non solum sunt habitacula, sed multorum.

Q Colligere nihilominus in sole, luna, & stellis possumus signa damnationis reproborum: si per solem, charitatem; per lunam, fidem; per stellas cęteras, animi virtutes velimus accipere. Sol, inquit, obscurabitur. i. charitas refrigescet. Luna verō, id est, fides non dabit lumen suum. Vnde in Euangelio dominus loquitur, dicens: Filius hominis veniens, putas inuenire fidem super terram? Et vnde per apostolum dicitur: Spiritus autem manifeste dicit quia in nouissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dęmoniorū. Vnde etiam per Ieremiam prophetam dicitur: Perit fides ablata est ab ore ipsorum. Falsa enim est fides Iudeorum, corrupta hereticorum, mortua falsorum Christiānorum.

Et stellę cadent de cęlo. i. alię virtutes euanescent de ecclesia, iuxta quod scriptum est: Et egressus est a filia Siō omnis decor eius, & vitia virtutis loco succrescēt, iuxta quod per Osee dicitur: Non est veritas, non est misericordia, non est scientia dei in terra. Maledictum & mendacium, furtum, homicidium & adulterium inundaerunt, & san guinem tetigit. i. peccatum peccato. & noua virtutibus superadduntur. Itaque charitate, fide, cęterisque virtutibus deficientibus, quid superest nisi reprobōrū hōminum iusta damnatio? Sequitur in litera:

E t

Et in terris pressura gentium, p̄ confusione sonitus maris & fluctuum arelcentibus hominibus p̄ timore, & expectatione quę superuenient uniuerso orbi. Nam virtutes cęlorum mouebuntur.

Quę euentura sunt orbi post luminarium obtenebrationem ex quibus fiet angustia gentium, exprimit dicens: Et in terris (subaudis, erit) pressura gentium: quę pressura partim ex superioribus malis. i. bellis, vastatione regnorum, humani sanguinis effusione, fame, pestilentia, tot subitanis hominum moribus, terroreque nimio signorum cęlestium, partim ex iam tunc incumbentibus signis, terroribusque p̄uenient. Quorum vnum est confusio sonitus maris & fluctuum.

Quum enim alterabitur superior orbis, & elementa inferiora necessario iacturam patientur. P̄cipue ipsum mare, quod per illa superiora disponitur, p̄sertim per virtutem lunę, cuius effectus in maris adfluxu & refluxu, eleuatione & demissione vel maxime apparet. Tunc ergo mare ipsum terribiliter fremet, & litus maris tanta p̄cellatur tempestate, vt sit populo terrę pressura. i. communis miseria, vt tabescat timore ingruentiū malorum.

Fugient enim tunc a facie timoris huius homines in locis maritimis ad mediterraneas regiones, p̄ confusione sonitus maris & fluctuum. Mare enim (vt dictum est) insolito modo commotum, magnos acolis suis horrores, pressuras, damna, ac detrimenta pariet, iuxta quod per Psalmistam dicitur: Mirabiles elationes maris, mirabiles in altis dominus. Vnde & alibi scriptum est: Scandescant in eos aquę maris.

Arelcentibus hominibus p̄ timore & expectatione eorum quę superuenient uniuerso orbi. Tabescant enim (vt iam dictum est) ex incumbentium mole malorum, Horror iuxta quod apud Mattheum legitur: Erunt tunc tribulatio futura tunc magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modo, malorum neque fiet, sed & multo amplius arelcent horrore eorum Mat. 24 quę adhuc superuentura sunt malorum.

Tunc enim superueniente uniuerso orbi timore & expectatione districti exanimis, multi q̄ in hoc mundo florere

R

Pressura
gētū vñ.

Theo.

Sap. 5

S

Beda
tere

re videbantur, quum se sine fructu cōspexerint, arescēt. Tunc fides quæ ab operibus bonis vacuata p̄bante hanc iusti iudicis igne, marcescet. Nec mirum est homines (vel noctura, vel sensu terrestres) ad eius iudicium turbari, cui⁹ aspectu & ipsæ cœlorum virtutes, hoc est angelicæ tremēt potestates, beato quocumque Iob adrestante qui ait: Cœlum inuē cœli contremiscunt & paudent ad nutum ei⁹. Quid ergo facient tabulæ, quæ tremēt colinæ? Quid virgula deserti parit, quū cedrus paradisi concutitur? Nō solum enim mortales fluctuabūt, quū alterabitur mundus, sed & angeli stupebūt in tā terribilibus mutationibus vniuersi. Et quō nō tremereēt angeli sancti, quum videbunt tantam & dæmonū & hominum multitudinem simul damnari?

Iudicii
quantus
terror.
Theop.

Chry.

Greg.

Quid autem Dominus virtutes cœlorum, nisi angelos, archangelos, thronos, & dationes, & principatus & potestates appellat, quæ in aduentu distincti iudicis nostris oculis visibiliter apparent, vt distincte tunc à nobis exigant, hoc quod nos modo inuisibilis conditor æquum miser portat. Commouebuntur ergo ad vltionem inimicorum, quum iam viderint regem suum inimicis suis iratum. Vnde Chryostomus.

T Si rege terreno ad expeditionem surgente, totus comes mouetur exercitus, & ciuitas tota seruet: quātomagis cœlorū rege surgere ad iudicādū viuos & mortuos, virtutes cœlorum mouebuntur? Quid ergo miri si inter hæc arescant homines præ timore & expectatione propinqui iudicis, & inuitabilis atq; irreuocabilis iudicii, & ingruentia terrore malorū, quæ nunq; habitura sunt finem?

Simile

Si debitor quispiam videt adpropinquantē cum literis debiti creditorem, volentem hunc iudicialiter cōuenire, anxiatu atq; turbatur: Et vtq; debitores sumus deo, quicūq; dicimus supplicātes: Dimitte nobis debita nostra: & quidē debitores debiti grauis & insolubilis. Quoties enim non fecimus quod facere debebamus, debitum graue cōtraximus, venit contra nos ad iudicium creditor deus, venit autem cū literis & documentis quibus conuincat debitorēm. Debitum enim cōscientiis eorum qui iudicandi sunt inscriptum tunc palam manifestabitur. Nihil enim tā opertū quod tunc non reuelatur. Adcrit sanē dies domini, in quo, facta nostra quasi in tabula depicta manifesta erūt, Hinc in Apocalypsi scriptū est: Libri aperti sunt

Apo. 2o

(vi)

(videlicet conscientiarum) & iudicati sunt mortui ex his quæ scripta sunt in libris, secundum opera eorum. Si ergo times examen pauendum, dum facultas datur, corrige conscientiam, & ante iudicium para iustitiam, & ante languorem adhibe medicinam.

HOMILIA ALTERA.

Vnc uidebunt filium hominis uenientem in nube cum potestate magna, & maiestate. Luc. xxi.

In hac parte euangelicæ lectiois de duobus est discernendum. Primum est, iudicis aduenientis conspicua manifestatio. Alterum est, electorum de sua propinqua redemptione consolatio, ibi: His autem fieri incipientibus.

Circa primum eris noratur. Primum est, consideratio temporis. Secundum est, forma iudicis, Tertium est, A magnificētia maiestatis.

Primum insinuat, quū dicit: Tunc. Vbi est aduertendum, quod tempus aduentus Christi in fine mundi ad iudicium, naturaliter nec angeli ipsi, nec homines naturaliter possunt cognoscere. Cuius ratio est, quia tunc motus cœli cessabit, & ex consequenti cessabit tempus, quod ex motu cœli est. Sed nullus angelorum nec hominum nouit, quid huiuscemodi motus cessabit, eo quod talis motus non est naturalis, vel ex seipso necessarius: sed est secundum beneplacitum Dei, quod nulli angelorum aut hominū naturaliter cognitum est.

Ad hæc, mundus & tempus constabunt donec complete fuerit numerus electorum, sed angeli & si in contemplatione diuinitatis cognoscant hunc numerum (vt dicit Augustinus in Enchiridion. Nouerunt, inquiens, angeli sancti docente deo, quāto nūmeri supplementum de genere humano integritas illius ciuitatis expectet) veruntamen quando ille electorum numerus implendus sit, iuxta scripturam angeli nequeunt, eo quod sola dei voluntas, & ex libero hominis arbitrio dependet salus electorum: neutrum autem horum naturaliter angelis cognitum est, ac p̄ hoc nec mundi finis, & aduentus iudicis Christi.

Quod si quæras, num hoc idem vel angelis vel hominibus sit reuelatum, & responderetur, quum hoc Christus apostolus sciscitantibus & dicentibus: Dic nobis quā hæc erunt, &

C 2 &

Cap. 36

Cōpleto
electorū
numero,
mundi finis.

Nū mūdi & quod signum aduentus tui & consummationis seculi
finis alii & rursus: Domine si in tempore hoc recessit regnum
cui reues Israel, reuelare noluerit, & hoc eis responderit: Non est
vestrum nosse tempora vel momenta quæ pater posuit
in sua potestate, vtro simile est hoc nulli hominum esse di
uinitus reuelatum, quia (vt dicit Augustinus) hoc nosse
non expedit hominibus, quin potius ita viuunt homines
quasi quotidie iudicandi.

Mat. 24. Sed neq; hoc angelis reuelatum est. Vnde ipse domi
nus: De die autem (inquit) illa, & hora nemo scit, neque
angeli cœlorum, nisi solus pater. Nam sicut mundi exor
dium priusquam esset, soli deo cognitum fuit: ita & mun
di finis soli deo cognitum est, & homini Christo (cui datū
est de hominibus pariter et de demonibus iudicare) à Deo
reuelatus.

Et quom dicitur q; de hoc sciat solus pater, & in euan
gelio secundum Marcum dicitur, q; neq; filius hoc scit, nisi
pater: attende q; sicut patris & filii & spiritus sancti eua
ngelica essentia, ita & vna trium scētia. Sicut enim filius habet
eandem diuinitatem quam pater, ita & eandem quam ha
bet pater & filius habet scientiam: sed vt ostenderit q; ani
ma Christi tantæ rei notitiam per semetipsam habere nō
potest, nisi à diuinitate ei fuerit reuelata, ait, q; neque filii?
scit nisi pater. Vnde colligitur neq; beatos in cœlo diem
illum scire. Quod si hoc non datur scire beatos in cœlo,
multo minus mortalibus in hoc mundo.

Vnde & quotquot de mundi fine hæc tenus dogmati
zare præsumperunt, tempus certum assignantes, conui
cti sunt re ipsa asseruisse quod ignorabant, & fuisse dece
ptos. Vñ Augu. de ciuitate dei: Frustra, inquit, annos qui
remanēt huic seculo cōputare ac diffinire conamur, quū
hoc scire non sit nostrum. Et subinde: Omnium de hac re
calculantium digitos resoluūt & quiescere iubet ille q; di
xit: Non est vestrum nosse tempora vel momenta quæ pa
ter posuit in sua potestate.

B Circa secundū, quod est forma iudicantis, dicitur: Vide
bit filii hoīs. Iudex enim in forma hominis apparebit: nā
vt dicit Aug. illa forma iudicabit, quæ iudicata est. Seder
bit vt iudex, qui sub iudice stetit vt reus. Dānabit verē
reos, q; factus est falso reus, iuxta quod scriptū est: Causa
tua quasi impij iudicata est, causam iudicijq; recipies.

Et

Et merito quidem in forma humana iudicabit. Pri
mo ad confusionem iudæorum, qui blasphemantes dixē
runt: Nos scimus quia hic homo peccator est. His inquam
in ea forma in qua ipsum & blasphemauerunt & crucifi
xerūt iudicaturus apparebit, vt suam vel sero cognoscāt
falsitatem. Videntes autem turbabuntur timore horribili.
Nec dicent: Si tu es Christus dic nobis palam. Sed nec pla
to vacabit sciscitari: Tu es rex iudæorum? Sed quid? Vide
bit eum, inquit, omnis oculus, & qui eum pupugerunt, Et
plangent se super eum omnes tribus terrę.

Gentiles scilicet, qui pro deo idola colentes, fide eius re
cipere noluerunt. Amplius autem iudæi, qui sibi sibi ce
cillus missum crucifixerunt, falso christiani præ cæteris
omnibus se plangent amplius, quod hunc cognoscentes,
impie viuendo contempserunt. Tunc incipient dicere mō
tibus & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie
sedentis super thronū, & ab ira agni, quoniam venie dies
magnus iræ ipsorum, & quis poterit stare? Et tunc quæ
rent homines mortem: & non inuenient: & desiderabūt
mori, & fugiet mors ab eis. Nec mirum. Si enim intolle
rabile est humanæ infirmitati vel vnus angeli gloriam
aspicere (vt in Daniele patuit & in Ioanne Apostolo, &
in custodiis sepulchri dominici, qui ex visione angeli fa
cti sunt velut mortui) in cōparabiliter maior erit terror
malis in die iudicij iratum videre deum & hominē Chri
stum viuorum iudicem & mortuorum, & sui iudicij exe
quutores, exercitus omnium celestium legionum. Nec
tamen videbunt ipsius diuinitatem, sed tantum ipsius hu
manitatem videntes, per effectus & signa virtutis suæ,
Deum esse cognoscent.

Secundo apparebit in forma humanitatis ad maio
rem superbiorum & omnium reprobiorum pœnam, qui
videbunt se non angelica celsitudine, sed ab homine iu
dicari.

Tertio sic apparebit ad gloriam electorum, quibus ma
gna erit gloria & ineffabilis causa letitiæ quod sui ge
netis naturam in Christo tantæ maiestatis hominem viderē
rūt exaltatā. Tunc sanē beati, quorum oculi regere in de
core suo videbunt. Tunc tollerit impius ne videat glo
riam dei, quia in terra sanctorum iniqua gesserit.

Porrō tertij, id est magnificentiæ maiestatis, insinua

C 3

tur

Curi hūa
na forma
Ioan. 9.

Apoc. r.

Apoc. 6.

Dan. ro.
Apoc. r.
Mat. vli.

Esa. 31.

Christi ad tur qui dicitur: Venietem in nube cum potestate magna uentus in & maiestate, subaudiis, similiter magna. Primā suā appa maiestate ritionē persequutus est dominus cū infirmitate & humi Cyril. litate nostra, sed secundā celebrabit cum propria potesta te & maiestate. vnde Gregorius: In potestate enim & ma iestate uisuri sunt, quem in humilitate positū audire no luerunt, vt Virtutem eius tanto tūc districtius scīāt, quā tō nūc ceruicem cordis ad eius patientiam non inclināt.

In nube ueniet. In nube autē ueniet, vt sicut in nube susceptus ab oculis Apostolorum in cælum ascendit, ita & nubes referet descendentem. Sic enim futurum esse sancti angeli Domino in cælo assumpto Apostoli prædicauerunt, dicētes: Viri Galilæi quid statis aspicientes in cælum? Hic Iesus qui as sumptus est à uobis in cælum, sic ueniet quemadmodū vi didisistis eum euntem in cælum. Ascendit autem susceptus à nube, nō quasi nubis indigeret obsequio, sed vt per hoc o scīdatur etiā ipsa mundi elementa auctorem dominūq; suum agnosceret, & agnitiō suo ministerio uenerari.

D Proinde quoniam magnos uenit iudicare (id est, re ges & tyrannos, quin & ipsos principes & potestates, ip sos mundi rectores tenebrarum harum) concedens est vt cum magna ueniat potestate. Et quia i primo aduētū suo propter suam humilitatem contempserat fuerat à super bis necesse est vt iudicatorum ueniat cum maiestate, vt cō temni nō possit. Tāta autem cum maiestate uenturus est, vt cælum pariter & elementa cōcutiat, vt à uoce uirtutis suæ uniuersū referant mortuū, suisq; cōpellantur ad esse tribunalibus iudicandi. Vnde ipse in euangelio secundū Mathæam loquitur, dicens:

Mat. 25. Quum uenerit filius hominis in maiestate sua, & om nes angeli eius cum eo, tūc sedebit super sedem maiestatis suæ. Et congregabuntur ante eum omnes gentes. De hoc tā magnifico suæ maiestatis aduētū per E. sa. dī. Dñs adiu diciū ueniet, cū senioribus populi sui & principibus eius. Et uendurū scriptū est: Nobilis in portis. Vir eius (.i. Christus sponsus ecclesie) qñ federit cum senatoribus ter ræ. itam noui q̄ veteris testamenti patribus electis.

Cur oēs angeli cū eo. Et omnes, inquit angeli eius cum eo, Si quaras quid causæ est, q̄ ueniet stipatus innumere abiliū exercitiū angelorum. R. eponderit, hoc ita fieri debere. Primo pro pter iudicis honorem & auctoritatē eius ostendendam.

N am

Nam sine potestate, iudicis auctoritas nulla est.

Secūdo, propter impiorū accusationē. Angeli enim, illo rum erūt in iudicio acculatorēs, quibus ad ministeriū & custodiām fuerint deputati: si uiderēt eorū instinctū & monita cōtementes vt salui fierent, non acquieuerūt. De quibus scriptū est: Instauras testes tuos cōtra me. Et iterū Reuelabat ne celi iniquitatē eius. Cæli. i. angelū cælorū.

Tercio, propter iudicij executionem. Siquidē minis E serio sanctorū angelorū congregabitur electi. Vnde in Angelo = Euangelio secundū Mathæam loquente dño dicitur. Et rū in die mittet filius hominis angelos suos cum tuba & uoce mai iudicij ma gna, & cōgregabunt electos eius à quatuor uentis, à sum nisteriū. Mat. 24.

Sed & eorundem ministerio angelorum perpetuo di uortio separabūtur reprobi ab electis, dicēte dño: In rēpo re messis (id est, iudicij, dicā messoribus: Colligite primū zizania, & alligate ea in fasciculos ad cōburendū, triticū autē congregate in horreum meū. Quod ipsemet expose re dignatus, ait: Ager est mundus. Zizania autē filij sunt nequam. Messis uerō cōsummatio seculi est. Messorēs aut, sunt angeli. Itaq; sic erit in cōsummatione seculi. Exibūt angeli, & separabūt malos de medio iustorū, & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.

Deniq; eorundem ministerio sanctorū angelorū, detrus is ad fiera uinā cū dæmonib; reprobis uniuersis, electi per angelos in cælos adsumētur, iuxta quod de aīa beati pauperis scriptū est: Factū est vt morerēt medicus, & por taretur ab angelis in sinū Abrahæ. Vnde Aug. Oēs ange li cū eo ueniet, quos aduocabit de superioribus locis ad faci endum iudiciū, scilicet discretioni, separādo malos à bonis. Et Chry. Oēs, inquit, angeli cū Christo erunt testā tes ipsi, qualiter administrauerūt missi à dño propter ho minū salutē. Qui nunc eos non suscipiunt tanquā à patre missos, tūc in iudicio patientes eos aduersarios, vt iudicis exequentores. Quare audiat & sciat uisūsq; vt dei amo re alliciat & faciat bonū, & timore iudicij terrat vt su giat malū. Nam inestabilis erit læticia bonis creatoris re deptorisq; sui illū uultu uidere in quē defecerant angelē pspicere, i quē (vt dicit b. Petrus) nūc quoq; uidentēs cre ditūs. Credētes aut exultabitis læticia inenarrabili, & glo rificata, reportātes finē fidei uelut salutē aīarū uestrarū.

C 4 Vnde

Luc. 20.
De ciui.
Dei.

Vnde & consequenter in Euangelio subditur, quod sequenti articulo tractandum est.

Circa secundum principale dicitur:

His autem facti incipientibus, respicite & leuate capita uestra, quoniam appropinquat redemptio uestra.

F Hic ponit electorum de sua propinqua redemptione, pmissa consolatione. Vbi tria sunt consideranda. Primum, Dei electis consolationis pmissio. Secundum est, huius pmissio nis p similitudine declaratio, ibi: Videte scilicet. Tertium, verborum domini stabilis confirmatio, ibi, Caelum & terra.

Circa primum aduerte Christi hic loqui ad discipulos, non tanquam ad eos qui durare deberent invita ista vsque ad terminum mundi, sed quasi vno corpore existente ipsis & nobis & posteris vsque ad consummationem mundi in Christum credituris. Itaque circa primum quod est consolatio nis pmissio, dicit: His autem, id est, signis & mirabilibus fieri incipientibus, quum impij arefcerent praeter timore & expectatione malorum, respicite & leuate capita. Exhortatio plane est & consolatio bonorum, vt quum viderint haec quae dicta sunt mundi mala crebrescere, capita leuate, id est, considerationem suam & spem in finem erigant, vbi fiet eis aeterna & plena remuneratio pro modica & breui ppeffione malorum, iuxta quod ait Apostolus: Id quod

Electis in iudicio pmissa consolatione.

2. Cor. 4 in praesenti est momentaneum & leue tribulationis, supra modum in sublimem aeternam gloriam pondus operatur in nobis. Nec in longum differtur praemium bonorum. Vnde Apoc. 22 in Apocalypsi loquente Domino descriptum est: Tempus prope est, ecce venio cito: & merces mea mecum est, rededere unicuique secundum opera sua.

Itaque inter mundi mala ad Christum liberatore, & ad suam passionis exempla mentis attentio est erigenda, iuxta quod monet Apostolus, dicens: Curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in aethere fidei & consummatorum Iesum. Et iterum. Recogitate eum qui talem aduersus se metipsum a peccatoribus sustinuit contradictionem, vt non fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim vsque ad sanguinem resistitis aduersus peccatum repugnantes, Haec itaque quae ad electorum consolationem hic dicitur, Beda post Gregorium exponens, dicit.

Quum

Quum plagae mundi crebrescent, quum terror iudicij virtutibus caelorum commotis offenditur, Leuate vos capita, id est ex hilarate corda. Quia dum finitur mundus, cui amici non estis, prope fit redemptio quam quaesistis. In scriptura etenim sacra, sepe caput pro mente ponitur. Quia sicut capite regitur membra, ita cogitationes mente disponuntur. Leuate itaque capita est, mentes nostras ad gaudia patriae caelestis erigere. Quoniam, inquit, appropinquat redemptio uestra.

Vbi Eusebius: Transactis corporalibus, adertur intelligentibus caelorum commotis offenditur, Leuate vos capita, id est ex hilarate corda. Quia dum finitur mundus, cui amici non estis, prope fit redemptio quam quaesistis. In scriptura etenim sacra, sepe caput pro mente ponitur. Quia sicut capite regitur membra, ita cogitationes mente disponuntur. Leuate itaque capita est, mentes nostras ad gaudia patriae caelestis erigere. Quoniam, inquit, appropinquat redemptio uestra.

Vbi Eusebius: Transactis corporalibus, adertur intelligentibus caelorum commotis offenditur, Leuate vos capita, id est ex hilarate corda. Quia dum finitur mundus, cui amici non estis, prope fit redemptio quam quaesistis. In scriptura etenim sacra, sepe caput pro mente ponitur. Quia sicut capite regitur membra, ita cogitationes mente disponuntur. Leuate itaque capita est, mentes nostras ad gaudia patriae caelestis erigere. Quoniam, inquit, appropinquat redemptio uestra.

Et quidem virtute passionis Christi redemptio electorum facta est: sed eiusdem redemptionis effectum necdum corpori plenarie consequuti sunt, adhuc enim nexibus mortalitatis vincti grauamur. Vnde Apostolus: Scimus, inquit, quoniam formidamus si terrestribus domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ad edificationem ex eo habemus, domum non manufactam aeternam in caelis. Nam & in hoc ingemiscimus habitationem nostram quae de caelo superindui cupientes.

Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauari, eo quod dolumus expollari, sed superuestiri, vt absorbeat quod mortale est auita. Et hoc est vnde alio loco dicitur: Ipsa creatura, id est, nostra mortalitas, liberabitur a seruitute corruptionis, in libertate gloriae filiorum dei, scimus enim quod omnis creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc. Non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum dei, expectantes redemptionem corporis nostri. De qua corporum redemptione seu glorificatione Eusebius: Sicut, inquit, in hac vita sol hinc recedente ac succedente vere radium calidum mittens fouet ac viuificat humi condita semina exuentia pristina figuram, pul'ulant autem nouarium virorem habetia: sic & gloriosus vngentis dei aduentus, viuificatiuis radiis illustrans

strans

frans nouum seculum, dudum cōstita per totum mundū
femina, scilicet dormientes in puluere terre, potiorib⁹ cor
poribus quā prius producer in lucem, ac confutata morte
regnabit deinceps noui seculi uita.

Circa secundum, quod est dominicę promissionis per
exemplum declaratio, subditur:

Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam
& omnes arbores, quum producant iam ex se
fructum, scitis quoniam prope est aestas: Ita &
uos quum uideritis hec fieri, scitote quoniam
prope est regnum Dei.

H Vbi sub similitudine arboris docet cognoscere cōsumma
Prēnoſcē do ſenſiſi militudo
tionis aduentū. Nam sicut foliorū & fructuū productio
signū est aestatis uiciniſſima & mūdi per hereses & prælia,
cōmotio, indicium est propinque cōsummationis. Porrō
mundi ruina, propinque signum est beatitudinis.

Et (vt ait Chryſoſtomus) sicut uero circa mortē pa
titur ſantiaſias, sic mūduſ circa ſui finem multos patietur
errores. Contra quos præmonemur dicēte dño: Videte ne
quis uos ſeducat. Multi enim ueniunt in nomine meo, di
cētes: Ego ſum Chriſtus, & multos ſeducēt. Et infra: Et
multi pſeudoprophetae ſurgent, & ſeducent multos. Vbi
Gregorius Aperte, inquit, docet quia ſicut ex fructu ar
borū uentura aſtaſ agnoſcitur, ita & ex ruina mundi p
pe eſſe cognofcitur regnū dei. Quibus profecto uerbis o
ſtenditur, quia fructus mundi, ruina eſt.

Ad hoc enim creſcere cadat: ad hoc germinat, ut quę
cunq; germinauerit cladiſbus conſumat.

Hic iſte mūduſ eſt qui deum nō cognouit, qui ſpirituſ
nō poteſt accipere ueritatis, qui tētus in maligno poſitus
eſt, qui Apoſtoloſ Chriſti & martyres, iſpiciſcōdit Chriſ
tuſ, qui mūduſ tot ſanctiſ ſuit indignuſ.

Quum uideritis, inquit, hæc fieri, ſcitote quoniam pro
pe eſt regnū dei, uidelicet ut uobis detur, quemadmo
dum aſſiduę precamur, dicentes: Adueniat regnū tuum.
Quotieſcunq; igitur orationem dominicam repetimus
ſupplicantes, meminiffe debemus aduentū nos orare diei
nouiffimæ. Neq; enim Chriſti regnū ad nos uenit: ſed
nec ab omni malo perfectē liberabimur, niſi in illo die.

Itaq;

Itaq; cum alacritate aduentum eius orare nos condebet.
idq; magis, quo maiore illius horrore afficiuntur impij
& pētores. Vnde Apoſtoloſ redemptionē hæc (quā coro
nā uocat iuſtitie) nō tāta ſibi dicit pparatā, ſed & iis qđ
ſigunt aduentū eius. Quo docet bonos oēs diligere debere
aduentum Chriſti: Nō horrere ut faciunt mali. Quē etiā
aduentū ſuū & obſeruare & expectare nos docet, quum
Luc, 12, dicit: Et uos ſimiles hoīb⁹ expectantibus dñm ſuum, qđ
reuertatur a nuptiis. Et ſubdit, dicēs: Beati ſerui illi, quos
quum uenerit domini, inuenierit uigilantes. Pro nō o
mnia quę hic dicta ſunt a domino cum magna certitudi
ne confirmantur, quum ſubiungitur:

Amen dico uobis, quia nō præteribit genera
tio hæc donec omnia ſiant.

Multū cōmendat dñs quod ita pñtiat: Amē dico uobis, K
Hoc em̄ (ſi dici liceat) quodāmodo iuratio eſt. Amē em̄ Beda,
interpretat uerū, & tñ nō eſt interpretatū, qui potuiſſet
dici: Verū dico uobis nec Græc⁹ hoc interpret auſus eſt fa
mpoſcere, nec Latinuſ. Sed ſic m̄aſt nō interpretatū, vthonorē
haberet uelamento ſecreti: nō uel eſt negatū, ſed ne uiles
ſecret nudatum. Igitur uerū dico uobis, dicit ueritas, quę
utiq; & ſi nō diceret, mentiri omnino nō poſſet. Amen
cōmendat, inculcat, dormientes quodāmodo excitat, in tē
toſ facit, cōtemni nō uult, niſi qđ; ambiguitariſ ſuper hiſ
quę dicta ſunt ſignis in aīo cuiuſquā patitur remanere.

Amen, inquit, dico uobis, quia nō præteribit generatio Gñatio
hæc, donec omnia ſiāt. Generationē hanc autem omne hō hæc quę,
minum genus dicit, aut ſpecialiter Iudæorum. Secundum
Origenem uerō, Euſebii & pleroſq; alioſ. generationē
iſtam totam Chriſtianitatē accipimus, quæ uſq; ad finē
mundi eſt duratura: iuxta quod ipſe dominuſ ad Petrum
Luc, 22, Apoſtoloſ de ipſiſ ſide loquens, ait: Ego pro te rogau
i Petre ut nō deſiciat fideſ tua.

Vnde Euſebiuſ: Generationē dicit eccleſiæ ſanctæ ſuæ
oſtendens duraturum populū ſidelium uſq; in tempuſ
illud quo uifurū ſit omnia, & cunctuſ uerborum domi
ni ſaluatoris oculiſ apprehendat.

Nō eſt ergo (prout delirat Abbas Ioachim) ut expe
ctet quuſ euangelii aliud, uel aliud teſtamentū, uel eccle
ſiā aliā, dicente Chriſto de ſacrificio nouę legis: Hic eſt
ſanguis

Abbatis
Ioachim
delictum

sanguis meus noui & veteris testamenti. Non ergo quā
tumus sciant tyranni, premant, blasphemant, calumni
entur hæretici fidelis christiani generatio vsque
ad mundi consummationem præteribit.

Verum quia turbationes & bella, & alterationes tā ele
mentorum quā ceterarum rerum futura esse prædixit
rat ne quis suspicaretur quōd & ipsa christianitas foret
peritura, subiungit consequenter, dicens:

Cælum & terra transibunt, uerba autem mea nō
transibunt.

I. Hic notatur tertiu, uerborum Domini stabilis cōfirma
tio. Quasi dicat: Et si cuncta cōmouentur, fides tñ mea
non deficit. Quo utiq; inuit ecclesiam præferri toti mū
dana creaturæ. Nā & si illa alterationē patietur attamē
ecclesia fidelium, & sermones euangelij permanebunt.

Porrō secundum Bedam, cælum quōd transibit nō æ
thereum, siue sydereum: sed aerē, à quo & uolucres celi
& nebula cæli cognominantur, intelligere debemus. Pe
tro adrestante, qui dicit: Qui celi erant prius, & terra de
aqua, & per aquam consistens dei uerbo, per que ille tūc
mundus aqua inundatus perit. Cæli autem qui nūc sunt
& terra eodem uerbo repositi sunt, igni reseruati in diē
iudicii & perditionis hominum impiorum. Apertē docēs
quia non alii cæli sunt igne perituri, quā qui aqua per
dit: hoc est, inania hæc nebula uentosi aeris spacia. Ne
que enim aqua diluuij, quæ quindecim tantū cubitis mō
tium cacumina transcendit, ultra aeris & ætheris confi
nia peruenisse credenda est. Quocunq; autem ipsa dilu
uij aqua peruenire potuit, eo nimirum iuxta præfata B.
Petri sententiam, & ignis iudicii præueniet.

Eccles. i. Sed dicat aliquis: Si cæli & terra transibunt, quomodo
Cæli & Verum erit quod per Ecclesiasten dicitur: Generatio præ
terit, & generatio aduenit, terra autem in æternum stat?
terra trā- Sed intelligendum est quod cælum & terra per eam quā
sire quid nunc habent imaginem transiunt, attamen per essentia
fit. sine sine subsistunt. Præterit enim figura huius mundi. Et
ad iohannem angelus: Erit, inquit cælum nouum, & terra
noua. Quæ quidem non alia condenda sunt, sed hæc ip
sa quæ sunt renouantur. Cælum igitur & terra & transi
bit & erit quia & ab ea quam nūc habet specie per ignē
tergetur

terget & tñ in sua sæper natura seruabitur. Vnde per Psal
mistam dicitur: Mutabis ea & mutabuntur. Quam qui
dem vltimam commutationem suam, ipsi nobis nunc ut
cissitudinibus nuntiant, quibus nostris vsibus indefinē
ter alternant. Nam terra à sua specie hyemali ariditate
deficit, uernali humore uiridescit. Cælum quotidie calig
ne noctis obducitur, & diurna claritate renouatur. Hinc
ergo fidelis quisque colligat, & interire hæc, & tamen p
innotationem reſci, quæ constat nunc assidue velut ex
defectu reparari.

Sed dominicę assertionis stabilitatem consideremus. M
Cælum & terra transibunt, uerba autem mea non transi
bunt. Nihil in rerum corporalium natura cælo & terra
durabilius, & nihil in rerum natura tam uelociter quā fertionis
sermo transit. Verba enim quouque imperfecta sunt, uer
ba non sunt, quoniam uerō perfecta fuerint, omnino iā non
sunt, quia nec perfecti nisi transiundo possunt. Ait ergo:
Cælum & terra transibunt, uerba autem mea non transi
bunt, ac si aperte dicat: Omne quod apud uos durable ē
& sine mutatione, durable ad æternitatem non est: & o
mne quod apud me transire cernitur, fixum & sine tran
situ tenetur: quia sine mutabilitate manentes sententias
exprimit meus sermo qui transiit.

Ecce fratres iam cernimus quōd audiebamus, nouis Calami
quotidie crebrescentibus malis mundus uiget, flagella
renouata affligunt, repentini casus obruunt, improuise
calamitates quotidie afficiunt. Sicut enim in iuuentute
mutatio. uiget corpus, forte & incolume manet pectus, torosa cer
uix, plena sunt brachia: in annis autem senilibus statura
curuatur, ceruix excicata deponitur, frequentibus suspiri
is pectus uiget, uirtus deficit, loquentis uerba anhelat
vt hōm
tatur.
tus intercidit. Nam & si languor desit, plerūq; senibꝫ ipsa
salus ægritudo est: Ita mundus in annis prioribus uelut
in iuuentute uiguit, ac nunc ipsa sua senectute deprimit
tur, & quasi ad uicinam mortem molestis crebrentibus
uiget. Nolite ergo diligerere quem uidetis diu stare non
posse. Præceptum apostolicum in animo ponite quo nos
admonet dicens: Nolite diligere mundum, neque ea quæ
in mundo sunt, quia si quis diligit mundum, non est cha
ritas patris in eo. Et iterum: Si quis uoluerit amicus esse
huius mundi, inimicus dei constituitur.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Vm audisset Iohannes in uinculis opera Xpi, mittens duos de discipulis suis, ait illi: Tu es qui uenturus es, an alium expectam? Mat. xi.

In hac sancti euangelii lectione tria comprehenduntur. Primum est, de notitia ueritatis Iohannis interrogatio. Secundum est, Christi de sua deitatis potentia responsio. Ibi: Respondens autem Iesus ait illi. Tertium est, eximie sanctitatis B. praecursoris commendatio. Ibi: Illis autem abeuntibus.

A Circa primum aduertendum est secundum Marcum quemadmodum Herodes cognomento Antipas Tetrarcha Galilaeae, misit ac tenuit Iohannem, & uinxit eum in carcerem, propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Quum autem (vt dicit

Mat. 4. Matthaeus) audisset Iesus quod Iohannes traditus esset, secessit in Galilaeam: & relicta ciuitate Nazareth, uenit, & non nisi habitauit in ciuitate Capharnaum. Et quum eatenus miracula pauca (nempe vel unum uel alterum, illud praesertim quod in Chana Galilaeae inuirtus ad nuptias, aquam in uinum) mutauerat in uinum) effecisset, & necdum palam adhuc praedicasset, exinde (inquit Matthaeus) uidelicet ab incarnatione Iohannis, cepit Iesus praedicare, & dicere: Paenitentiam agite, appropinquaui enim regnum caelorum. Caeperit & tantis coruscare miraculis, ut cunctis ipse esset admiratio. Vnde post praemissa Matthaeus infert:

Et circumbat Iesus totam Galilaeam docens in synagogis eorum, & praedicans euangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit fama eius in totam Syriam. & obtulerunt ei omnes male habentes, uariis languoribus, & tormentis comprehensos, & qui daemonia habebant, & lunaticos & paraliticos, & curauit eos.

B Quum ergo huiusmodi signis Iohannis gloriam Iohannis superaret (qui ut in euangelio scriptum est signum quidem fecit nullum) discipuli Iohannis pro suo praefectore aduersus Christum zelo moti sunt, nempe quod Christi

Io. 10
Discipuli
loru Iohannis
contra
Xpm zel

glo

gloriam opinionis sui magistri detrimentum esse putabant. Vnde & dicit ei: Rabbi, quod erat tecum trans Iordanem cui testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat: quauis Iesus non baptizaret, sed discipuli eius) & omnes ueniunt ad eum. Et paulo post dicitur, quoniam Iesus plures discipulos faciebat quam Iohannes. Sed & ad Christum aliquando uenientes, dicebant, Quare nos & pharisaei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?

Quum ergo etiam iam hinc uidetur Christus in Nazareth in ciuitate a mortuis suscitasset, eaque mox fama ubique vulgaretur, uenerunt ad Iohannem discipuli eius idipsum zelo moti, nuntiantes: arbitrati magistri suum nulli gloria sanctitatis cedere debere. Quibus ille fidem in Christum persuadere uolens, respondit: Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de caelo. Ipsi uos mihi testimonium perhibetis, quod dixi: Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam, sponsus est: amicus uero sponsi qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter uocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere, me autem minui.

Quum autem per haec & alia coplura de Christo digna testimonia uideret se discipulorum animos ut in Christum crederent, inducere non posse, tunc misit duos de discipulis suis ad Iesum interrogans, & dicens: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus?

Vbi considerandum est, quod fuerit interrogantis intentio, Iohannes enim (ut infra Dominus testatur) propheta & plusquam propheta erat. Quis autem prophetarum nesciuit aut tacuit passurum esse Christum? Omnes scuerunt, omnes praenuntiauerunt: iuxta quod B. Petrus in actibus Apostolorum loquitur, dicens: Deus autem qui praenuntiauit per os omnium prophetarum pati Christum suum, impleuit sic. Quomodo ergo Iohannes saltem propheta (ne dicam plusquam propheta) aut diceretur aut esset, si hoc quod interrogare uideatur ignoraret? Vtque Iohannes propheta & plusquam propheta, sicut & caetera Christi sacramenta, ita & hoc ipsum sciebat, quod interrogabatur. R. est ergo ut queramus, quid interrogauerit dicendo: tu es qui uenturus es, an alium expectamus? & quid opus fuerit ut hoc interrogaret missis duobus discipulis.

Profecto hoc interrogauit, uidelicet: utrum ipse esset Messias, id est Christus, qui utique expectabatur uenturus, ita ut

Io. 3

Io. 4.

Lu. 7

Io. 3

Ioannes ut
Xpo fidelis.

Act. 3.

Interrogantis
intentio.

Rupert.

Io. 4

vt mulier quoque Samaritana dixisse legitur: Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus: quum ergo venerit, ille nobis annuntiabit omnia. Sed & turbæ quas pauerat de quinque panibus & duobus picibusita dixerunt: Quia hic est verè propheta qui venturus est in mundum. Et hic & illie quod dicitur venturus, idem est ac si diceretur: De quo scripturè, siue prophetè testati sunt quod esset venturus. Hoc igitur interrogauit vtrum ipse esset xps, an alius hoc nomine expectandus.

Questio
notanda.
Mat. 3.

Luc. &
mat. 3

Sed cur hoc interrogauit eum, quem Messiam esse prophetaud, baptizando, ostendendo, testimonium perhibèdo clamauerat? Ad hæc, ipse Ioannes Christum ab se baptizari volentem, prohibuerat dicens: Ego à te deo baptizari, & tu venis ad me? Quo etiam à se baptizato vidit calos apertos, & Spiritum sanctum descendentem sicut columbam. Audiuit insuper vocem patris: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Quir ergo post hæc omnia quasi ignarus vel dubius interrogat: Tu es qui venturus es? Vtique magnam ob causam, quam euangelista non præteriuit præmittendo: Quum audisset Ioanes in vinculis opera Christi, & idcirco missis discipulis modo quo dictum est interrogat.

Sed nunquid non idè Ioanes anteq̃ missus fuisset in carcerè audierat opera xpi? quorum illud pulcherrimū fuit, & inuitatus ad nuptias (vt dictū est) aquas in vinū conuertit? Si interrogatone opus fuit, cur nō prioribus signis & monitis interrogauit, præsertim testimonio patris de celo ad ipsa? Perpendenda ergo est diligentius huius interrogatōnis causa, quā (vt dictū est) euangelista latenter tetigit p̃mittendo: Ioanes cū audisset in vinculis opa xpi.

Interrogationis
causa.

Mat. 16

Nimirum hoc vult intelligi, quia quum opera ei⁹ reuera essent opera Christi, id est talia opera qualia nemo alius facere potuisset, nisi ipse solus Christus filius Dei. Inter ipsa opera tamen Christum se esse palam non dicebat, imo & discipulos suos hoc dicere prohibebat. Verbi gratia: Quum interrogasset discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse filium hominis, ac subinde: Vos autè quem me esse dicitis? Respondente Petro: Tu es Christus filius dei viui, illum quidem beatificauit pro cognitione & confessione veritatis: sed hoc eos in vulgus proferre prohibuit, sicut protinus euangelista infert dicens: Tunc præ-

præcepit discipulis suis ne cui diceret quòd ipse esset Christus, Cuius prohibitionis causam ex his que continuo sequuntur, promptum est agnoscere: Exinde inquit euangelista, cepit Iesus ostendere discipulis suis, quia oportere eum ire Ierosolymam, & multa pati à senioribus & scribis, & principibus sacerdotum, & occidi, & tertio die resurgere. Denique per occasionem regii nominis, scilicet Christi, futurum erat vt traderetur Gentibus à Iudeis, identibus: Omnis qui se regem facit, contradicit Cæsari. Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Maxime hæc ob causam ita præcepit. Nequaquam tamen hoc dicere prohibuit, quasi mortem resurgere voluerit: sed sicut mortem eius oportebat non multum differri: ita expediebat hanc non nimis accelerari. Prius oportebat condici euangelium, & tanta fieri quanta facta sunt; quorum pars aliqua conscripta, sufficientibus testimoniis probare posset christianæ fidei sacramentum.

Porro vbi tempus fuit, postquam & docuit & signa sufficientia fecit, tunc (quod valde notandum est) non solum neminem prohibuit, verum etiam tu; bam multam, & pueros multos admisit sibi ad publicam regii nominis acclamationem dicentes: Osanna benedictus qui venit in nomine domini, benedictum quod venit regnum patris nostri Dauid. Benedictus qui venit rex in nomine Domini, pax in caelo & gloria in excelsis.

Mat. 21
Mar. 11
Luc. 19

Itaque dominus noster ante tempus suæ passionis hunc et filium DEI se esse, dixerit; & operibus comprobauerit, tamen regium nomen quod CHRISTVS, regii nominis nimis foret tam Iudeis quam Romanæ potestati inuidiosum, & ipse tacuit, & discipulis suis, vt de hoc tacere, præcepit. Hæc dicta sint, vt consequenter elucescat, qualis esse poterit sollicitudo Ioannis, qui cum audisset in vinculis opera Christi, mitrens duos de discipulis suis, ait illi: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Vt que vt Christus ipse quiesceret, insinuaret.

Constat enim vsque adhuc dicere Iudeos aduersarios Ioanis scilicet nominis huius. Vos Christiani dicitis: Discipuli eius dixerunt, ipse tamen non dixit, quòd ipse esset Christus, & ipse esset Messias, quem nos expectamus. Puta sine quòd & ipsi discipuli Ioannis pro magistro suo zelantes (vt dictū est) talia non dixerint? quodque non aliquando etiam

D
iffud

istud dixerunt: Rabbi, tu illum Christum esse dixisti, ipse autem Christum se esse non dicit? Volens igitur ex ipsius ore auditum esse quod Christus ipse esset, & sciens quia ille fidelis permanet, se ipsum negare non potest, nitens, per discipulos ipsum interrogat.

Hoc inquam fidelis amicus sponsi desiderabat, hoc in renebat, vt non contentus Dei filius testimonio Ioannis, maiori se testimonio manifestaret, testimonio scilicet non modo proprio, sed etiam testimonio Dei Patris, quemadmodum apud alium Euangelistam ipse dicit lucas: Vos misisti ad Ioannem, & ille testimonium perhibuit veritati. Ego autem ab homine testimonium non accipio. Item: Ego habeo testimonium maius Ioanne. Opera quæ dedit mihi pater vt perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia pater me misit, & cætera, vsque ibi: Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere, & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.

Ecce igitur quod cupiebat Ioannes ex ore ipsius Christi auditum esse testimonium maius Ioanne, imò testimonia de quibus rectè dixerit Psalmista: Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea. Sūt enim hic duo testimonia: alterum mirandorum operum, alterum scripturarum.

G Quum autem Christus, Ioannem post hanc suam interrogacionem tam eximie commendauerit, vt etiã plusquam prophetam diceret, & angelum suum vocaret, manifestum est ipsum de Christo nil prorsus dubitasse. Nam qui fieri posset vt de illo dubitaret, cui tam validum, tam certum, tam sincerum dederat testimonium? Non ergo Ioannes ipse, sed discipuli eius de Christo dubitabant. Misisti sunt, inquit Beda, vt magistro interrogantes, sibi discerent: non illi, qui non dubitabat. Quum enim Ioanni plusquam priuato cuius homini tribuerent (quum tamen Ioannes de Venturo semper loquens doceret, sed nec nisi in nomine Venturi baptizaret) credebant quidem magistro, sed non credebant Iesum eum esse quem Ioannes post se venturum promittebat.

In hac enim cum cæteris Iudæis hærebant opinione, vt persuasum haberent Christum in maiori apparatu, longèque splendidiore pompa esse venturum, quod vti olim,

ita

ita nunc quoque Iudæi omnes errore deludi credunt. Quicquid ergo eis de Christo Ioannes dixerat, non inducebatur vt crederent. Vnde non immerito ad Christum hos destinauit, vt qui verbis & testimonio Ioannis de Christo credere recusabant, maximis Christi crederent operibus: sicque hos placide & humaniter ad sequendum Christum fidem prouocaret, qui iam mirum ex suo magistro pendebant.

Et hunc intellectum sequuti sunt Chrysostomus, Augustinus, Rupertus, Theophylactus & Cyrillus, qui sic locum hunc exponit.

Ex dispensatione Ioannes interrogat. Nouerat enim vt præcursor passionis Christi mysterium. Sed vt discipulis suis confet quanta sit excellentia saluatoris, ex propriis discipulis prudentiores misit quos præcipit sciscitari, & ex viua saluatoris voce conicere si ipse est qui expectabatur.

Quæuis confet Hieronymum, Gregorium, Bedam hæc eo referre, an Christus in propria persona descensus esset ad inferna, an potius suo nomine alium illum redimendis victis misit.

Ad hanc igitur interrogacionem duplici modo dictum est testimonio Dominus respondere dignatus est, non solum vt illis de seipso fidem faciat, sed & multo magis vt fidem omnium in ipsum credentium confirmet. Et prius respondet testimonio suorum mirandorum operum, deinde testimonio scripturarum.

Circa secundum dicitur:

Et respondens Iesus ait illis: Euntes renuntiate Iohanni quæ audistis & vidistis. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur.

Hic ponitur Christi de deitatis suæ potentia probata responsio. Vbi duo notantur. Primum est operum

D 2 Christi

Ioannes
cur inter
rogat.

Ioanē nil
dubitasse

Christi testificatio. Secundum est dubitantium salutaris admonitio, ibi: Et beatus.

H Circa primum nota, quòd quia dominus quem nihil latet, nouerat fidelem & pui loannis animù, non respondit: dicit loanni quia ego sum, ne sic respondendo interroganti perturbaret affectu. Non ergo ad uerba respòdebat interrogatantibus, sed tñ eis signa ponit ob oculos & miracula quæ illis respondeant & loquantur, ut sic & irreprehensibilis, & extra om̄m suspicionem esset sua responsio. Testimonium autem quod operibus datur, longe certius atque efficacius est eo, quod solis præstatur uerbis. Vbi Ruperus: Optares forte ð tu quicumque es discipulus loannis, discipulus gratiæ domini, ut ad interrogationem istam: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus, responderet: Ego sum, nec alius est expectandus: esse quippe responsio hæc eloquium castum, argentum uerum: sed apud homines non uideretur eloquium castum, non estimaretur argentum igne examinatum, quippe quorum diiudicatio tam est iniqua, ut ipse sciens & prouidens diceret, & quidem maximè pro sua p̄sona: Amen dico uobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua.

Lu. 4.

Sapiens igitur & ipsa sapientia, inde protulit responsionis suæ eloquiū castū, ubi nihil est uel dictū, uel scriptū, quod nō sit argenti igne examinatum: non audeat dicere quisq; nisi impus, q; non sit irrefragabiliter uerum. Itaque non sufficit testimonium hominis missi à deo, qui uenit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum: si non sufficit in dexte d̄gitus dicentis: Ecce agnus Dei, accedit testimonium patris, testimonium operum quæ nemo alius fecit. De quibus ex principibus Iudeorum quidam ait: Rabbi scimus quia à Deo uenisti magister, nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum illo. Sciens ergo Christus, nempe de ueritate patent corda, quo animo misisset eos loannes, & causam aduentus eorum, tunc temporis uerborum egit miracula, de quibus Lucas perhibet, dicens:

I
Testimonium
operum
de Xpo.

Io. 3.

In ipsa autem hora curauit multos à languoribus, & plagis, & spiritibus malis, & cæcis multos donauit uisum. Ad hæc igitur opera consideranda loannis nūtiōs remittebat, dicens: Cæci uident, claudi ambulant, & cetera quæ sequuntur.

sequuntur. Hæc enim admiranda dei sunt opera, quæ probarent hūc esse, nec esse alium quæ expectaret. Vbi Amb.

Plenum sanè testimonium quo Dominum ipsi cognoscere. Non enim humana, sed diuina hæc virtutis insignia sunt. Hæc ante euangelium uel rara uel nulla inueniuntur. Vnus Tobias oculos recepit: & hæc fuit angeli, non hominis medicina. Elias mortuum suscitauit, ipse tamen rogauit & fleuit, hic iussit. Hæc esse leprosum mūdari fecit, non tamen ibi ualuit præcepti autoritas, sed mysterii figura. Itaque hæc dicit Christus quasi digito miraculorum suorum loānis discipulis ad se missis, & deū se & Messiam in lege promissum irrefragabili testimonio confirmat, prophetico etiā sermone attestante, quo dicit: Tunc (niminū Messia iam præsentē) aperietur oculis cæcorum. & aures surdorum patebunt. Tūc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit Iguua murorū. Hæc enim & his similia opera, christi testimonium perhibent, quæ Messias esset & uer⁹ Deus, qui hæc propria uirtute potuerit efficere.

Esa. 35.

Itaque cessent uerba, loquantur opera. Nam ad propriam interrogationē non uerbis, sed factis respondit. Et ad eorum (quod plus est) tacitas cogitationes, & ipse lingua tacens, operibus prophetarum uaticiniis prenuntiat, respondet, dum illuminat cæcos, & erigit claudos: ac si dicat, operibus credite.

Circa secundum quod est dubitantium salutaris admonitio, subditur in litera:

Et beatus est qui nō fuerit scandalizatus in me. K

Id est occasione ruine sibi nō acceperit ex me. Multos enim in christo scādali passuros etiā stinēō factus prænum Lucæ. 2. tianit dicens de puero Iesu: Ecce postus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in israel, et in signū cui cōtra 1. Pēt. 2. dicit. Attestatur & B. Petrus, dicens: Vobis credentibus? honor, nō credentibus aut lapsu offensionis, quæ reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis & petra scandali, si quis offendit uerbo, nec in christo credunt in quo & possit fieri. Proinde dū beatus dicit qui scandalū in se nō fuerint scādali, loānis discipulos ad se missos pati, latenter tergūt, propter suā humilitatē scandalū passos. Porrò mentis eorum ita passionem detexit ut nullus huius rei testis esse possit: sed eorū q; sibi cōtici erāt escientia res tota relicta est. Quod tamen & de generali illo fuit

D 3 mortis

mortis scādalo nō incōgruē potest intelligi. Vnde Bēdat: Er nuntios, inquit, Ioānis qui eum esse christum non crederant, ad peridicē scādalo castigat, & eidē Ioanni quod querebat exponit, quia deus saluos facienti, & Domini exitus mortis, Visis enim tot signis tātisq; virtutibus, nō scandalizari quisque potuit, sed admirari. Sed infidelitū mens graue in illo scandalū pertulit, quum eum & post tot miracula morientem vidit.

Grego. Quid est ergo dicere, Bēus est qui non fuerit scandalizatus in me, nisi aperta voce abiectioem mortis suę, humilitatēq; signare? Ac si patenter dicat: Mira quidē facio, sed abiectione perpetui non dedignor. Quia ergo (subaudiis dō Ioānes) moriendo te subsequar, cauendum valde est hominibus, ne in me mortem despiciant, qui signa venerantur. Itaq; & si plerisq; promptum fuerit christum sequi tot miracula facientem, eūdem tamen in passione sua humanitatis imbecillitatem ostendentem exhorruerūt multi, retrocedētes & scādalo passi in illa summa ipsius humilitate, Vbi nobis magis est pensandum quā grande malū

Roma. 8. peccatum sit, pro cuius expiatione Dei filium oportuerit mori, quāq; fuerit immanitas erga genus humanum dei christi cō charitas, qui etiam vnigenitū filio suo non peperit, sed sumāda, pro nobis oibus tradidit illū. Ceterū pro confirmatione huius tā eximie veritatis, videlicet q̄ Iesus est verus indubitatus & vnicus humani generis saluator, nō solum attēdendū nobis est, ad cecos illos q̄ tūc corporaliter illuminati viderūt, ad claudos illos q̄ tūc corporaliter ambulauerūt, ad leprosos illos qui tūc corporaliter mīdati sunt, ad surdos illos qui tūc corporaliter audierūt ad mortuos illosq; tunc in corpore resurrexerūt. Hi nanc; nōdū pfectio, sed initiū erat operū, quę dedit ei Pater vt perficeret ea.

Vbi ergo vel quando perfecit ea? Nimirū in morte & resurrectione sua, quando mortem nostram moriendo dedit, & vitam resurgendo reparauit, ita vt iam non moriatur, mors illi vltērā non dominetur, quod & de nobis nō incerti speramus. Et tūc dato spiritu sancto opera ista perfecit, quia verē cæci vident. Vbi primō designatur moraliter mentis illustratio, dū videlicet (vt dicit Gregori?) gratia superni respectus cūcta mentis nostrę etiā occulta manifestat, vt qui se heri nō cognouit, hodie se per lunę gratiæ cognoscat & doleat, & sic tādem ad dei & celestium

rum bonorum confurgat cognitionem. Vnde Augustinus Irradiasti & coruscasti, & fugasti cecitatem meam.

Secundo claudi ambulat. Ecce diuine iussiois impletio, Siquidem animę pedes, mystice affectus eius sunt. Isti pedes sine christo ad bonum tardi, imō prorsus inepri & claudi sunt testante Apostolo qui ait: Non est volentis (sci Rom. 9. licet suum velle, neque currentis (est suus cursus) sed misere 2. Co. 3. rentis dei. Et alibi: Non sumus, inquit, sufficientes a nobis quasi ex nobis aliquid cogitare, sed sufficientia nostra ex deo est. Vnde & Bernardus: Mox vt verbi virtus intus venit, expergeficit dormitantem animam.

Tertio leprosi mundantur. Ecce culparum purgatio. Quid enim aliud est animę lepra quā culpa? Quomodo ergo dei timore intrinsecus actus, affectu mutaris, præsertim Deum per gratiam non dubites.

Quarto surdi audiunt. Ecce verbi celestis diligens auditio, vt videlicet interiori mentis auditu dei verbum homo percipiat. Vnde ipse dominus ait: Qui habet aures audio diendi, audiat. Deus enim non tam corporis aures quā diunt, mētis requirit, quāmulto magis interiorē nostrū quā exteriorē requirit auditum: Alioqui super petram tantum, non in terrā bonā celestis verbi semen recipitur.

Quinto mortui resurgunt. Ecce interioris hominis vltima renouatio. De qua renouatione Gregorius: Sicut, inquit, animam habitare in corpore, vitales probant corporis sensus sic gratiā Dei credentis mētē inhabitare, vitæ tuos & spiritualis vitæ cōprobat. Sexto pauperes euangelizantur. Ecce pauperū cōsolatio. Quid enim aliud est euangelizare, q̄ bona annūtiare? Pauperes, inquit, euangelizantur. Vel pauperes spū, vel certe opibus pauperes, vnulla inter nobiles & ignobiles, inter diuites & egenos in pactione distantia lit. Hęc præceptoris veritate, hęc magistri rigorē cōprobāt, q̄n ois apud eū qui saluari potest equalis est. Pauperes, inquit, euangelizantur, quod vtiq; vel inter præcipua Messię venturi opera Esaię vaticinio fuerat prænūtiatum: Spiritus Domini, inquit, super me eo quod vnixerit me, ad annūtiandū mālueris misit me quem propheta locum christus ipse in synagoga Nazareth & legit coram omnibus, & ad se retrulit.

Quis enim alius ante ipsum paupertatē commendasse, & beatificasse pauperes a seculo auditus est? Et oportune quidē hæc ad discipulos Ioannis verba loquutus est, ipse

Claudi ambulat.

Rom. 9. 2. Co. 3.

Sup. can.

M Leprosi mundantur

Surdi audiunt. Luc. 8.

Mortui resurgunt.

Pauperes euangelizantur.

Beda.

Esa. 16. Luc. 4.

C Christus primus pauperes beatificat.

Cæci vident. 8. mor.

enim à magistro suo de aduentu Messiā edocti, putabant eum in magno ac splendido mundi huius apparatu fore venturum (vti superius iam dictum est) Quam eorū opinionem erroneam, iam dicto Esaiæ testimonio confuta uit. Vnde & per beatum Iacobum dicitur: Nōne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod re promissit diligentibus se?

Iacob, 2. Hinc autem patet verum esse, pauperibus magis quàm diuitibus euangelium annuntiarī, quòd ad illud euangelium pauperes magis properare cernuntur: cū interim diuites qui suā hic habent consolationē, cōtumaci fastidio tumescant inflati, putantes se satis sibi sapere, nulliusq; proinde prædicatione indigere. dum ea quæ mundi huius sunt, id est, enere, vendere, fallere, simplicibus hominibus imponere, perituras diuitias incessanter accumulare, pulchrè norint. Quos decebat Apostolum audire dicentem: Sapientia huius mundi, stulticia est apud Deum.

2. Cor. 5. Itaq; apud huiusmodi homines, prædicatori veritatis (qui diuitibus minime blandiens nō celat veritatē) locus nō est, sed palponibus assentatoribusq; qui sibi illud vel primo loco seruandum statuerunt quod quidam ait:

Perfius. Sed quid opus teneras mordaci radere vero Auriculas? Vide sis, ne maiorum tibi forte Lūmina frigeant, sonat hic de nare canina Littera, per me equidem sint omnia protinus alba.

Pseudo = Huiusmodi adulatores, imò pseudoprophete apud ple-
predica = rosq; maximi habentur, qui loquuntur placentia, qui faci-
torū fre = entia auditores considerare in mendacio. Hos plausibiliter
ditorum audiunt mercatores vsurarij, amici carnis suæ, dei verò
Thre, 2. inimici. Quos Propheta plangit, dicens: Prophete tui nō aperiebant tibi iniquitatem tuam, svt te ad penitentiam prouocarent.

O Itaq; quā in testimonio suæ veritatis, testis fidelis & verax loquitur, dicens: Euntes renunciate Ioanni quæ audistis & vidistis, probauit se esse dei virtutem & dei sapientiam. Dei virtutē, in his quæ vidistis, inquit, meis operib; quibus cæci vident, claudi ambulant leprosi mudant, & ceteris quæ sequuntur. Et nihilominus per irreprehensibilem saluificamq; doctrinam suam quam ipsi suis hausserant auribus, se dei sapientiam esse comprobauit.

Nec tamē illis solis datum est dei sapientiam atq; virtutem

tutem cognoscere, quin & in nobis vtrunq; misericorditer ostendit. Nos enim sumus illi cæci (vt dictum est) illi claudi, illi leprosi, illi surdi, illi mortui, & illi pauperes, qui dato spiritu sancto, per Christi fidem videmus spūaliter, ambulamus, mudati sumus, audimus, à peccati morte innumerabiles secundum exemplum Mariæ resurreximus, & ita euangelizati sumus: vt qui pauperes eram;?, diuites in verbo & scientia facti sumus.

1. Cor. 1.

Homilia altera

Illis autem abeuntibus cepit Iesus dicere
I ad turbas de Ioanne. Matthei. xi.

In hac parte lectionis Euangelicæ ponitur beati præcursoris Christi eximia cōmendatio. Commendatur autem quadrupliciter. Primo, de constantiæ firmitate. Secundo, de sanctæ vitæ suæ austeritate, ibi: Sed quid existis videre, hominē molibus vestitū? Tertio cōmendatur à propheticis spiritus emittēti sublimitate, ibi: Sed quid existis videre, pphetam? Quarto cōmendatur, ab officij sui dignitate, ibi: Hic est enim de quo scriptum est.

Circa primum dicit: Illis autem abeuntibus cepit Iesus dicere ad turbas de Ioanne. Idcirco nisi iam abeuntibus, iamq; digressis nuntiis Ioannem Dominus laudare voluit, ne quis ei assentationis notam adpingeret, si corā discipulis magisterum commendasset, & ne illi tantæ laudis præconia audientes de magistris sui gloria, i corde extollerentur. Itaq; primo Ioannem de constantiæ firmitate cōmendat, dicens:

Quid existis in desertum uidere? Arundinē uento agitata;

Secundum Chrysostomum, quod ad legatos Ioannis attinebat,

Assertio
fugienda

nebat, illi iam vel ex folis Christi miraculis certi erant: Ies
 Plebs cō sum esse Messiam illi qui venturus erat: plebs aut igna-
 firmada. ra quod alo quoue cōsilio Ioannes Christus per discipu-
 los modo quo dictū est interrogasset, cogitare poterat Io-
 annē de Christo dubitasse, incōstantem etiā ipsum fuisse,
 nec in priori perseverasse testimonio quod tories Christo
 dederat. Hanc ergo opinionē v̄t Christus à corde turbārū
 auerteret, cepit Ioānem laudare, v̄t mox explicabitur.
 Neq̄ enim sibi Ioānes, sed discipulis suis interrogauerat.
 Et hac ipsa laude Ioānis declarat Xps se Ioannem nō in-
 tendisse fore de scandalo loqueretur, beatum predicās, qui
 non fore scandalizatus in se. Vt sic Christus v̄t rōrūq; cor-
 da vno inspexerit intuitu, saltet discipulorum Ioannis
 qui eum nō credebant illum esse qui venturus erat, & po-
 puli qui ex interrogatione Ioannis, ipsum in simulare po-
 terant inconstantiē & dubitationis. Vbi Cyrillus: Cōiecit
 dñs tanquā hominū secreta cognoscens, aliquos dicturos:
 Si v̄tq; hodie ignorat Ioannes Iesum, qualiter eum offen-
 debat nobis, dicens: Ecce agnus dei, qui tollit peccata mū-
 di? Vt igitur sanaret hanc quæ eis acciderat passionem,
 damnū quod ex scandalo procedebat exclusit.

Ait ergo: Quid existis in deserto videre? Consistentem
 enim in deserto Ioannem tota illa regio exibat videre.

Mat. 3. Vnde in Euangelio scriptum est: Exibat ad eū omnis Ie-
 B rosolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanē.

Ioānes à moribus admirabilis habitu, innocens vitę prædica-
 tor regni cœlorū, iustitię defensor insuperabilis, singula-
 ris officij, nempe baptista (quod eatenus à nemine fuerat
 vsurparum) & homo prophetię excellentis. Vnde & in
 euangelio secūdū Marcū dicitur: Fuit Ioānes in deserto ba-
 ptizans, & prædicans baptisimum pœnitentię in remis-
 sionem peccatorū. Et egrediebatur ad eum omnis Iudæa
 regio, & Ierosolymitę vniuersi, & baptizabatur ab illo
 in Iordanis flumine, consistentes peccata sua.

Inter hæc autem vel aliud maximè cōsiderādum est,
 q̄ existimāte populo, & cogitationibus omnibus in cor-
 dibus suis de eo, ne forte ipse esset xps, confessus est, & nō
 negauit, & cōfessus est quia nō sum ego Christus? Propter
 ea dominus v̄tq; testis fidelis, qui testimonium redditus
 rus est omnibus ī die iudicij, & pro merito suo singulis,
 Arun-

Luc. 3.

Arundinem (inquit) v̄to agitatam existis videre? Quia
 si dicat secundum Cyrillū: Mirati estis de Ioanne bap-
 tista, & plures perrexistis ad eū, tam longa deserti itinera
 percurrentes, frustra sanē, si sic leuē ipsum existimatis vt
 similis sit arundini quocunq; v̄tus agitaret declinanti. Ne
 quaquam. Nō enim inani glorię cessit, & pro nihilo ha-
 buit popularem auram, siue ventum tāq̄ existimatis.
 Non ergo Ioannes quasi arundo fuit vento agitata in eo
 præsertim quasi de Christo ambigeret, quē indice demō-
 strans perhibebat esse mundi saluatorem. Alioqui ipse
 sibi non satis conficisset, sed magis insat arundinis v̄to
 agitaret huc illucq; fuisset impulsus.

Nequaquā ergo fieri p̄misit Christus vt plebs Ioāne C
 alicuius infumilaret leuitatis, qui etiam vsq; adeo placere
 hoībus cōtēpfit, vt & ipsum Herodem intrepidus argue-
 ret, dicens: Nō licet tibi habere vxorē fratris tuis sed magis
 p̄pter veritatis & iustitię amorem cōstanter tandē mor-
 tem passus est. Gregorius: Arundinem mox vt aura cōti-
 gerit, in partem alterā inflectit. Et quid per arundinem
 nisi carnalis animus designatur? Qui mox vt fauore Vel
 detractiōe tangitur in partem quālibet inclināt. Si enim
 ab hūano ore aura fauoris flauerit, hilarēscit & extollit-
 tur, totūq; se quasi ad gratiā inflectit. Sed si inde ventus
 detractiōis eruperit, vnde aura laudis vniebatur, mox hūc
 quasi in patrē alteram ad vim furoris inclināt. Sed arūdo
 vento agitata Ioannes nō erat, quia hūc nec blandū gra-
 tia, nec cuiuslibet detractio ī iram aperum faciebat. Nec
 prospera hunc erigere, nec aduersa nouerant inclinare.

Proinde per arundinem bene hypocrite designantur
 Habet enim arundo folia, sed fructu prorsus est sterilis.
 Hypocrita nōnunquam bona v̄t, ba, quasi folia, profert,
 sed fructu carere iustitię. Arundo radices in luto figit, vt
 pocrita in suorum hæret scibus peccatorum. Arūdo so-
 ris lenis & plana est, sed inuis caua, & ideo fragilis. Hy-
 pocrita de foris simulata quasi politus est iustitię, blādusq;
 plerunq; & quasi tactu mollis, sed quoniam intrinsecus
 virtute & dei gratia vacuus est, mox ad cuiuslibet fragi-
 tur impetu tentationis. In Iob de diabolo, loquente Do-
 mino, dicitur: In vmbra dormit, in secreto calami, id est,
 in arūdineto. Ecce cubile diaboli. In vmbra (iq;) dormit
 i. hypocritarū cordib; , quo radij solis iustitię nō p̄t̄gūt.
 In se

Ioānes ne
 quaquā
 arundo!

Ioānis cō
 stantia.
 Marc. 6.

Arūdo q̄
 sunt mo-
 raliter,

Arūdinē
 q̄ similes

Iob. 40.

In secreto calami, id est in hypocritis, quod sicut foris iustitiam simulat, ita etiam peccata sua & abscondunt & celant.

Circa secundum dicitur:

Sed quid exiitis videre: hominem molliibus vestitum? Ecce qui molliibus vestiuntur, in domibus regum sunt.

D Hic commendatur Ioannes ad suam sanctam vitam (praesertim in vestitu) austeritate. Quid exiitis videre? hominem molliibus vestitum? Cum negatione interrogat ut prius, ut sub audias, nequaquam. Quum enim ipse fletus penitentiae per dicator, penitentiae ac vitae asperitatem etiam habitu ostendebat. Vnde apud Mattheum dicitur:

Ioanes vt
a vestime-
tis compe-
ndatur.

Mat. 3.

Luc. 7.

Ioanes vt
similis
Heliae.

4. Reg. 1.

Gregori-
Molliibus
vestiri
non caret
culpa.

Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zona pelliceam circa lumbos suos. Etmox probat saluator Ioannem molliibus vestimentis usum non fuisse, dicens: Ecce qui molliibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Vos autem Ioanne non in aulis, sed in deserto questistis. Habitu sane tanto homine oportunos, de quo & caelestis angelus praenuntiauerat, dicens: ipse praebit aemulum illi (scilicet Christum) in spiritu & virtute Heliae parare domino plebem perfectam. De Helia enim legimus interrogasse regem Ochoziam: Cuius figure & habitus est vir ille qui occurrit vobis, & loquitur? est verba haec: At illi dixerunt: Vir pilosus? & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Helias Thelbites est. Ioannes ergo sicut Christus praesedit in Heliae ipsi, ita & in vestitu Heliae. Tales enim utriusque fuerunt mores, & zelus austerus, talisque vita, quae non indulgebatur sibi ut esset remissior.

Et quid est dicere: Ecce qui molliibus vestiuntur, in domibus regum sunt, nisi aperte demonstrare, quia non caelesti, sed terreno regno militat, qui pro deo perpeti aspera refugiant, & solis exterioribus dedit, praesentis vitae molliciem & delectationem quaerunt? Nemo ergo existimet in luxu atque studio vestium peccatum deesse, quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem deus de vestimenta sui asperitate laudasset. Si hoc culpa non esset, nequaquam Petrus Apostolus per epistolam feminas ad praetiosiorum vestium appetitu compefceret, dicens: Non in veste pretiosa. Sed & dicitur ille qui apud inferos torquetur, pretiosius & molliibus indutus fuisse non ociose memoratur.

Quamuis hoc quod Ioannes non fuisse vestitus molliibus dicitur

dicitur per significationem intelligi & aliter possit. Molliibus enim vestitus non fuit, quia vitia peccantium non blandimentis fovit, sed vigore aspera inuentionis increpauit, dicens: Genimina viperarum quibus demonstravit vobis fugere ad ventura iram? Vnde & per Salomonem dicit: Verba sapientium quasi stimuli, & quasi clavi in altum defixi. Clavi quippe atque stimuli sapientium verba comparantur, quia delinquentium culpas nesciunt palpant, sed pungere.

Mat. 3.
Eccle. 12.

Proinde molliibus esse vestitus per significationem adulatorum recte dixerimus, qualis (vix ex dictis patet) Ioannes non fuit. Vtrum homines isti molliibus vestiti, adulatores. sicut qui suorum adulantur peccatis, tractabiles atque suaves dominatoribus tanquam beneficiis, quoniam sint iniqui, sicut adulterii patrorum Herodes, ecce in domibus conuiuii circa latera regalia comedunt & bibunt. Ioannes autem spinosus & asperus vestitu arcuatus, ita ut palpari non posset, hic talis extra conuiuium in carcere clausus est, nec aliter in illas regum domos admittitur, nisi ita ut illic de eius praedicatione sermo tractetur, & sic quodammodo caput eius adferat in disco. Ex quibus apparet, ut dicit Hieronymus, rigidam vitam & austeram praedicationem, vitare aulicis regum debere, & mollium hominum palatia declinare.

Adulato-
res qua-
les sint.

Ecce, inquit, qui molliibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Per vtrumque horum quae de Ioanne dicta sunt, videlicet quod nec molliciem arundini vento agitata, nec homo molliibus vestitus, plane Christus insinuat, quod facile molliis esset Ioannes, nec vlla voluptate flecteret. Vnde Chrysostomus: Mollis enim vestis dissoluit rigidam animam. Et si rigidum corpus hanc adsumat & asperum, facile per sui molliciem delicatum reddat & fragile. Facto vero corpore molliore, necesse est & animam participare lationem. Nam & plurimum operationes ipsius consonant dispositionibus corporis.

Ioanes vt
facile mo-
bilis.

Et quamuis plerosque mollioris cura vestitus effeminet, tamen, ut ait Ambrosius, alia videtur hic indumenta signare, humana scilicet corpora, quibus anima nostrave sumpta, sunt aere mollicia indumenta delictiosi actus & mores. Hi vero quibus fluida delictis membra soluantur, regni caelestis extores sunt, quos refores mundi huius atque tenebrarum harum ceperunt. Hi sunt enim reges qui do-

Molliave
sumpta,
moraliter,
ter.

minant

minantur super operū suorum amulos. Nec ocioso Ioannis hic persona laudatur, qui vitæ amore posthabito, iustitiæ formam nec mortis terrore mutat. Hęc ille. Ecce igitur infallibile testimonium vitæ Ioannis, vestitus. sicut cum carcere, in quem detrusus non fuisset, si arundinis instar vento agitata, nouisset fauere principibus.

Circa tertium dicitur:

Sed quid exiſtis uidere? Prophetam? Etiam dico vobis, & plusquam prophetam.

F Hic Ioannes commendatur à prophetiæ gratiæ eminenti sublimitate. Ac si dicat: Si dignum vobis visum non fuisset egredi in desertum videre hominem nequaquam arduum similem, nec mollibus vestitum, at sane dignum erat exire in desertum & videre prophetam. imò plusquam prophetam. Sane quum iam duabus dilectis quæstionibus xps Ioannem excusasset, quia non decidisset à sui testimonii veritate, quandoquidem & constantissimus & vitæ quoque continentissimæ & asperitatis fuisset, adhuc ex duobus restat commendandus, vt eo minus suspicari quisquæ posset Ioannem de Christo dubitare.

Vt nostre fidei pui sum.
In quo etiam & nostræ in xpm fidei magnopere profectum est, vt nulla nobis hinc subrepat diffidentia cuiuslibet cogitatio, dū & nobis hic idē testis fortissimus atque irreprensibilis, & verbo restat & digito, dicens: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ego, inquit, vidi & testimonium perhibui, quia hic est filius dei. Et rursus: Qui credit in filium dei, habet vitam æternam. Qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira dei manet super eum.

Io. r.
Io. s.
Itaque Ioannis mentem in notitia saluatoris mundi (de quo vaticinati fuerant prophete) abundantius illorum quæque xps prædicat fuisse illuminatam, quum dicit: Etiam dico vobis plusquam prophetam. Quo modo igitur fieri potuisset vt in tam clara, in tam certa notitia tantæ veritatis mēs illa ambiguitate vel minima caligasset?

Io. s. v. t.
Io. s. p.
Io. s. r.
Par erat cæteris prophetis Ioannes in eo quod venturum nuntiavit, dicens: Post me venturus est, qui ante me factus est, cuius ego non sum dignus vt solum eius corrigiæ calceamenti. Sed omnibus maior prophetis, imò plusquam propheta erat, dum hunc quem venturum annunciauerat, iam adesse monstrabat, dicens: Ecce agnus Dei. Hic est de quo dixit:

dixit: Post me venit vir, qui ante me factus est (id est, mihi in immensum dignitate prælatus) quia prior me erat.

Sane maior omni propheta, inquit B. Ambrosius, in quo finis est prophetarum. Quia multo cupierunt videre quem iste baptizauit. Qui etiam hinc plusquam prophetam dicitur, quia supra omnem prophetarum omnium est dignitatem ministerium illud Ioannis, quo Dei filium baptizauit. Proinde secundum Chrysostomum, etiam in eo cæteris maior fuit prophetis, quod Christo fuit propinquior. Inter ipsum enim & Christum nulli alii interessere prophete, quemadmodum qui regi adsunt, eumque proximi comitantur, & nobilissimi habentur, & maximi.

Circa quartum dicitur:

Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

G Hic Ioannes commendatur ab officii sui dignitate. Angelus sane appellatur Ioannes, non natura sed officio. Angelus enim Græcè, idem significat quod Latine nuntius. Et quidem nuntius fuit Ioannes quem Deus misit ante faciem xpi preparare viam eius, vti postea ostenditur.

Ceterum superiore Homilia ostensum est. **CHRI**STVM ad propositam huius interrogationem, tu es qui venturus es an alium expectamus, gemino de se testimonio respondisse, videlicet testimonio operum, deinde testimonio scripturarum. De testimonio operum illic dictum est, restat hic dicendum de testimonio scripturarum, quod ipse hoc loco dignatus est inducere, dicens: Hic, scilicet Ioannes, est enim de quo scriptum est per Malachiam propheta: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, & sunt verba patris is temporaliter ad filium suum loquentis. Et mox sequitur: Et statim venit ad templum sanctum suum dominator quem vos queritis, & angelus testamenti quem vos vultis.

Ergo iam alius expectandus non est, certissimè enim iam venit qui expectabatur venturus: dñator quem vos quaeratis & serui domini, angelus testamenti quem volebatis id vos, quibus & testamenti credidistis & promissio. Et sequitur in propheta: Ecce venit, dicit dñs exercituum.

Iam

Mal. s.

G

Io. s. v. t.
Io. s. p.
Io. s. r.

Ioannes vt angelus.

xpm veni
messia est.

Iam enim venit, nam statim illum secundum veritatem huius scripturae venire oportuit, ubi missus est iste angelus ad hoc destinatus, ut pararet viam ante faciem eius.

Itaque propheticum imò diuinum hoc testimonium, vna cum supramemoratis operum Christi testimonio colatum non sinit ignorare (nisi eius qui ignorare vult) Iesum à Nazareth, qui putabatur filius Ioseph, illum esse dñato rem, & angelum testamenti, quæ quærebatis, quæ volebatis.

H Igitur istæ duæ interrogationes præmissæ (quibus sine dubio subauditur, Non.) auditorem attentum faciunt ad tertiam interrogationem qua interrogat, dicens: Sed quid existis in desertum videre? prophetam? Etiam dico vobis & plusq̄ prophetæ; & ita esse subiecta ratione mox probat, quum dicit: Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Attentis enim auribus hic opus erat, ut audito hoc propheticò testimonio, nō modo quæ tunc præsentis adierant turbe, verum etiam omnes populi qui hoc erant audituri, oculos aperirent, circumspicerent, ac intelligerent quid & quantum esset responsum ad interrogacionis huius intentionem: Tu es qui venturus es, an aliu expectamus? Nimirum hoc tale est, ac si diceret: Ioannes ante faciem meam officium agit angeli, quod vi delicet officium angeli quantum differat ab officio prophetæ, de scripturis sanctis requirendum est.

angelorum & prophetarum officia differunt. Gen. 18. Lu. 1. Officiū prophetarū.

Angelorum officium est, nō solum res venturas, siue iam instantes nuntiare, verum etiam ad certas mitti personas per quas oporteat res ipsas administrari, & earū corda præparare colloqui sui præparatione, qui digni sint operatione diuinitatis, ad quam oportet per fidem, per quam iustus viuunt, familiariter peruenire. In hoc officio primū post verbum promissionis fuerunt illi tres angeli, qui ad parentes Abraham in figura sanctæ trinitatis, hospitio eius fuerūt recepti, loquente in ipsis domino ac dicente: Reuertens veniam ad te tempore isto vita comite, & habebit filium Sara vxor tua. Nouissimus autem angelorū quod eiusdem promissionis administratori fuerit, Gabriel ad Mariam missus est virginem, ut eius mentē præpararet ad nuntiationem istā: Ecce concipies in utero, & paries filium.

Porrò prophetarum officium fuit, promissionem eandem, siue aduentū eius, absq̄ certis prænuntiare personis.

Exem.

Exempli gratia: Audite, inquit Esaias, dom⁹ David. Ecce Esaias virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomē eius Emanuel. Neq̄ iste, neq̄ quicquā alius prophetarū ad certam aliquā personam missus est, vt tale quid euangelizaret, neq̄ iste plusq̄ propheta Ioannes, qui ad hoc missus est à deo, vt præsentem xpm hominibus digito demonstrans, viam ante faciem eius ipsa demonstratione præpararet. Itaque per hanc excellentiam Ioannes plusq̄ propheta est, & angelus est. Alias autem causas propter quas Ioannes angelus vocetur, require si libet, Homilia secundam in natali eius.

Quòd autem ad præsens sufficiat ratione gemina, Ioannes angelus vocatur. f. Ratione virginitatis. Nam quia angelus vixit in solitudine, in contemplatione, in virginitate. Secundo ratione officii, vt nunc dictum est. Sane xpm angelus paucis nominauit personis. f. virginis, Ioseph, pastoribus, & magis: Ioannes hunc non paucis, sed palam toti mundo prædicauit.

Præparabit, inquit, viam tuam ante te. Ecce præcessit Ioannes vt & singulare præcursoris officium. Præiuit enim ante christum nascendo. Nam & sex mensibus, angelo teste, ante iuit, xpm conceptus, sex mensibus ante xpm natus fuit. Et sic cut xpm præiuit & prænuntiauit in hunc mundum venientem, ita & præcessit prænuntiauitq̄ ad inferos descendurum. Prout præparauit christo viam suo fideli testimonio, iuxta quod scriptum est: Vixit homo missus à deo, cui nomen erat Ioannes. hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt oēs crederet per illum.

Præparauit autem christo viam baptizando, & suo baptismo xpi baptismum præcurrendo: ad baptismi consuetudinē paulatim homines aduefecit, ne xpi baptismum post mortē ipsius domini conferendum, quasi rem insolitam, respuerent. Vñ ipse: Ego, inquit, baptizos vos in aqua in penitentiam. Qui autem post me venturus est, fortior me est, ipse vos baptizabit in spiritu sancto & igni.

Præparauit nihilominus xpo viam penitentiam prædicando. Sic enim prædicare cepit Ioannes: Penitentiam agite, adpropinquabit enim regnū celorū. Iisdē verbis cepit & xps postmodū prædicare. Quia erū audisset Ioannē vinctū esse, venit in Capharnaū, & ibi cepit prædicare, dicens: Penitentiam agite, adpropinquabit enim regnū celorū.

Future

Futura nihilominus confessioni peccatorum via quo
dammodo præparauit. Nā vt ex Marco superius citatū
Marc. 1. est, Ioanne prædicante in deserto baptisimū penitentiae in
remissionem peccatorum, egrediebatur ad eum omnis re
gio iudæe, & Ierosolymitę vniuersi, & baptizabatur ab
illo in Iordanis flumine confitentes peccata sua.

Præparauit etiam Christo viam in desertum ituro, vbi
quadraginta ieiunaturus erat diebus ac noctibus, dū ipse
ā primæua ætate habitationem deserti sectatus fuit.

K Præiuit deniq; Xpm moriendū (vt dictum est) & a
pud inferos aduentum ipsius nuntiandū. Et vt præcursor
nec istæ ad epilogum reducantur, Triplex fuit christi via
qua ipsum Ioannes præcurrit, videlicet, Via eius in mū
dum, Via eius in mundo, Via eius ex mundo. Via domini
in mundum fuit per incarnationem & natiuitatem. Via
eius in mundo, fuit per prædicationem. Via eius ex mun
do fuit per mortis perpersionem. Istis & aliis præmissis
rationibus patet q̄ merito beatus Ioannes præcursor do
mini dictus sit.

Ioānes vt stella ma Vnde & stella matutina recte comparatur, que & os
riturum solem ortu suo prænuntiat, & quum ille iā exor
tutina cōt fuerit, hæc lumine suo delitescit quodammodo oc
paratur. cumbit. Christus enim lux mundi est, & sol iustitię, que
Ioannes omnibus iam dictis modis quasi præcloro lum
ine præcessit. Verū Christo iam doctrinæ miraculorumq;
fulgoribus quasi propriis radiis coruscante, Ioannes tra
ditur, & pro iusticia & veritate moriens occubuit.

Ad hæc, sicut in firmamento cœli hac quæ dicta est stel
la matutina, luminosior pulchriorq; nulla est, imò cæte
ra omnia cœli luminaria (sole & luna demptis) claritate
sui luminis supererat, ita etiam sanctos omnes tam ve
teris testamenti q̄ noui Ioannes excellit, christo mox post
premissa dicente: Amen dico vobis, non surrexit inter na
tos mulierum maior Ioanne Baptista.

**Ioānis e
minencia**

Sed quæstio suboritur: Si enim & Christus propheta,
quomodo Ioannes maior est omnibus? Soluti Ambrosius
dicens: Sed inter mulierū, nō virginis natos. Maior enim
fuit Ioannes iis quibus æqualis esse poterat forte nascēdi.
Christus tantum & virgo mater, vtiq; duo illa in firma
mento duo luminaria magna, quasi sol & luna, sua vter
q; aliis incommunicabili dignitate, Ioanni præferuntur.

Domini

Dominica quar

TA ADVENTVS.

Miserunt Iudæi ab Ierosolymis sacer
dotes & leuitas ad Ioannem, ut in
terrogarent eum: Tu quis es? Ioan. i.

In hac sacri Euangelii lectione tria cō
prehenduntur. Primū est, solennis Iudæo
rum ad Ioannem legatio. Secundum est, Ioannis de semet
ipso irreprensibilis responsio, ibi: Et confessus est, & nō
negauit. Tertium est, de suo Ioannis ministerio veridica
recognitio, ibi: Et interrogauerunt eum.

Circa primum dicitur: Miserunt Iudæi ab Ierosoly
mis sacerdotes & leuitas ad Ioannem, nimirum seiscitaru
ros quis esset ipse. Vbi notandū est q̄ in euangelio domi
nica præcedentis Ioannes legatione missa Xpm de se in
terrogat, in euangelio presentī, missa ex Ierosolymis lega
tione de seipso quis qualis sit ipse interrogat. Ibi Ioānes
ā Christo commendatur, hic Christum Ioannes fidei testi
monio prædicat, itaque legatione solenni ab electo Iero
soly morum loco, nempe ciuitate regia & sacerdotali, nū
titiū nō quicumq;, sed dignitate venerabiles & officio emu
tes, quippe sacerdotes & leuitæ, ad Ioannem destinantur.

Vbi cernere est erga Christum inuideant & peruersitate
Iudæorum. Qui quum Ioannem tanti honoris delatione
fuerint venerati, qui signum nullū fecit, nihil huiusmodi
erga Xpm fecisse reperiantur qui signis à seculo non au
ditis deum se esse ostendit: quin potius post tot signa & in
gratæ genti beneficia collata, in cruce tandē peremerunt.
Sed quod Iudæi erga Ioannem, hoc Ioannes erga Xpm
prosequitur. Nam & delati honoris munus à se remouit,
& Xpm suo testimonio sublimiter (vt par erat) commen
dauit. Vñ & mox ante huius lectionis initium præmitit:
Et hoc ē testimonium Ioānis, q̄n miserit Iudæi ab Ierosoly
mis sacerdotes & leuitas ad eū, vt interrogaret eum: Tu quis es?

Et quidem non parum ad rem attinet scire harum re
rum quæ lectione comprehenduntur tempus & causam, **B**

**Iudæorum
contra
xpm in
uidia.**

**Ioānis er
ga xpm
sinceritas.**

B 2 præ

Tēpus loan-
gationis.Testimo-
nii loan-
nis sync-
ritas.

Lu. 3.

Xpi pro-
nam vt
ignora-
bat loā.

præsertim quum exinde possit dinosci vtrū de cælo an ex hoibus testimonium eius sit. i. vtrum ex coniectura humana, an ex prophetiæ spiritu testimonium Ioannis prodierit. Hoc ergo testimonium tunc loquutus est, quando legationē hanc ad ipsum miserunt Iudæi ab Ierosolymis. Videlicet, recens à deserto venerat, vbi vitā anchoriticā duxerat adeo incognitam hoibus, vt quando ipse venit, aut xps, aut Helias, aut vnus ex antiquis prophetis, ex oculis, & soli deo cognitis locis apparuisse, putaretur.

Quod vtiq; palam suffragatur veritati, scilicet quod non ex hominibus (vt prædictum est) sed de cælo testimonium eius fuerit. Non enim fama leui excitus venerat, quippe qui adhuc inter homines occultus degens, nihil famosum operabatur: neque ab illo per visibilem aliquem nuntium fuerat euocatus, sed (sicut Lucas refert) iussu venit prædicare & baptizare. At enim q; anno quintodecimo imperit Tiberii Cæsaris, factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto, & reliqua. Ergo nesciebat adhuc dominum Iesum secundum hominem, donec vidit eum venientem ad se inter turbas, vt baptizaretur ab eo in Iordane, & tunc reuelante eodem spiritu quo factum fuerat super eū verbum domini, cognouit esse Christum dominum ante cuius faciem ipse mittēbatur vt pararet viam eius. Vnde & postmodum dicturus est: Et ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritū dei descendentem sicut columbam, & manentem in eo, hic est qui baptizat in spiritu sancto.

Non tamen ignorabat venisse Christum, quum vtiq; ob hoc à deserto expulisset eum spiritus, vt veniens prædicando & baptizando, in super & mortendo, sue coram illo præcursoris officio fungeretur. Neque ignorabat dignitatem, maiestatemq; eius, quā & minoris gradus propheta non ignorauerat, sed secundum hominem nesciebat illum (vt dictum est). i. cuius figuræ vel habitus esset, aut vbi, vel quibuscum hominibus habitaret. Tanta ergo fidelitas & omni acceptione dignus est testimonium, quā to ad omni humano fauore purum, vel coniecturæ præsumptione constat esse liberum. Igitur non ab re posito testimonii huius tempore vel causa, nunc ipsa verba restant, eo ordine quo ad idē testimonium vētū est, differenda.

Nouē

Nouērāt iudæi ex lege & prophetis magnum regem christum esse venturum, nec defecturum regem vel principem de iuda priuſquā veniret ipse qui mittendus erat. Sic enim dixerat pater eorum Iacob: Non auferetur sceptrum de iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est. Iam verū sub oculis suis ea videbant, scilicet ablati esse sceptrum de iuda, & ducem de femore eius: præsertim cum in regno diuiso ac dilacerato quatuor alienigenæ per partes singulas principarētur. Hoc ipsum poterāt ex Daniele cognoscere, q; iam fermē ad finē vsq; decurrissent annorū hebdomadas quas ei angelus cognoscendo christi aduentū reuelauerat, dicens: Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populū tuū, & super urbem sanctam tuam, vt cōsumetur præparatio & finē accipiat peccatū, & deleatur iniquitas, & adductur iustitia sēpiterna, & impleatur visio & pphētia, & vngatur sanctus sanctorum. Sciebant autē sic à propheta prænuntiātū, & q; (vt dictū est) præfixum tēpus decurrisset. Igitur facile persuaderi poterāt vt erederent venisse christū ad omnem sonum a reſcti semper atq; suspecti seper aliquid audire vidipi, vt pote iuxta carnalē opinionem suā habiturū auream atq; gematā Ierusalē, & seculū carnalē, regnumq; viſtoriosum, ita vt iuxta prophetam capiētes essēt eos qui cōperant, & subliicerent exactores suos. Roma quoque tunc ditioni suberant. Hoc statim ad prædicationē Ioannis poterāt suspicari, in tantum vt ipsum esse christum existimarent.

Interea Ioannis baptistæ fama, sanctitatis virtutum Cur Iu- q; eius opinio crebrescere vehementer cōcepit, admirabilis dæi pſto omnibus singularem suæ vitæ sanctitoniām, zelum iusti erant loā- tiz & veritatis, prædicationis efficacā, & eatenus influ- nē p xpo- tum baptizandi officium: quibus rebus tante autoritatis factus est apud omnes vt quod vellet facillē illis posset persuadere, vnde secundum Lucam existimabat populus & cogitabant omnes in corde suo de Ioanne ne forte ipse Luc. 3. se esset christus. Itaq; magnopere cupiebāt vt se christum esse profiteretur. Libentius em̄ ipsi susceperant agnouisse q; sibi Messiam, quā ipsi christi. Quod quia christū minime laruit, ait de Ioanne: Ille erat luxerna a dēx & lucēs. Ioan. 5. Vos autem vultistis ad horam exultare in luce eius.

Accedit etiam ad hæc Iosephi testimonium, qui ait Ioan

E 3 1272

C
Iudæos tē
p' aduēt'
christi co-
gnouisse.
Gen. 49.

Dan. 9.

Iudæorū
expecta-
tio.

Vana.

Esa. 60.

Dñe q̄ vocabatur baptista Herodes occidit, virū valde ho-
Ant. r. 8. num, qui p̄cipiebat Iudgis virtutē operā dare, rusticā
Iac. r. 4. colere, in deum seruire pietatē, & per baptismū in vnū
Iosephi te coire tum demū baptismū acceptabile fore, si nō solū ad
simoniū abluenda pecā sumatur, verū etiam ad castimoniā corpo-
de Ioāne. ris atq; anime iustitiam, purificationemq; seruetur, om-
nisc̄q; pariter virtutū velut signaculū & custodia quedā
fidelis habeatur. Et quum ab eo huiuscemodi p̄ceptado
cerēt, ad audiendum cum plurima turba concurrebat
P̄ceptisq; eius ac monitis parata plebs erat in omnibus
obedire. Hęc Iosephus. Hinc etiam be. Augustinus. Non
mitterent, inquit, iudgi ad Ioannem, nisi mouere n̄tur ex
cellentia autoritatis eius, quia ausus est baptizare. Et se-
cundum Christostomum, sic fide dignum existimauerunt
esse Ioannem, vt ei de seipso testimonium dicenti crederēt
Vnde dicitur: Vt interrogarent eum. Tu quis es?

Rupert⁹ Veruntamen carnalē illorū spem nō parū offēdebat
Quidiudē q̄ humilitatē penitentiā p̄dicabat: & genimina vipera
os i. Ioāne rum faciendo dignos fructus penitentię fugere a ventura
offēdebat ira cōmonebat, & ita oīno regni dei leges suis vitiiis (qui
bus libenter inhērebāt) cōtrarias illo p̄dicatē fore audie-
bant. Miserūt ergo legationē (sicut iam dictū est) interro-
gantes. Tu quis es? Tu, inquit, homo tanti n̄pis, q̄ tāta
aut horitate nouum baptismi ritum inducis, quē te esse di-
cis? Nimirū audire cupiebant (vt dictū est) ex ore ip̄s? nū
ip̄e esset christus prout vulgo iam existimabatur.

Vbi notatu dignissimū est, q̄ grauius hic Ioannes fit
E tentatus. Tentauit semetipsum diabol⁹ vt similis esset al-
Tentatus tissimo in cōelum, inquit, condescēda super astra dei ex-
ioannes si altabo solum meum. Ascendam sup̄ altitudinē nubium,
delis p̄mā similis ero altissimo. Tentata fuit per diabolū ipsū Eua
fit. vt sese Deo cōpararet, ut enim tentator ait: scit deus q̄
Esa. r. 4. in quocūq; die comederitis ex eo (nimirū fructu ligni ve-
Gen. 3. riti) aperientur oculi vestri, & eritis sicut dii, sciētis bonū
& malum. Itaq; sicut in celo lucifer, & Eua in paradiso
ita & hic Ioānes tentatur in deserto, vt similem se faceret
Deo, vt se christum esse profiteretur. Graui sanē & ma-
Tentatus grauius gna hęc etiā ad blasphemā tentationis suggestio, vsq;
adeo, vt grauius sub cōelo peccare nemo posset q̄ hic Ioā-
nes, si post eā gratiarum sibi collata dona sese Messiam
professus, Deum vtiq; blasphemasset,

At ille

At ille arundo non erat, vt tunc suggestiois & ten-
tationis huiuscemodi agitari posset, & a veritate defectū
sed nec homo erat mollibus vellitus, vt p̄conita famā
menturam suā excederet, quasi palpantiū man⁹. Mollis
assensu exciperet, quo modo faciunt ij qui in domibus re-
gum sunt, quia potestatem habentes gratulantur, q̄ ab
adulatoribus suis beneficiū vocantur.

Circa secundum dicitur:

Et confessus est, & non negauit. Et confessus est
Quia non sum ego Christus.

Hic ponitur Ioannis de semetipso responsio irrepre-
hensibilis. Est autem eius hęc respōsio quadruplex, iuxta
quatuor propositas sibi interrogaciones. Quarum prima
hęc est: Tu quis es? Quū vellent querere nū ip̄e esset chri-
stus prout omnes eum esse existimabant, noluerūt tamē
id apertē proferre, ne temerarij putarentur. Hanc enim
illorum fuisse intentionem, ex Ioannis respōsione colligi-
gitur, qui non verbis, sed adiectiui & intentioni eorū re-
spōdens, ait: Non sum ego Christus. Nam quis ip̄e esset
vltimo tandem eloquut⁹ est, vbi ait: Ego vox clamantis
in deserto.

Porro secundum Origenem (sicut & superius di-
ctum est) tempus aduentus christi populū tunc crecebat
quasi iam p̄sēns existens, legis peritis & sacris scriptu-
ris christi tempus sperati colligentibus, quamobrem nō Messie
nulli Messie sibi nomen temerē vsurparunt, Iosepho per
hibente sicut Theodas, & Iudas Galilæus. Vnde & in parant.
Actus Apostolorum Gamalie in concilio Iudæorum Actus.
5. differente, scriptum est:

Ante hos dies exiit Theodas, dicens se esse aliquem:
cui consensit numerus virorum circiter quadringentorū
qui occisus est, & omnes qui credebant ei dissipari sūt &
redacti ad nihilum. Post hunc exiit Iudas Galilæus in
diebus professionis (id est, quibus per singula capita cen-
sus Cæsari in signum subiectionis persoluebatur) & auer-
tit populū post se, & ip̄e perit, & quorūq; consensu
rūt ei dispersi sunt. Quum ergo seruentius christi expecta-
retur aduentus, Iudæi transmittunt ad Ioannem, per hoc
quod est, tu quis es, cōiicere volentes si ip̄e hęc Christum
fateretur.

E 4 Non

Rupert² Non sum ego, inquit, Christus. Verax utiq; veritatis præco cauit sapienter mortiferi diuini nominis aduertariū, velut is qui quā paranymp̄hū se esse sciret, clanculū, ad ipsam veniēdo, ipsūm se esse mentiri nollet. Nā (vt dicit Chrysoſt.) deuoti famuli est nō solum nō rapere gloriam domini, sed & oblatam a multis, respuere.

G Vbi planē Ioānis humilitas cōmendat̄, qui quā tantę Gregori² virtutis esset vt x̄ps credi posset, elegit solidē subsistere in se ne hūana opinione raperetur inaniter super se. Nam Ioānishu² militas, confessus est, & non negauit: confessus est, quia non sum ego Christus, sed qui dixit non sum, negauit planē quod nō erat, sed nō negauit quod erat, vt veritatē loquēs eius membrū feret, cuius sibi nomē fallaciter non vsurparet.

Rupert² Vbi & illud norandū est, q̄ Euangelista hęc negatiuā enuntiationē qua Ioannes ait, nō sum Christus, confessio nem esse adfirmat: hoc nimirū intendens, vt hoc maxime loco Ioannē baptistam Christi confessorē esse sentias. Nam si Christum se esse dixisset, vel ita opināribus cōsternisset, eum proculdubio qui Christus est, x̄pm esse negasset. Igitur ex hoc factis cōstat, quia dum dicit pro testimonio x̄pi, non sum ego x̄pus, vno & eodē dicto christum confessus est, christum non negauit, ac per hoc verus hoc loco x̄pi confessor claruit. Itaq; Ioannes fidelis x̄pi cōfessor & testis, & ipse dignū recepit testimonium, pronuntiantē se Euangelica veritate: Et confessus est, & nō negauit: & subaudias, x̄pm: quem p̄fecto negasset, si aliud dixisset q̄ dixit: Non sum ego christus.

Eccē ad primam illorum sciscitationem prima & irreprehensibilis Ioannis responsio, sed nondum sciscitandi finis. Sequitur enim:

Et interrogauerunt eum: Quid ergo? Helias es tu? Et dixit: Non sum.

H Audito q̄ se esse Christum negasset, rursum interrogant Cur de Helia querunt venturū esse ante christū, iuxta quod prædictum erat per Mala. 4. Malachiam prophetā dicentem: Ecce ego mitto vobis dicit dominus Heliam prophetā antequam veniat dies domini: Cogitabant ne forte ipse esset Helias, q̄ ip̄sius cū Helia in vita & moribus gradūs esset similitudo, Itaq; inter roga-

rogauerunt: Helias es tu? Et dixit: Non. Quasi dicat. Iuxta sensum & opinionem vestram in persona helias ille Helia se esse negat. Non sum, qui in igneo curru quōdam raptus est in cælum, futuro tempore referendus, sed sum homo alius ante annos circiter triginta patre veterano, & matre sterili eademq; proeuēta ætate, progenitus.

Sic enim distinguendū est, quia videlicet sine vlla exceptione heliam se esse negare non poterat. Alioqui contra dixisset x̄po dicenti de illo ad turbas: Si vultis recipere, Ioannes ipse est helias: Nunc autē quomodo nō repugnet perspicuū est. Nam quod ait dñs, ipse est helias mystice est, ac si dicat: In hoc est helias quod iuxta euang. Iij testimonium venerit in spiritu & virtute heliæ, & eadem cum illo spiritu gratiam acceperit.

Sed & Ioannes vitæ austeritas, rigorq; mentis & habitus, pares sunt. Ille in heremo, & iste in heremo visitabat & vterq; zona pellicea cingebat. Ille quia regē Achab & Iezabel impietatis arguit, fugere cōpulsus est. Iste quia Herodis & Herodiadis illicitas arguit nuptias, capite trucidatur. Sed & idcirco Ioannes helias à dño vocatus est, quod sicut iuxta dictam Malachiæ prophetiā helias præcessurus est, & venturum iudicem nuntiaturus, sic Ioannes primū x̄pi præcesserit aduentum, & vterq; hic primū, ille secundū aduentus nuntius sit. Itaq; mystice est, quod Ioannes à saluatore helias dictus est. At illi mysteria non auctebant, sed tantum an ipse in persona helias esset sciscitabantur.

Contrarium itaq; non est sententiæ veritatis quod heliam se esse denegat, quia quod mystico intellectu verū erat, illorū sensu qui interrogabant, si diceret: Helias ego sum, falsum fuisset.

His responsionibus acceptis, necdum contenti, etiam tertia interrogatione Ioannem discutiunt, dicentes:

Propheta es tu? Et respondit: Non.

Et hoc planē verū est, licet de illo dicat dñs. Quid existis? In deserto videre? Prophetā? Etiā dico vobis & plusquā prophetā. Ioannes enim virtute quidem p̄pheta erat, sed officio p̄pheta nō erat. Quod autem officio propheta non fuerit, palam fit ex prophetici officij definitione.

Prophetarum officium fuit, verbum domini antequā caro

Luc. 1.
Ioānis cū
helia simi
litudo.

Mat. 11.

caro fieret, carnem assumpturum esse, dicitis præntiare, Officium factis præfigurare. Nam & si sunt & fuerit plurimi qui ppheta- diuersis in rebus prophetiæ spiritu perdoceri meruerit, eostamen solos in pphetarum catalogo sancta ecclesia cõputat, qui de summis rebus, id est de incarnandi verbi mysteriis sancti spiritus oraculum mente perceperit, voceq; & literis mundo annuntiauerunt.

Ioannes autem nõ hoc modo æterni Dei verbo obsequitus est, quippe qui nõ in vmbra futurorũ, sed in veritate erat præsentium, neq; præferebat ppheticũ sermo nem, cui attendendum esset tanquam lucernæ lucetĩ in caliginoso loco, sed prætento digito monstrabat verum solem mundo iam exortum. Legitur officio propheta non erat: Virtute autem vel gratia, propheta, in nõ plusquã ppheta erat, quia videlicet præsentem prophetarum omnium verticem Christi contingens, ipsius mysteria prophetis omnibus familiaris nouerat.

K Sed dicit aliquis: Quor interrogatus vtrũ esset ppheta, quõ de officio negauit, de virtute vel gratia pphetali quẽ in se erat reticuit? Videlicet, q̃a est hi qui interrogabat ex aduerso cõsisteret, quod & paulõ post euãgelista latẽter innuit, cũ dicit: Et q̃ missi fuerãt, erãt ex pharisæis, cũ ergo insidiose interrogare staret ex aduerso, nec aĩo discendi venissent, nõ placuit spiritui sapientiẽ in aĩo sententiã præcursoris habitanti alio modo idignis respondere. Tantum ergo ad interrogata irreprehensibili parcitate verborũ respondit. Sed nemo iure reprehenderit quod non respondet vltĩ vel tĩlter q̃ exigimõdus inquisitionis.

Qualis p Vel potest dici, quod cum plures in Israel æditi fuerint propheta (vt dicit hic Origenes) vnus de quo Moyses propheta loquitur, præsertim expectabatur, prædixerat em: Propheta vobis suscitabit Deus ex fratribus vestris, sicut me, illi parebitis. Sciscitatur ergo interrogatores isti nõ si foret propheta simpliciter, sed cũ articulo in Græco sermone ponitur. Propheta (inquit) iesu tu? Per singulos enim pphetas nouerat populus Israel neminẽ eorum fuisse hũc, quẽ Moyses p̃nuntiauerat, qui (sicut Moyses fecerat) mediũ staret inter deũ & hoies, & accepto testamẽto a deo, illud tradidisset discipulis. Hoc autem tanti tamque singularis prophetae nomen illis Christo minime tribuentibus, sed arbitraticus alium quempiam ab illo

ab illo, propheta illum fore, Ioannes sciuit, quoniã ille propheta nemo alius quam Christus esset. Sciens ergo se illum magnum prophetam id est mundi saluatore, auctoritatemq; noui & æterni testamenti non esse interrogat? num ipse propheta ille esset, rectẽ respondit: Non.

Adhuc ergo iam quarto sciscitatur. Vnde sequitur: Dixerunt ergo ei: Quis es, ut responsum demus his qui miserunt nos? Quid dicit de teipso?

Quamdiu ij qui sibi sapientes & prudentes videbantur, interrogationibus irreuerenter habitaculum tantæ Chysof. sanctitatis pulsauerunt, simplici negatiõẽ iuxta modum interrogationis (vt par erat) cassi sunt.

Verũ quia nemo est bonus seruus sine ministerio, nec bonus nũtiũ sine respõso, quõ nõ fuisset illis scire de Ioã ne qd erat, q̃a nec xps, nec Helias, nec propheta, nisi etiã scirent quid erat, adhuc acris institerunt, dicentes: Quid dicitis de teipso? vt responsum demus his qui miserunt nos. Sperabant sanẽ aliquid magnum & nouum audire.

Vbi est cõsiderare Ioãnis auctoritatẽ, q̃a & testimoniũ Quãta Io suũ de seipso Iudeis erat acceptabile, (vt iã dictũ est) qui anisapud Iudæos xpo de se testimoniũ dicẽtẽ, dixerunt: Tu de teipso testimoniu phibes, testimoniũ tuũ nõ est verũ. Quõ ergo & xpi, & Helig, & pphet, nõ a de se negasset, tũ emixe appetebat ras, scire quardã Ioannes de seipso, & quem se esse diceret. Ioan. 3. Tũ delectis illis ad se nũtiis hoc de seipso respõdit, quõd nec interrogare ipsi nosset, nec quõd auditum p̃ æ altitudine mysterij vllatenus possent attingere, dicens:

Ego uox clamantis in deserto, dirigite uia dominici, sicut dixit Elaias propheta. Et qui missi fuerant, erant ex pharisæis.

Responsum sanẽ magnum, sed quod non intellexerit M qui missi ad eum venerant. Nec mirum. Nam illi qui ta Arrogantes videri magis volunt q̃ esse, nescire malunt q̃ diũtũ typus scire, quales vtriq; erãt isti, q̃ oĩs hoc ad Ioãnnẽ missi sunt, quia tales estimabatur q̃ possent cõprehẽdere eõs responsum, & de oĩbus quẽ dicerent certũ habere iudiciũ. Sed præuẽ prudẽtes desinãt aũ retrorsum, & hoc respõsum dissimulatores callidi quã nõ audierint, surda aure p̃ e reũt. Sed nos prout datũ fuerit hoc respõsum expẽdam.

Primum

Rupert⁹ Primum igitur per hoc quod ait: Ego vox clamantis in deserto intelligi datur, quia contemporalis Christo se esse faceret, nempe cuius ipse vox sit. Et aduerte quod sicut iohannes dictus est a Christo helias, non quidem in persona, sed officio, ita etiam officio vocem se esse faceret. Et hoc propter duo.

Ioānes Primo quia vox est manifestatio verbi quod vtiq; nunc aliud quam mentis conceptus est, Quoniam ergo deus Patet Verbum suū iam nunc incarnatum per beatum iohannem mundo manifestum fecit, ideo ipse recte vox dicitur. Vnde ipse de eodem dei verbo incarnato, id est, dño Iesu xp̄o ait: vt manifestetur in Ibrael, p̄pterea ego veni. Ipse enim fuit homo missus à deo in testimoniū, vt testimoniū perhiberet de lumine, id est, de christo, qui ait: Ego sum lux mundi, sequitur: Vt omnes crederent per illum.

Secundo B. iohannes vox dicitur, quia vox è propi quo manifestat eum cuius est. Potest enim se quispiam manifestare vel per interpositam personam, vel per vocem propriam. Et quum aliquis sui aduentum nuntios premitit, adhuc non dicimus eum adesse, Verum audita voce eius, dicimus: Ecce hic est. Prop̄pheta omnes ante iohannem nuntij fuerunt, venturum mundi redemptorem annuntiantes, iohannes verò qui missus est ante faciem christi parare viam eius, vox christi fuit. Quod vtiq; longè maius erat quàm esse vel Heliam, vel quemlibet prophetarum. Et quidem magnus esse perhibetur, de cuius aduentu & officio Esaias longè ante varicinat⁹ est. Sicut dixit, inquit, Esaias propheta.

N Proinde magnum & reuerendum oportebat esse hūc testem propter indigentia filij hominis, pauperis & egeni propter nos facti, & propter nos magno testimonio indigentis. Propterea tantus ac talis venit qui testimonium perhibens dignus esset audiri: imò non posset contemni. Et quidem ipse iohannes non nimis vtroneus, imò nimis importunè pulsatus ab inquirentibus, nimisq; discussus quis ipse esset, hæc tandem respondit: Ego vox clamantis in deserto. Sanè quando venit ista vox clamantis, tam magnificè venit, vt cōceptus ex vtero senectutis & sterili Gabriele archangelo annūtiante, spiritu sancto repleretur necdum in lucem editus, tantis nativitate eius concomitantibus signis, vt timerent omnes vicini, & sup̄ omnia monē

via montana iudææ diuulgarent hæc, & ponerent oēs q̄ audierant in corde suo, dīcētes: Quis putas puer iste erit?

Ego, inquit, vox clamantis in deserto. Ac si dicat: Ego ille sum, & illa vox ego sum, quam Esaias interiori auditu clamantē vobis audiuit, vt paratis vias eius, quia nunc adest, scilicet Christus. Clamo nunc vobis, parate viam domini: quia dico vobis, penitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Tanta hæc vox est, vt propheta tanto ante tempore hanc in spiritu audiens, gaudio attonitus exclamauerit, dicens: Vox clamantis in deserto. digna ergo est, inquit, vt & vos mihi credatis, quū vobis ostenderem Christum. Sicut enim ad hoc facit vox vt verbum audiatur, sic ego ad hoc natus sum, vt per ministerium meum Christus qui est incarnatum æterni Patris verbum, præsens agnoscatur.

Parate, inquit, viam domini. Quasi dicat: Iam in via dñs est, præsentis vitæ viam ingressus est. Ad opus grandæ nunc proficiscitur. In via nunc est, Ecce tanquam sp̄sus procedens de thalamo suo, exultauit vt gygas ad currendam viam. Sed vnde venit, & quò est iturus? A summo cælo, inquit, egressus est, & occursum vsq; ad summum eius. Nolite δ iudæi nolite obuiare, nolite resistere, nolite ei oblationis offendicula ponere. Nam super quem ceciderit, comminuet eum. Væ illis, quorum scelerem in morte tradendus est. At illi surda (vt dictum est) aure clamorem eius præterierunt, quasi nihil illis dixerit.

Sed nos surditatis istorum exemplum execrantes, audiamus & attendamus cuius clamantis iohannes vox fuerit. Ipse vtiq; clamans est, qui stabat & clamabat: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Clamat iterum: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Denique omnis vita, omne tempus quo hic in carne degit, clamor fuit, de quo per Apostolum dicitur: Qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesq; ad eū qui possidet illum à morte saluum facere, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia. Huius clamantis iohannes primo vox fuit, Humilitas quippe vocem nō habebat, sed ignotus habitabat in ciuitate Nazareth, quum iam tricesimum inciperet annum ætatis.

Porrò sicut verbum nostrum clara & sonora voce in dīget vt melius audiat, ita dei verbum, caro factū (vt dictum

Cui⁹ clamantis vox iohā.

Heb. 1

Forti te-
stimonio
op^o erat
Christo.
Mat. 21.

Ioānis te-
stimonio
& nos cō-
firma-
mur.

Greg.

Mat. 4.
Via dñi
quæ st.
Ioan. 14.

dictum est) testificante Ioanne indigni, ut homines in eo minus scandalizarentur. Vnde non solum apud simplices verum etiam apud inuidentes, & voluntarium patietes scandalum, autoritas Ioannis causam eius persæpe defendit, ut illic, quum dicerent ei: In qua potestate hæc facis? respondens dixit eis: Interrogabo vos & ego vnum sermone, quem si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua potestate hæc facio: Baptismus Ioannis vnde erat, & celo, an ex hominibus? At illi cogitabant intra se dicentes: Si dixerimus è celo, dicit nobis: Quare ergo non credidistis illi. Si autem dixerimus ex hominibus, timemus turbam. Omnes enim habebat Ioannem sicut prophetam. Et respondentes dixerunt Iesu: Nescimus, ait illis & ipse: Nec ego dico vobis in qua potestate hæc facio.

Nec tamen illius temporis homines tantum attendere debemus, sed & omnes gentium nationes vsque ad finem seculi. Quamdiu enim prædicatur Christus in hunc mundum aduentus, adest hic idem testis Ioannes, & testificans digito suo confirmat, quia Christus alius non fuit, nec est, nec erit, nisi is qui putabatur filius Ioseph.

Cæterum vbi hæc vox clamauerit, attende. Vox clamantis, inquit, in deserto. In deserto clamat, quia derelictæ ac desititæ iudeæ solatiū sui redemptoris annuntiat. Sed & in deserto clamare idcirco dicitur, quonia ad penitentiam agendam hortabatur. Desertum enim agendæ penitentiae locus conueniens est. Vnde & dominus penitentiae agendæ in semetipso nobis præbatur exemplum, quadraginta diebus & noctibus ieiunauit in deserto.

Clamat autem & dicit: Dirigite viam domini. Moraliter via domini ad cor dirigitur, quum veritatis sermo humiliter auditur. Via dñi ad cor dirigitur, quum ad præceptū eius vita preparatur. Vnde scriptum est: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Quisquis ergo mentem in superbia eleuat, quisquis auaritiæ æstibus anhelat, quisquis se luxuriæ inquinatōnis polluit, cordis ostiū contra veritatem claudit, & ne ad se dñs veniat, claustra animi feris victorum damnat.

Et qui in se fuerant, erant ex Phariseis. Videlicet ex eis qui non dei, sed suam quærebant gloriā, qui tulerant clauem scientiæ, & nec ipsi introibant, nec alios intrare sin-

nebant

nebant. Quo vitio nunc Ioanni inessebant, non solum non penitentes, sed & alios ad penitentiam inuitari non ferentes, ut ex sequentibus patebit. Vñ & apud Lucā scriptum est: Lu. 7
Et ois populus audiens, & publicani iustificauerunt deum, baptizati baptismo Ioannis. Pharisei autem & legisperiti, cō filii dei speruerunt in semetipsos non baptizati ab eo,

Homilia altera

T interrogauerunt eum, & dixerunt ei:
E Quid ergo baptizas si tu nō es Christus, neque Helias, neque propheta? Ioānis. i.

In hac parte euangelicæ lectōnis tria cōprehenduntur. Primum, est Phariseorum apud Ioannē inuidiosa interrogatio. Secundū, est Ioannis ad interrogata modesta responsio ibi: R. dicit eis Ioannes. Tertium, est Ioannis de Christo fidelis testificatio. ibi: Medius autem vestrum stetit.

Circa primum attende quoddam hi qui missi fuerant ad Ioannem grande aliquid & inusuetum ab eo audire sperauerant, ut videlicet affirmaret se vel Christum esse, vel Christi præcursores Heliam, aut saltem aliquem ex prophetis. Quum autem ille Christum, Heliam, & prophetam renuens, diceret se esse vocem clamantis in deserto, modicum hoc esse, & nihil tale, quale cupiebant audire, reputauerunt, quia diuina mysteria non intelligebant. Itaque iam ei indignati inuidiosa hunc interrogatioem discutunt, dicentes: Quid ergo baptizas, si tu nō es Christus, neque Helias, neque propheta?

Quod (secundum Origenem) dixerunt non quasi baptizari cupientes, sed volentes eum à baptizando prohibere. Et quem blanditiis non valuerant supplantare, ac cussationem ei innectere tentant, cogentes eum, ut diceret se esse quod non erat. Alioquin audaciæ esse quod baptizaret, si non erat Christus, nec præcurior illius, nec præco, id est, propheta. Ecce ut clauē scientiæ ferentes ipsi nō in troierūt, & volentes introire prohibuerūt. Non enim satis erat eis prædicante turbis Ioanne penitentiam non agere, sed & alios inuidebāt ad baptismū penitentiae inuitari. Quando

A Ioāne in-
terrogātū
iustitio

B Quando igitur miserunt Iudæi ab Ierosolymis sacer-
dotes & leuitas ad Ioannem (sicut dictum est) & illi sic
eum interrogauerunt, sic percunctati sunt, tota expectate
synagoga Iudæorum & Pharisæorum à quibus missi fu-
erant, tunc Ioannes de xpo testimonium perhibuit de quo
& in præcedentibus dictum est, & in consequentibus est
dicendum. Tunc sane audita est vox clamantis in deserte,
imò à deserto venientis vbi solitarius & Helias per-
suasim vitam aluerat, vitam (inquam) qualem esse dece-
bat rebus legitimis & irreprehensibilis, ne oculi qui visuri
erant præsentiam veræ acris quippiam haurirent de om-
ni quæ in mundo est concupiscentia carnis, ne digitus, quo
præterito demonstraturus erat agnum dei, vel manus, quas
subiturum, & à quibus baptizandum erat caput angeli-
cis potestatibus reuerendum, aliquid tangerent de omni
massa picis coquinantis: & pulchritudo oris, à quo pri-
mum audiendum erat testimonium gratiæ & veritatis,
aliquo modo desolaretur, loquendo aliquid vani aut
ociosi sermonis. Tunc, inq̃, audita est vox magna, vox p̃-
clara, à deserto venientis, imò & illi deserto clamantis,
vbi quondam habitauerat iustitia, nunc autem homici-
dæ, quos eadem iustitia, deserentes (e, deseruit, ex quorum
conuentu & hi erant, quibus insensentibus Ioannes hoc,
qui sequitur, modo respondit:

Circa secundum dicitur:

Ego baptizo in aqua.

C Hic ponitur ad interrogata Ioannis modesta respon-
sio. Videbantur interrogatores illi præsentificare quod
Christo competeret baptizare, promittente per Ezechie-
lem Domino, & dicente: Effundam super vos aquam mun-
dā, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris,
sed Ioannes iam se Christum esse negauerat, ergo munus
alienum vsurpare Pharisæis videbatur. Quibus ipse re-
sponderet dicens:

Ego baptizo in aqua. Quasi dicat: Ego quidē nō ab re,
aut vti vos putatis, absq̃ cælesti autoritate, aut à meip-
so veni, sed missus à deo baptizo in aqua, Quasi dicat: Nō
est multū querendum de baptismo meo, quum sit in aqua
tantum, quum corpus solum lauet, non animam. Vnde
Gregorius Ioannes, inquit, non sp̃i sed aqua baptizat,
quia peccata soluere non valens, baptizatorum corpora

per

per aquam lauat, sed tñ mentem per veniam non sanat.

Cur ergo baptizat, qui per baptismum peccata non re-
laxat, nisi vt præcursoris suæ ordinem seruans, quem na-
sciturum nascendo præueniret, baptizatum quoq; do-
minum baptizando præueniret: & qui prædicum factus
est præcursor Christi, baptizando etiam præcursor eius
fieret imitatione sacramenti: Baptismus ergo in remissio-
nem peccatorum quia dare non poterat, prædicabat.

Promde & si baptismus Ioannis remissionē nō cōfer-
ret peccatorū, valuit tamen ad plura. Primo ad significā-
dum baptismum Christi vt dictum est, quem & si multè
præfigurauerant veteris testamenti figura, baptismus tñ
Ioannis hunc clariùs præfigurauit, & expressius, ad eò vt
necesse fuerit hunc ab illo discernere, prout post dicitur.

Secundo, quia baptismus Ioannis non tantum præpa-
rabat, sed paulatim etiam assuefaciebat ad Christi: bap-
tismus suscipiendum. Non tamen (sicut dictum est) bap-
tismus iste sacramentum erat, quemadmodum tornea-
mentum quo se milites ad bellum assuefaciunt, bellum
non est, tamen si speciem belli præendat.

Tertio quoque fuit vtilis baptismus Ioannis ad chri-
stū dñm manifestādū, sicut ipse testat̃ dicens: Vt manifesta-
ret̃ in Israel, p̃pterea veni ego in aqua baptizās. Siquidē
illo baptizate manifestat̃ est christus & apparit̃e sp̃s
sancti in specie colūbæ descendētis sup̃ eū, & voce patris ad
testātis, & dicētis: hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹? qui mihi cōplacui.

Ne quis autem in Ioannis baptismo erraret, putans
sibi hunc absque Christi baptismo sufficere ad salutem,
Ioannes ipse præcauit, baptismū suum à Christi baptismo
clare distinguens. Vñ in euāgelio secundū Matthēum ipse
loquitur, dicens: Ego quidē baptizo vos in aqua in penitē-
tiam. Qui autem post me venturus est, fortior me est. Ipse
vos baptizabit in spiritu sancto & igni. Idē patet mani-
festus ex iis quæ Lucas in Actis apo. refert loquente Pau-
lo, & dicente: Si spiritu sanctū accepistis credentes? At illi
dixerūt ad eū: Sed neq; si spiritu sanctus est audiuimus.
Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In
Ioannis baptismo. Dixit autē Paulus: Ioannes baptiza-
uit baptismū penitentię populū, dicens in eum qui vētur⁹
esset post ipsum vt crederet, hoc est in Iesum. His auditis
baptizati sunt in nomine Iesu. Et licet Ioannis persona

F

omni

Qualē eē
decebat
testē xpi.

Vox cla-
mantis in
deserto.
Esa. i.

Ezec. 36.

Ego bap-
tizo in
aqua.

Luc. 3
D
Baptism⁹
Ioānis
qualis ius
in
Mat. 3

Act. 10.

Baptismi omni sanctitate & gratia commendetur, non tamen propter hoc baptismus suus plus habuit efficaciam. Non enim minister sanctitas est attendenda in hac parte, quasi illa baptismum commendat, sed ille tantum, de quo Ioannes perhibet, dicens, Christus per virtutem designans: Hic est qui baptizat in spiritu sancto. Eadem deinde proinde ratione baptismum sacramentum nihil detrahit ministeri iniquitas. Unde patet quod Christi baptismum opus habebat a sancto Ioanne baptizati, sed denuo baptizari non debet qui etiam ab haereticis secundum ritum ecclesiae, suae etiam in locis foret baptizati. Non enim est quod minister in hac parte consideret, siue ille probus sit siue impius, Christus est qui baptizat, Colubina baptizat, Satis est quod minister illud agere intendit, quod ipsa sancta facere solet & intendit ecclesia, de his quoque materia & forma obseruatis. Contrarium horum asserere error est, & haereticis donatistarum, qui baptismum haereticorum reiciebant, in tunc cui sacerdotis catholici copia non negatur, officio haereticum in baptizando vti non debet.

Proinde si aliquis quaerat & dicat: Qui etiam sanctos Apostolos cōstet plurimos per orbem terrarum baptizasse, & quidem baptismum potiori, qui fuerit iste Ioannis, quia sanctus Ioannes Baptista, nosse singulariter est insignitus, & quia non etiam ipse Petrus, vel Ioannes apostolus, vel Paulus, vel Philippus, baptizati nosse censent? Vtique, quia ille solus christum meruit baptizare, qui tactu sua sacrosanctae carnis mundam animam vim aquae contulerit. Et qui ille sit caput ecclesiae, Ioannes qui hunc baptizauit propter honorem, titulo hinc insignitus, ab vniuersa ecclesia baptisae nomine salutatus.

Poteit autem ad hoc secundum Augustinum & alia ratione assignari, videlicet: Quia et si baptismus Ioannis, sacramentum non erat, baptismus tamen Ioannis erat, & nihil aliud nisi Ioannis baptismus: tamen non ab homine, sed a Deo est factus, Apostolorum autem baptismum non illorum, sed Christi erat, qui solus verus, & per suam virtutem baptizat ad salutem, dicente apostolo: Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Ipse enim est qui ex tunc dicitur solus Christus ostendens, dicit: Ecce agnus dei, ecce qui tollis peccata mundi. Nemo sibi arroget quod ipse cuiuspiam tollere possit peccata, qui hoc solus ipse possit, qui vniuersis pro oibus sanctis quibus obtulit immaculatum deo, cuius sanguinem dicitur dedit, nostras ab operibus mortuis ad seruandum deo viuere, itaque apostoli alieno baptismum baptizantes id est

I
Ioannes
cur singu
lariter ba
ptista vo
cetur.

Sup. Io.

Rom. 6.
Solus Christus
Verè bap
tizatus.
Ioan. 1.
Heb. 9.

id est, Christi, baptisae dicitur non sunt, quomodo Ioannes a suo baptismum, est baptista appellatus. Circa tertium dicitur.

Medius autem vestrum stetit, quem uos nescitis.

Hic ponitur Ioannes de christo fidelis & vera testificatio, Medius, inquit, vestrum stetit. Vbi Gregorius: Ioannes mysterium nostri redemptoris adnuntians hunc in medio hominum & stetit asserit & nescitis, quia per carnem dominus apparens, & visibilis extitit corpore, & inuisibilis manifestate.

Sed & medius eorum stetit, nempe mediator dei & hominum, homo Christus Iesus. Medius ipse Phariseorum stetit, quia & ipsos deo volebat adiungere, sed ipsi nesciebant eum, quem uos, inquit, nescitis, quod secundum Orientem exprobrando Pharisei dixit, quod illi expectantes Christi aduentum, nihil tamen arduum de eo contemplantur, solum hominem sanctum eum fore existimantes.

Ad haec (secundum Chrysostrum) Christus medius stetit iudeis dicitur, quod non sicut Ioannes solitarius vixerit & occultus, sed inter eos quasi vnus ex illis populo lariter conuersaretur. Nam dicitur etiam ut Christus in populo tanquam vnus ex illis uideatur, quod illi expectantes humilitatem & mansuetudinem doceret.

Et quoniam humilis erat Christus, ut ipse uideri posset lucerna accendebatur, sicut de eo christus loquitur: Ille erat lucerna ardens & lucens. Sed & in reliquo populo christus ad baptismum uenit, ut etiam sic medius steterit inter iudeos. Quasi diceret: Aduentum expectatis Messie, ecce iam adest, & quidem in medio uestrum.

Quin etiam & nunc Christus stetit medius inter deum & peccatorem, iuxta quod dicit apostolus: Mediator vnus dei & hominum, Christus Iesus. Verum intellectus hic mysticus est, Porro secundum literam palam est hic Ioannem Christi humilitatem declarasse, qui utique medius stetit, in frequentia plebis iam dudum ambulauit, in conspectu hominum rusticorum assuetus est & habitatione communi. Quem tamen uos de Phariseis nescitis, quem scire expedit, quem quaerere oportet, quem inuenisse prodest, in quem credere salus est. Itaque quid de illo qui medius iudeorum stetit, qui tamen nesciebant fidelis hic testis perhibeat attendamus. Sequitur enim, Ipse est qui post me uenturus est, qui ante me factus est

F
Christus cur
medius? Iu
daeorum
stetit di
catur.

G Dum dicit: Qui post me venturus est, nō de natiuitate eius loquitur, uiquidem iam natus erat Christus, sed de illius aduentu, in prædicationem euangelij. Nō enim paul̄ prædicabat Christus, nisi cū Ioannes iā missus esset in carcerē, testāte Marco qui ait: Postquam traditus est Ioannes, venit Iesus in Galilæā prædicās euangelij regni Dei, tradito.

Mar. r. Qui post me, inquit, venturus est, Ioannes enim Christus sequitur lucernam, sol oriturus luciferum præuium, quomodo splendor sequitur lucernam, sol oriturus luciferum præuium, quomodo iudex præconem, quomodo præeuntē seruum suū dñs sequitur. Porrō Ioannes hæc dicens non modo personam xpi, sed & baptismum Christi suo baptismō immenso interuallo præferens, commendat. Vñ Chrysostomus,

Ioānes vt xpm cōmendat. Ipse est q post me vēturus est. Ac si diceret: Ne æstimes totū in meo cōsistere baptismate. Si enim mei baptismā pfectū esset, aliq nō veniret, post me aliud baptismā daturus, sed hic baptismus pparatio est illius & in pximo trāsibit vmbra & imago, sed oportet eū q veritatē imponet venire post me. Si enim hoc baptismā pfectum esset, ne quāq secūdi locus quæreret, & ideo subiungit, dicens:

H Qui ante me factus est. Hoc est, maior digniorq me habitus est, siquidē in excellentibus gratiarū & virtutū donis, & apud plebē autoritatē Ioāni anteposit⁹ ē, adeo vt hinc zelo mortu Ioānis discipuli ad ipsum venerint, dicentes: R abbi, qui erat tecū trans Iordanē, cui testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum. Et ne p hoc quod hic dixit de xpo, qui ante me factus est, errorē suū defendat Arriani blasphemātes, intelligant p hoc nihil aliud significari q si dicat: Ante me positus. Post me ergo venit, qā post me nat⁹, ante me autē fact⁹ ē, quia mihi prælat⁹. Hui⁹ prælatiōis causam apert paulo superius, dicens: Quia prior me erat. Ac si aperte dicat: Inde etiam post me natus me superat, qui et natiuitatis suæ tempora non angustant. Nam qui per matrem in tempore nascitur, sine matre ante tempora ex patre generatur.

Ruper. Et extunc quidem Ioannes cepit minus, Christus autē Iesus crescere cepit. Veruntamen sic diminuendo se corā hominibus, tñ creuit coram deo vt ultra illū crescere nullus poterit homo. In hoc sanē diminutionis eius magna est humilitas q̄ quum dixisset: Ego baptizo, addidit:

dit. In aqua vt subaudias id quod paulō post dicit⁹ est ille autem in spiritu sancto baptizat.

Et quidē christus quoque in aqua baptizat, sed hæc est minima baptismi eius substantia. Tres enim sunt qui testimonium dant in baptismō christi: Spiritus, aqua, & sāguis. Horū triū (vt iā dictum est) aqua minimū est, in qua sola baptizabat Ioannes antequam glorificatio Iesu datus esset spiritus simo & antequam lanceato Iesu fuesset sanguis eius. Maximum est spiritus, quo solo peccatorum remissio datur, quam (vt dictū est) Ioannes dare non præualens baptizando in penitentiā, Christi baptismō populum preparabat. Christus enim per aquam & sanguinem veniens, non in aqua solum, sed in aqua et sanguine, solus in spiritu baptizat, testificāre q̄ air, qm̄ christus est veritas, qui solus remissionem peccatorum dat, aqua signatam, sanguine empram, spiritu sancto effusam.

Itaque amplius ac manifestius Ioannes se diminuit vt cresceret estimatio magnitudinis Christi ex eo quod ait: Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est. Sed ad hæc omnia hoc magnum & præclarum humilitatis in Ioanne est speculum, quod subsequitur ait:

Cuius ego non sum dignus, ut soluā eius corrigiam calceamenti.

Quātam christo reuerentiæ hūilitatē debeat ostēdit, dicens: Cuius ego non sū dign⁹, vt soluā eius corrigiā calceamenti. Hoc etenim dicto præsentibus q̄ aderat nota similitudine iuxta quod capere poterat, cum maxima sui diminutione christi cōmendat excellentiā. Quod etiā nulla fuscitū ad legoria sicut prolata est, digne excipitur. Nā reuera tāta est christi dignitas, quod nulla creatura etiā in hūilib⁹ obsequiis digna est illi ministrare. Hō ei quātūvis etiā probus, bon⁹ sanctusq; existat, deo tamē collatus quid aliud quā pulvis est & cinis. Et hoc est quod Ioannes dicit, vide licet, quod suo iudicio nō sit dign⁹ ad christi pedes accedere, vt ministrando soluat eius corrigiam calceamenti. Ad extremū autē etiā locū designat euāgelista vbi huiusmodi testimonium, Christo Ioannes dederit, dicens:

Hæc in bethabara facta sunt trans Iordanem, ubi erat Ioannes baptizans.

Ioānes vt
speculum
hūilitatis

Causa quare tam diligenter euangelista gestę rei nō solum tempus & modum, sed etiā locum describere voluit hęc esse creditur: Nam cum de fide in Iesum Christum quem iudæi & negauerunt & negant, certamē obortur, nihil est efficacius coniungendis & confutandis Iudeis, q̄ Ioannis testimonium, quę ipsi Iudæi in tanta san-
ctitatis habebant opinione, vt christum esse putarent.

Ioannis te-
stimoniū
perutilē.

Gestę rei
circūstan-
tię.

Ad perpetuam igitur rei memoriam, & confirmatio-
nem veritatis, non solum Ioannis adhibetur testimonium,
sed & circumstantia loci describitur, sicut in publicis fieri
consuevit instrumentis. Locu quoque quari solet in cau-
sis, scilicet, celebris ne sit desertum, in quo grande aliquid
dictum vel factum adseritur. Nō ergo loci quoque euāgeli-
sta in quo tāta vox sonuit subiicit. Verax etiā testis gestę
rei, etiā loci circumstantias ita cognitas habere debet, vt quā
op' est ostēdere possit & hęc quoque eo loci facta dictaq;
est. Quod vtiq; b. Ios. hic obseruare curauit, locū designās
vbi & Ioanes baptizauit, et ipse christ' baptizat' est.

Corrupte
legēcium
error,
Ioan. ii.

Labuntur autem errore qui putant apud eam Betha-
niam, quę prope est Ierosolimam, (vbi Lazarus Chris-
tus vocauit ē monumentum) hęc contigisse. Illa enim Be-
thania non trans, sed longe circa Iordanem, nempe ab e-
rusaleme tantum stadiis quindecim sita est. Quod autem
nonnulli dicunt duas esse Bethanias, vnam prope Ieroso-
lymam, alterā vltra Iordanē, quum hoc nullo scripturę
loco, sed nec Iosephi testimonio probetur, videtur esse cō-
fictū. Itaq; corrupte legit Bethania p̄ Bethabara, vt etiā
desēdit Chrysol. dicens: Quę cūq; exemplariorum certius
habent in Bethabara dicit, similiter et Origenes Bethaba-
ra legit, etiā nois interpretationē adducēs, q̄ & ipsa adrē
gestam cōducit. Ait enim: Bethabara vero interpretatur
domus p̄parationis, & cōuenit cū baptisimo p̄paran-
tis dño p̄. hęc perfectā. Iordanis autē interpretatur descen-
sus corū. Quis autē erit hic fluminis, nisi saluator noster per
quē ascendit in hunc mundum mundari cōueniēto
suum de celo descensum, sed generis humani.

Iordanis
mysteria

Hic Iordanis segregat donatas à moyse (tribui scilicet
Ruben, & Gad, & manasse tribui dimidię) ab his quę
per Iesum (i. Iosue) donantur fortis. Et sicut draco larat in
in Aegiptiaco lumine, ita deus in isto (id est, in christo)
Pater enim est in filio, Qui proficiscuntur illuc (id est ad
Chri

Christū) vt se lauet, opprobriū Aegypti deponit, ac apti
ad perceptionē hereditatis parat, nec nō à lepra in un-
dat, et duplices capaces sunt gratię (cū Helio) ac prōpti
fiunt ad susceptionē spiritus almi, in aliud flumē nequa-
dē ēdēte spirituali colūba. Trans Iordanem verō Ioan-
nes baptizabat, vt p̄cursor venientis ostendat se non
innocentes, sed peccatores vocare. Hęc Origenes.

DOMINICA INFRA OCTAVAM.

Natiuitatis Christi.

Rant pater eius & mater eius miran-
tes super his quę dicebātur de illo.

Lucę. ii.

Pręsens sancti euangeliū lectio tria pro-
sequitur. Primū est, parētis pueri Iesu di-
gna admiratio. Secundum est, mysteriū de christo pariter
& eius matre, propheticā p̄nūtiatio, ibi: Et h̄s dixit illis
Simeō, Tertiū est, Pueri Iesu p̄ aratis accessum notāda p̄
gressio, ibi: Et vt perfererunt.

Circa primū aduertē q̄ nequa-ā pari ratione Mariā & Maria &
Ioseph Iesu parētes sunt appellati. Nā Ioseph tantimodo Iosephidif
propter obsequiū pater ipsius dicitur est, maria vero pro-
pter ipsi' generationē et partū vērē est mater. Patrē
saluatoris, inq; Bēda appellat Ioseph. Nō quō verē iuxta
Fotinianus pater fuerit eius, sed q̄ ad famā marie confer-
uandā pater sit ab oibus estimatus. Neq; enim oblitus e-
uāgelista q̄ eam de spiritu sancto cōcepisse & virginē pe-
perisse narrarit, sed opinione vulgi exprimens (quę vera
historia lex est) patrem christi nuncupat Ioseph.

Quāvis & eo modo pater illius valeat dici quo & vir
marie rectē intelligitur sine cōmixtione carnis, ipsa cō-
pulatione cōiugi, multū videlicet cōiūctus, q̄ si esset ali-
unde adoptatus. Neq; enim propterea nō erat appellād' Ioseph
Ioseph pater Christi, quia non eum concubendo gene-
rat, quandoquidem pater esset etiam ei, quem non ex sua
coniuge procreatum, aliunde adoptasset. Aliam prouide
rationē Origenes adducit, dicens: Qui autem altius aliqd
inquirat, potest dicere, quonia generationis ordo à dauid
vsque ad Ioseph deducitur, ne vidēretur illic frustra Ioseph
seph nominari, quia pater nō fuerit saluatoris, vt genera-
tionis

F. 4

tionis ordo haberet locū pater dñi appellat⁹ est, vnde nec etiam ipsa dñi mater Maria paterni nois honore sanctū Ioseph virū suū celsū indignū vbi ad filiū suū Iesum loquebatur, dicens: Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Pater ergo dñi saluatoris Ioseph sanctus appellari meruit, quia ipse filius fuit suæ virginæ coniugis, & quia cō impendit obsequiū nutritionis. Hæc idcirco sunt dicta, ne quis crubescat Euāgelii, quod à se alienum esse Apofolus Paulus cōtestatur. Erubesceret autem si legere puderet: Erant pater eius & mater eius mirantes, & lesgendū putaret: Erat Ioseph & Maria mater eius mirantes, pcul dubio vim faciens Euāgelicæ scripturæ quæ planè dicit: Erant pater eius & mater eius mirantes.

B Maria autem quæ Chrīstū generauit & peperit, simpliciter & absolute vera mater ipsius est. Quod euidenti⁹ patet, si rationem maternitatis expendas. Ad hoc enim quod mater aliqua possit esse & dici, requiritur vt nō aliunde quā de suo semine generit specie sibi simile animantē. Nam si aliquid viuens de se generatū fuerit non tamē de suo semine, nec simile sibi ī natura seu specie, nec mater illius est, nec illud ples eius. Hinc patet quōd hō fabricas scannū pater scāni non est, tamen si scānum ad esse pduxerit post nō esse: quia materā de seipso, fabricando scāno non ministrat. Item sequitur, quod homo, nec pater nec mater dici potest vermiculorum illorū qui vel ī corpore vel de corpore eius generatū, quod nequaquā de semine hoīs, sed de sudore vel aliūde quomodo libet generatū. Quōd si de semine hoīs vermicultū pderet, quia tamen nō est hūanæ speciei, ideo nec hoīs ples, nec homo pater illius aut mater est. Deniq; si de substantia hoīs, puta carne eius aut sanguine, non autem de eius semine, humana speciei viuū animal pduceretur, nequaquā filius hominis ipsius aut filia posset dici, quia ex hūano semine nō est generatū. Hinc etiā patet cur sol ranam pducens aut aliud quodcunq; reptile, pater eius non est.

Nota. Quoniam ergo (vt veniamus ad causā) virgo maria generat de suo semine astante viuū, i. filiū suū Iesum, humana sibi specie similem, nēpe hominem verum, vtiq; vera mater ipsius est, sicut & ille verus filius eius. Et quid nī? quā ad ipsius generationē quicquid ceteræ matres ad suū generationē ministrant filiorū, & ipsa ministrant.

Sicut

Sicut enim hunc vero lactē suo paruulo aluit, ita & de semine suo spiritus sancti virtute in utero conceptum generauit.

Nec audiendi sunt (quorum deus mendacio nō eget) C qui Chrīstū non de semine virginis, sed de purissimo sanguine cordis eius sibi corpus adsumpsisse merentur. Nō enim est verus vel abrahæ vel Dauid filius, imo nec virginis Mariæ filius, si nō ex humano semine generaretur. Sed horū deliramenta euāgelico simul & apostolico testimonio cōfutantur. Ait em̄ ad eam Angelus in Euāgelio: Ecce concipies in utero nequaquā in corde, vel ē cordis sanguinis, & paries filium. Et Apostol⁹ dicit eū hoīem factū ex semine Dauid secundū carnem. Hoc est ex virgine de stirpe Dauid. Si em̄ (vt isti delirant) nō ex naturali virginis semine, sed ex sanguine scissi (nescio) vel apti cordis eius procreatus est Chrīstus, non magis Maria eius mater est, quā Adam pater Eua. Nec rursus Chrīstus ipse magis fuerit Mariæ filius, quā Eua filia Adæ, quorum vtrunq; si sit absurdum, quis non videt!

Et licet solam carnem de virgine Chrīstus assumpsit, Maria de rit, ipsa tamē non tantūm hoīs, nec tantūm dei mater est, sed & hoīs dei pariter & hoīs, eo quod persona xpī ex deo constat & hoīne, sicut homo ex aīa constat & corpore. Et sicut in generatione hominis licet anima sit à deo nō à parentibus, sed corpus tantū, quia ramen hæc duo, id est, corpus & aīa in vnus hominis personā conueniūt, mulier quæuis: totius hoīs à se geniti mater est. Simili ratione quia in personā Chrīstī vtracq; natura, id est, & diuina & hūana cōcurrūt, ipsa quæ Chrīstī personā genuit, licet animā eius non genuerit, nec diuinitatem, tamen vera eius mater & est & dicit, id est, mater dei & hoīs, iuxta illam rectē credentium cōfessionem: Sicut anima rationalis & caro vn⁹ est homo, ita deus & homo vn⁹ est Chrīstus.

Et erant (inquit) pater eius & mater eius mirantes super his quæ dicebatur de illo. Et quis hæc de illo dixerat? Vtiq; non vnus aliquis, sed multi. Vt verbi gratia: Nōne erant digna admiratione quæ angelus Gabriel de illo dixerat ad Mariam, rursus quæ idem dixerat ad Ioseph, itē quæ ad Mariā Elizabeth, deniq; ea quæ angeli ad pastores. Nōne etiam admiratione digna erant stella noua, & aduentus atq; supplex veneratio Magorum? Ad hæc accedunt

D Admiratione digna de Iesu.